

Sumbí Ayɔpú Amu Gyumagyihε

¹ Mí wíé Tiofilo,

Mí Luka dé ɔwoló ánfí wanlín sísí fú. Mí ɔwoló gyankpapu amɔtɔ á, nɔwanlín Yesu atɔ bwehé pú mu atosunáhé fée; tsú bréá olefi mu agyómá así, ² bɔfon ekeá Bulu lótsu mu ya ɔsósó. Asa Bulu lótsu mu náti á, ɔlɔtsɔn Ɖɛ Wankíhé túmitɔ bláa ahá ámú ɔlele ɔbéε, bubwée mu sumbí ayɔpú ámu tɔá bubwée. ³ Mu iwíɔsin wúun pú mu lowu ɔma a, oletsiá lé iwí ɔwan ɔkpa ɔtsan-ɔtsansu súná amó, púsúná ání lélé otsie nkpa nke aduana ání ɔlelatsiá ɔsolósu fée; ɔde Bulu iwíegyí iwí asón blí. ⁴ Bré kuá mu amónyɔ befia a, ɔleda amó ɔlá ɔbéε, “Mlímánatí Yerusalem. Mlitsia inu gyo mí Sí atokiehé ámú ɔlehie yáí ɔbéε méha mlí, nebláa mlí mó iwí asón ámu. ⁵ Asú Ɖɔpú Yohane lópu ntsu bó ahá asú, táme nke kútúklú ku ɔma a, Bulu ɔbópu Ɖɛ Wankíhé amu bó mlí asú.”

Yesu Ɖsósú Yɔ

⁶ Mú su bréá mu amónyɔ belafia a, befité mu beε, “Aní Wíé, bré ánfíto féyinkía iwíegyí amu há Israelfɔ ní?”

⁷ Yesu lébláa amó ɔbéε, “Imehián ání mlébi nke ntée bréá mí Sí nkule lahié mu onutó túmitɔ. ⁸ Mboun ní Ɖɛ Wankíhé amu owíé mlítɔ á, mlénya túmi tálí gyi mí iwí adánsie tsú Yerusalem wúlutɔ, Yudea pú Samaria ɔmátó fée yófon ɔyí ɔka.” ⁹ Bréá ɔleblí asón ánfí tá á, amó ansító inu Bulu lótsu mu ya ɔsósó, ɔlɔfwí wíé nwulótáatɔ.

10 Besi buɗe nwulótáa kú alí. Beláki a, ayin abanyó akwá bɔwa atadiɛ futútú líí amó wá á. 11 Ayin ámv befíté amó bɛɛ, “Oo Galileafɔ ayin, ntɔ mlidékú nwulótáasv alí? Alí ánfí mlilawun Bulu latsú Yesu ɔya ɔsúsú ánfí á, alí kén obéyinkía mv ba nɪ.”

*Matias Yuda Otsiakpá Tsiá
(Mateo 27:3-10)*

12 Inu beyinkí kplí tsú Nfɔ-nyíbv ámvsv* ba Yerusalem. Ɔkpa ámv íbɔbwe máílí fun. 13 Bowie wúlutɔ á, bɔɗv yó abansúrɔtɔ, ɔtíné ámvú butsie yaí ámv. Sumbí ayɔpá bɔyɔ inu gyí: Petro, Yohane, Yakobo mva Andrea, Filipino mva Toma, Bartolomeo mva Mateo, Alfeo mv bi Yakobo, Simon ání ogyi iwisotsiá adunkápó ɔpasuatɔ ɔha pú oyin ɔkwá butetí mv Yakobo mv bi Yuda. 14 Ahá ání bɛtrá ɗv yó inu gyí, atsv akv, Yesu mv yin Maria pú Yesu apíó. Ahá ánfí fée létsiá bwé ikole bó mpái.

15 Nke ámvɔtɔ á, ahógyipv bɔbwe fé lafakule-advanyɔ (120) befia. Inu Petro lókusú líí amó nsiné bláa amó ɔbée, 16 “Mí apíó ahógyipv, Ɔhe Wankíhé asón ámvú ɔleblí tsɔn Owíe Dawidsv, íbv Bulu asɔn wanlínhé amɔtɔ, tsú Yuda Iskariot ámvú ɔlekpa ahá beyékitá Yesu iwí ámv ilaba mótó. 17 Yuda Iskariot ánfí létsiá anɪtɔ. Ania monyɔ lóyɔ osum agyúmá ánfí.”

18 Yuda lópv mv lalahɛ ání ɔlbwe ikwá beka mv yóhɔ ɔsulúv kv. Ɔlekpa tsú ɔsúsú beɗa ɔsulúv amsvsv pɔ, mv ipu lefa pɔ, mv mpúni é lefen dali wurɔɗɔ. 19 Ɔhagyíɔha ání ɔbv Yerusalem lónu asón

---

* **1:12** Nfɔ-nyíbv igyi obubwí kwá íbv mantáa Yerusalem, butetí mó Olifbv.

ánfi. Bedinká ɔsulúv amu dá amó ɔblító bεε, “Hakel-dama.” Mú asɪ gyí, “Ɔsulúvǎ obugya lawólí mósú.”

²⁰ Petro lýɔ mu asónsú ɔbéε, “Tsúfé bɔwanlín wá Israelfɔ ɪb ɔwulú ámutɔ bεε,
'Mv wóyí ɪdí kpan.

Ɔhaa mátsiá mótó.'

Betrá wanlín tswɪ bεε,

'Ɔha bambá otsiá mu otsiákpá.'

²¹⁻²² “Mú sv ilehián ání ɔku ɔbétsa anɪ Yesu afúlitɔkvsú ánfi ɪwɪ adánsɪε gyí. Ilehian ání ɔhá ámu obótsu ayin ámuú betsiá anɪtɔ bré ámuú anɪlɔbuo anɪ Wíε Yesu, náti kí ntíné-ntíné amutɔ. Ɔhá ání olobuo anɪ tsú bréá Asú Ɔbɔpó Yohane léblí asúbɔ asón alɪ bɔfɔn εke ámuú Bulu lótsu Yesu ya ɔsúsú sí anɪ ámu.”

²³ Inɪ sv beε ahá abanyó, bɔgyi Yosef ání bɔtetí mu Barsaba, bɔtetráa tɪ mu Yustus muα Matia. ²⁴ Múv bɔbɔ mpái bεε, “Anɪ Wíε, fɔyin ɔhagyíɔha kluntɔ asón. Suna anɪ ahá ánfɪtɔ ɔmuá falé, ²⁵ otsia Yuda ámuú alakíná agyómá ánfi, nyá mu ɪsɔbití ámu otsiákpá, ɔyɔ fú osum agyómá ámu.” ²⁶ Múv bekapú ató amó abanyó nwunsɔ. Ileyi Matiasɔ. Mú sv bɔpɔ mu wá sumbí ayɔpó dúɔkɔn ámutɔ, belabwé dúanyɔ.

2

Ɔye Wankíhé ɪbátɔ

¹ Pentekoste εke, igyi Israelfɔ atɔ pɔpwe ɔnó ɔdaké ámu lɔfɔn a, ahógyipɔ amu féé beba befia amó ofiakpa. ² Ɔtsáwulε pé á, olú kvá igyi fé afú kpɔnkpɔntɪ ilotsu ɔsúsú bɔbulá wóyí ámuú bɔbɔ mótó ámu. ³ Inɔ bowun tɔkvá igyi fé ogya plɛnplɛn, ɪlɛɪan ɔdandɔ. ɪledasáin dínká amútó okugyíɔkvsɔ.

⁴ Ɔhe Wankíhé lɔbulá okugyíɔkɔtɔ, ilɛha okugyíɔku léfi así ɔde ɔblí bámbá blí.

⁵ Bré ámutɔ á, Yudafɔ́á bɔtenyá Bulu ifú, bɔbɔ ndító féé baba bɔtsie Yerusalem. ⁶ Bréá ɔɔm anfi bonu okitikíti amɔ a, besrí befia inɔ. Amótɔ okugyíɔku lónu mɔ wúlutɔ ɔblí. Mú sɔ ɔnɔ lobwie amó. ⁷ Ilɔwa amó ifú, wá amó wánwan. Mú sɔ befité beɛ, “Ahá anfi bɔdetáí á, megyí Galileafɔ́ són bɔgyi? ⁸ Mú nkáli ilɔbwe asa anidenuá bɔde anitɔ okugyíɔku wúlutɔ ɔblí blí? ⁹ Anitɔ akɔ atsú Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Yudea, Kapadokia, Ponto, Asia, ¹⁰ Frigia, Pamfilia, Egipte ɔmátɔ pú Libia awúlu aní ibɔ mantáa Kirene wúlutɔ. Akɔ é bɔtsú Roma wúlutɔ, ¹¹ bógyi Yudafɔ́ pú amóá bɔmegyí Yudafɔ́ bawíé Yudafɔ́ Bulusúmtɔ aná féé bɔbɔ anitɔ. Kretafɔ́ pú Arabifɔ́ é bɔbɔ anitɔ. Táme anidenuá bɔde Bulu atɔ kɔnkpɔnti aní alabwé blí anitɔ okugyíɔku ɔblítɔ.” ¹² Alí ámóú asón amɔ ilobwie amó ɔnɔ amɔ sɔ bɔbwe yɔɔ, sí bɔde amó aba fité beɛ, “Ngya amansɔ é ní?”

¹³ Táme amótɔ akɔ bɔbwe ahógyipɔ amɔ ahinlá beɛ, “Ntá banu bɔ.”

Petro Asóntóle Sundá Ahá Amɔ

¹⁴ Inɔ Petro mɔa mɔ aba dúɔkɔn amɔ bɔkɔsú líí. Mú Petro lótsu ɔme fɔ́á bláa ɔɔm amɔ ɔbéɛ, “Apíó aba Yudafɔ́ pú mli fééá mliɔ Yerusalem, mliɛ yaa asɔ, anle asóntɔ suna mli. ¹⁵ Mlimákí mliaa ahá anfi babú, tsúfé ɔyí mɔkóke. Bréá dokwebá ladá ní. ¹⁶ Mbóún asón anfi ilaba nde anfi Bulu ɔnɔsɔ ɔtáipú Yoel léblí yáí ní. Ɔbéɛ,

¹⁷ ‘Bulu ɔbéɛ, “Nke tráhe amɔtɔ á, nɔpɔ mí Ɔhé wá anyánkɔ́sa féétɔ.

Mli abi yinhé pú mli abi tsihé béblí asón ání nópowa
amó onó.

Mli nyasubi bówun ató.

Mli ayin dehen bókun nkude.

¹⁸ Nke ámuta á, nópwa mí Oné wá mí asúmpó
atsi móa ayin féétó.

Mó su béblí asón ání nópowa amó onó.

¹⁹ Nóbwe ofúla nwolótáasu,
bwé osúna osulósu.

Ogyá, obugya pú ogyási tuun béba oyító.

²⁰ Owí obéta opa.

Osra é obépe koo fé obugya,

asa aní Wíe numnyam eke kponkponti ámu
ibofon.

²¹ Ibéba ání ohagyíoha ání okpóli aní Wíe a, obéha
mu obénya nkpa.” ’ ’ ”

²² Petro lóyo músú obéé, “Mí apió Israelfa, mliyaa
asu amlinu asón áni. Bulu lóbwe ofúla móa ató
kponkponti pú osúna tsatsatsa tsun Yesu Nasare-
tyin amusu, púsúná ání molówa mu. Mli féé
mlulówun mó, tsúfé mli ansísú íni féé leba. ²³ Igyi
táa Bulu yin yaí dodo, igyi mu apé ání béle Yesu há
mli. Mliléha ahá ání butamagyi mblasu beda mu
mántá oyikpalíhesu, mó mu. ²⁴ Táme Bulu léle mu
lowu sínsínsintó, kósóba mu tsú afúlito. Tsúfé lowu
méetalí gyi musu, osin afúlito. ²⁵ Iní sù Owíe Dawid
léblí mu iwí asón obéé,

‘Brégyibré á, ntowun aní Wíe mí ansísú.

Tsúfé alí mí gyapisu, su tato móowa mí ifú.

²⁶ Mó su ansí tegyi mi,
ntatí ansigyísú.

Nyankpusa ngyi. Lowu da gyo mí,
táme nde Bulu okpa kí.

27 Tsúfɛ fɔméesi mí ɔkláa wá afúlitɔ.

Fɔméesha mí fú osúmpó wankíhé mmóɔpló.

28 Fólósuná mí ɔkpa ání ntsóun mósú, mí anya nkpa ání itamatá.

Ní fóbɔ mí wá á, ansí bégyi mí ekekegyíεε.’ ”

29 Petro létrá bláa amó ɔbéε, “Mí apíó Israelfɔ, mbúa hie bla mlɪ amlɪnu. Anɪ náin Owíε Dawid lówu, bopolá mu. Bótɔ ndε mu ntsán da anɪ wá nfi.

30 Bulu ɔnósó ɔtɔ́pó ogyi, oyin ání ntam ání Bulu léka há mu béba mótó. Bulu léka ntam há mu ɔbéε, méha mu natina ɔku obétsiá mu obiású εεε kó.

31 Inɪá anɪ náin Owíε Dawid lówun mó yáí sɔ á, ɔlɔtɔ́ tsú Kristo, (ɔhá ámóú Bulu ladá mu ofúli amɔ) kusó tsú afúlitɔ iwɪ ɔbéε,

‘Bulu méesi mu wá afúlitɔ.

Mó sɔ mu ɔyolóu mósɔpló.’ ”

32 Petro lóyɔ mósú ɔbéε, “Yesu gyí ɔhá ání Bulu lókɔsúa tsu afúlitɔ, anɪ féé anɪgyí mó adansíɔ.

33 Bulu lótsu Yesu ya ɔsúsú, há mu otsiákpá yilé mu gyɔpɪsɔ. Anɪ Sí Bulu lópɔ Ɔηε Wankíhé ání ɔlehie yáí ɔbéε, mósɔhá mu ahógyipɔ há mu. Ɔηé ámu Yesu lapóhá anɪ á. Mó gyumagyihe mlɪdewúun, mlɪdénú á.

34 Megyí Owíε Dawid Bulu lótsu ya ɔsúsú, támε muléblí yáí ɔbéε,

‘Anɪ Wíε Bulu lébláa mí Wíε ɔbéε,

Tsia mí gyɔpɪsɔ,

35 yófɔn bréá nópɔ fú alupó bwé fú ayabi oyíkpa.’ ”

36 “Mó sɔ mlɪ Israelfɔ féé mlɪnu. Iɔu mótóá mlɪléda Yesu mántá oyikpalíhesɔ. Támε mlɪhie bɪ ání Bulu ladá mu ofúli, bwé mu Kristo pú anɪ Wíε.”

37 Bréá Israelfɔ ámu bonu asún ánfɪ á, ɔlehie han amó. Mó sɔ befítε Petro mɔa mu aba sumbí ayɔpó atráhe amɔ beε, “Apíó, ntɔ abwéε?”

³⁸ Múú Petro léle mó onó abéé, “Mlito okugyíaku odámli klontó, abó mli asú Yesu Kristo dátó, méni Bulu obési mli lakpan kíé mli, há mli Ŋhe Wankíhé amv. ³⁹ Tsúfé mli mli abí-aná pú ahá ání bvbv tsútsúútsú ání Bulu abéti fée ðelehe Ŋhe Wankíhé anfi há.”

⁴⁰ Petro lébli asón tsatsóatsó, pótói kplá amú abéé, “Mlile mli iwí tsu ndemba-abí laláhe anfitó.”

⁴¹ Amútó ahá tsatsóatsó bóbó Petro asón ámv. Mú sv bóbó amú asú. Eke ámv a, ahá bóbwe fé mpím-sa (3,000) betsiá ahógyipv amvto. ⁴² Ahógyipv amv bele ansí kítá sumbí ayápú ámv atosunáhé, amú ikolebwe tógyítótó, apasua ámvto atogyiheto yée pú mpáibótó.

Ahógyipv Amv Tsiátó

⁴³ Sumbí ayápú ámv bóbwe ofúla pú osúna tsatsóatsó, onó lobwie ahagyíaha. ⁴⁴ Ahógyipv amv fée bóbwe tógyító kule. Betsiá ye amú ató há aba. ⁴⁵ Betsiá fé amú ató, ye kóba ání benyato há amútó okugyíakvá oma. ⁴⁶ Amú fée betsiá fia Bulu otswékpa wunsínésú ekekegyíeke. Bəpv amú klontó-ədwé tsíá gyi ató apasuato amú aba wóyító. ⁴⁷ Betsiá kánfú Bulu, ahá fée bekle amú asón, aní Wíe Bulu létsiá pú ahá ání ədele betsiá amútó ekekegyíeke.

3

Petro Mva Yohane Ibo Okv Tsa

¹ Eke okv ntópwe dəsato mpáibə bré á, Petro mva Yohane bəyə Bulu otswékpa amv wunsínésú. ² Oyin okvá bəkwí mv ɪbə tetsiá Bulu otswékpa amv okpa onó kvá butetí mó “Okpa onó Wankláán.” Ahá butotsú mv ba beyaí ɪnv ekekegyíeke, otakúlí ahá ání

bówie Ɔtswékpa inu kóba. ³ Bréá ibo amu lówun ání Petro mva Yohane budebitíwíé Ɔtswékpa inu á, ɔ̀ɔ̀kúlí amú kóba. ⁴ Petro mva Yohane besi líi buɔe mu kí díín. Mú Petro lébláa mu ɔ̀bée, “Fó mó kí aní wɔle.” ⁵ Ibo amu kí ɔ̀bée, béha mu tɔku. Mó su olotsu ansí fúá ɔ̀de amú kí. ⁶ Táme Petro lébláa mu ɔ̀bée, “Mma sika futútú ntée pépe, táme néha fó tóá mbu. Kusɔ lu, afɔnatí Yesu Kristo Nasaretyin amu dátó!” ⁷ Inu Petro lékítá mu gyɔ̀pí bi, tsú mu líi, inuɔ ɔ̀wɔnlín lowie mu ayabi pú mu ntsakpátó. ⁸ Olofulí kpáyí ɔ̀tsáwɔle pé, wá natí bi. Mó su ɔ̀lekplá buo Petro aná wíé Bulu ɔ̀tswékpa wunsínésú inu; ɔ̀na odefulí kpáyí; ɔ̀de Bulu kanfó. ⁹ Ahá ání buɔbu inu féé bowun mu ání ɔ̀na ɔ̀de Bulu kanfó. ¹⁰ Mó su bréá ɔ̀wankí amú ání ibo amú ɔ̀tsetsiá Ɔkpa Ɔnó Wankláán inu kúlí ató ámu ní á, ɔ̀wa amú wánwan, bwíé amú ɔ̀nó.

Petro Tái Bulu Ɔtswékpa Wunsínésú

¹¹ Oyin ámu pú Petro mva Yohane kinkíínkín Bulu ɔ̀tswékpa wunsínésú, ɔ̀tinekuá buɔetí inu Salomo Abrándáású. Mu ɔ̀tsa ɔ̀wa amú wánwan. Mó su besrí ba amú wá inu. ¹² Bréá Petro lówun amú á, ɔ̀lefíté amú ɔ̀bée, “Mí apíó Israelfɔ, ntogyi sú asún ání lawá mli wánwan alí? Ntogyi sú mlilaba mlidé aní kí alí? Mlíki mliáa, aní onutó túmi ntée aní Bulusúm wankláán láhá su oyin ání lakósó ɔ̀na? ¹³ Bulu amú aní anáin Abraham, Isak pú Yakob bosúm ámu ɔ̀wa mu osúmpú Yesu numnyam. Táme mlilópu mu há mliáa buɔmó mu. Mlílékiná ɔ̀há ání tɔki Pilato ɔ̀bwe agywun ání mési mu ɔ̀natí ání. ¹⁴ Mlílékiná Ɔha Wankíhé pú Yilé Ɔ̀bwepú ánífiá buwanlín mu iwí asún wá Bulu asún ɔ̀wɔlótó anfi, bláa Pilato mliáa, osí ahá ɔ̀mɔpú

ámv mboún ha mlí. ¹⁵ Mliléha bəmə nkpa əhapó ánfí, táme Bulu lókósúa mv tsú afúlitə. Anıgyí mv íwı adansıfə ní. ¹⁶ Yesu túmi láhá ıbə anfi mlyin yaí, mlídékı anfi íwı lawá mv ənlın. Anı Yesu hógyi látsá mv, mlí fée mlídéwúun a.

¹⁷ “Íni sv mí apıó, nyin ání mábí léha mlıa mlı ahande mlılópv íni fée gyi Yesu. ¹⁸ Táme a, Bulu léblı tson mv ənósú atəıpú amv féesú yaí əbée, ‘Křisto, (əhá ámúv neda mv ofúli amv) obówwun íwıəsın.’ Mú sv əleha ıleba alı ní. ¹⁹ Mú sv mlıdamlı klontə, amlyinki ba Bulu wá, méni obési mlı lakpan fée kúe mlı, wá mlı əwənlın pəpwə, ²⁰ lápú Yesu sísi mlı. Mv Bulu léda ofúli yaí há mlı ní. ²¹ İlehián ání Yesu obétsiá əsúsú ınv yófun bréa Bulu əbéla tógyıtə bwé, fé alıá əleha mv ənósú atəıpú wankíhé amv beblı tswı. ²² Anı náın Mose léblı əbée, ‘Mlı Wıe Bulu əbéha mv ənósú atəıpú əkwá ogyi fé mí əbédalı tsú mlıtə há mlı. Mlıgyi mv asəv blıhé féesú. ²³ Əhagyıəha ání omobu ənósú atəıpú anfi á, Bulu əbéle mv lé mv ahátə, mó mv.’

²⁴ “Tsú Samuelsv á, Bulu ənósú atəıpúá beba fée bətəı tsú asún ánfı ıdebá nke ánfıtə íwı. ²⁵ Mlıgyı Bulu ənósú atəıpú amv abı-aná. Mlıbú ıtə ámúv Bulu léhıe yaí há anı anáın amv. Tsúfé Bulu léblıa Abraham əbée, ‘Nótson fıv abı-anású yúlá əyıtə ahá fée.’ ²⁶ İni só bréa Bulu léle mv osúmpú Yesu a, olegyankpá pv mv sísi mlı İsralfə, əbée obóyulá mlı, amlısi lakpan bwə ní.”

4

Petro Mva Yohane Ənóle Yudafə Asún Ogyikpá

¹ Bréa Petro mva Yohane bəbv mósú budətəı kplá ahá ámv a, Bulu igyı ahapó múa Bulu ətswékpa

agyópu ðhande pú Sadukifó aku beba bətu amó.
² ðbló lekítá ahande anfi. Tsúfé sumbí ayəpú
 ámu bude ahá ámu ató suná beε, Yesu lawú kósó
 tsú afúlitó. Mú su wukósó bu inu há ðhagyíðha.
³ Ahande amu bekítá Petro mva Yohane. Owí deta
 su bəpu amó yówa obu yéha əyi kehe. ⁴ Táme ahá
 ámú bonu amó atosunáhé amutə ahá tsətsətsə
 bohogyi, beksiá ahógyipu amutə. Mú su ahógyipu
 amutə ayin bəbwe fé mpím-nu (5,000).

⁵ Əyi kehe nyanki a, Yudafó awíε, amó ahande pú
 Mose mbla asunápú beba befia Yerusalem. ⁶ Ahá
 ánfi pú ahande ání befia asún ámu asi gyí; Bulu
 igyí ðhapú dehen Hana, mu wóyító ahande Kaiafa,
 Yohane, Aleksandro pú wóyí ámutə ahá féé. ⁷ Beha
 bəpu Petro mva Yohane belí amó ansító, befité amó
 beε, “Ma túmitə ntée ma dátó mlilétsa oyin ánfi?”

⁸ Inu á, Əhe Wankíhé ləbulá Petrotə. Mú su iləha
 mu túmi əlebláa Yudafó awíε pú amó ahande amu
 əbéε, ⁹ “Nde mú mlidé aní fité tásá svá anlawá awítəle
 há ibə anfi, tsá mu ilə? ¹⁰ Mómú tsú nde mliá Israelfó
 féé mli bə aní Yesu Kristo, Nasaretyin amu túmi pú
 mu dátó oyin ánfi ólí mli ansító ánfi lanyá ilətsá.
 Mogyí ðhá ámú mliléda mántá oyikpalíhesu mó mu
 asa Bulu lókusáa mu tsú afúlitó ámu ni. ¹¹ Yesu anfi
 iwí asún bəwanlín wá Bulu asún ámutə beε,
 ‘Ibwi ámú mli obu ayípu mlilékiná ámu
 ləbəbwe okonkísəbwi ní.’

¹² Yesu anfi nkule pé gyí ðhá ání Bulu ləpuhá aní əyí
 ánfitə əbéε, atsúbn musu nya nkpa. Əhaa trá əma
 unvá ədun mu.”

¹³ Iníá Yudafó ahande amu buyin ání Petro mva
 Yohane bəməkókásí əwuló ki, táme ifú medé amó su
 á, ənó lobwie amó. Iləwankí amó ání babuo Yesu
 ki. ¹⁴ Ahande amu bumenya asvansu blí. Tsúfé

bowun ání ɪ̀ɔ́ amúú alanyá ɪ̀ɔ́tsá ámu líi Petro mva Yohane wá. ¹⁵ Mú sv bebláa Petro aná beɛ, budáli asón ogyíkpá ɪ̀nu kpalobí, abokita agywun. Múú ahande amu befité aba beɛ, ¹⁶ “Nkáli abóbwe ahá áñfi? Ɔhagyíɔha labí Yerusalem wúluto ání amú labwé osúna kpɔ̀nkpɔ̀nti áñfi. Animéetalí gyi mú nwéɛn. ¹⁷ Táme alá ɪ̀bóbwe asón áñfi méétrá kleí á, mliha ada amú ɔ́lá kinkíinkín aniaa bómátra bláa ɔ́haa asvansv Yesu dátó ɛ.”

¹⁸ ɪ̀nu beɪatí Petro mva Yohane ba obuto ɪ̀nu, beɪda amú ɔ́lá beɛ, bómátra bláa ɔ́haa asóngyiasón ntéɛ súná ató Yesu dátó ekekekeke. ¹⁹ Múú Petro mva Yohane bebláa amú beɛ, “Mli onutó mliki. Məmu bu alé Bulu ansító, ání abónu mli asón lóó, ntéɛ Bulu klé? ²⁰ Tsúfé aní mú animéetalí sí t́sá anilawun pú asón ání anilanú blí.” ²¹ Bɔ̀metalí bítí amú ɪ̀sv, tsúfé ahá ámu f́éé bɔ̀de Bulu kanfó ofúla kpɔ̀nkpɔ̀nti amúú alabwé ámu sv. Mú sv ahande amu beɪtrá da amú ɔ́lá kinkíinkín, besi amú benatí. ²² Oyin ámu ɪ̀ɔ́tsá lówa ifú, tsúfé alahɔ́ dɔ̀n nfi advana (40) alí bré ámuɔ́.

Ahógyipu Amv Atɔ́ Kvlíhé

²³ Yudafɔ́ ahande amu benya sí amú alí, Petro mva Yohane beyinkí ba amú aba ahógyipu amu wá. Bebláa amú asón ání Bulu igyí ahapó dehen pú Yudafɔ́ ahande amu beblí f́éé. ²⁴ Bréá ahógyipu amu bonu asón ámu a, amú f́éé bɔ̀pu ɔ́me kule kúlí Bulu beɛ, “Aní Wíe Bulu Otúmípu, fólóbwe ɔ́sú fɔ́bwe asi, ɔ̀pu móa ntsu pú mútó ató f́éé. ²⁵ Fɔ́tsun Ɔ̀he Wankíhésu há aní náin Dawid, ogyi fú osúmpú léblí ɔ́béɛ,

‘Ntogyi sù ɔ́má-ɔ́má banyá ɔ́bló?

Ntogyi sù ahá f́éé babwé agywun kuku kpaali?

²⁶ Ɔ́solósv awíe badídá ató.

Wúlu ahande batí aba fia,
kítá agywun laláhe aní Wíe Bulu mva Kristo,
(ǎhá á múú ǎleda mu ofúli) amusu.’ ”

27 Petro lóyo mu asónsú ǎbéé, “Lélé á, asón ánfí laba mótó. Owíe Herode mva Pontio Pilatoá bomegyí Yudafó pú Israelfó babwé kule wúlu anfitó, kúsó líí Yesusu. Mogyí fú osúmpó wankíhéá fěda mu ofúli ni. 28 Táme bumebi ání tóá fehíhíe yaí fee íbėba mótó fú apé pú fú túmitó dodo babwé á. 29 Aní Wíe Bulu, kí alíá baká anisu, afokpa fú asúmpó, méni abétalí blí fú asón ámu, aníméenya ifú. 30 Tsa ahá ílǎ fú túmitó, afuha abwe ofúla pú osúna fú osúmpó wankíhé Yesu dátó.”

31 Bréá bǎbǎ mpái ánfí tá á, amú ofiakpa inu fěé ílǎkpínkí. Ōhe Wankíhé lóbulá amótó. Mú su bǎwa klun dá Bulu asón ámu ǎkan.

Ahogyipu Amv Atótó Yée

32 Ahogyipu amv fěé bǎpu klun kule mva agywun kule tsíá. Ōkuku méblí ǎbéé tóá muvu igyi mu nkule klé. Mboún okugyíǎku ató lǎbwe amú fěé klé.

33 Sumbí ayǎpó ámu bǎpu túmi kpǎnkpǎnkpǎnti gyi aní Wíe Yesu íwí adánsíe bee, Bulu íakósóá mu tsú afúlitó. Bulu léhíe wá awítǎle há ahogyipu amv fěé. 34 Amótó ǎkuku mégyi ohian, tsúfé amúá bǎbu ǎsulúv pú wóyí betsíá fé mú, pú mú ǎnó kóba ba 35 sumbí ayǎpó ámu, betsíá ye mú há ǎhagyíǎha alíá ílehián mu.

36-37 Mú su alí kén Lewiyin ǎkuá butetí mu Yosef léfe ǎsulúv, ǎǎpu kóba amv ba sumbí ayǎpó ámu ni. Yosef anfi otsú Kipro ǎmátó, sumbí ayǎpó beha mu ídá Barnaba, (mú así gyí, “Ahá atetó-ǎnlín ǎwapú.”)

5

Anania Mva Safira

¹ Inu oyin əkvá bətətí mvo Anania mva mvo ka Safira é befe amú siadie kv. ² Táme Anania léle kóba amvo kv nájín, mvo ka é yin mó iwí. Əlvpu kóba amvo tráhe ba sumbí ayəpó amvo. ³ Mú Petro léfité mvo əbéə, “Anania, ntogyi súb fáhá Əbunsám lagyi fvsu, fapú kóba amúb fenyá ámv kv nájín, bówa afunu suná Əhe Wankihé? ⁴ Fóbú fú əsulúv asa fefe mó. Iniá fefe mó é á, fóbú fú kóba. Ntə láhan fv súb fabwé itóá igyi alí? Bulu fawá afunu súná o, megyí anyánkpsa.” ⁵ Anania lénya nú asón ánfí alí á, əletín da wú. Mó sv ifú lehie kítá ahá ání bonu asón ánfí féé. ⁶ Inu nyasubi akv bəksó tsú tati kíklí mvo iwí, tsú mvo yópulá.

⁷ Ilegyi fé dənhwírí asa əma asa mvo ka Safira é lóbowie mv. Alí bré ámvətə á, omeyín tóá əlaba mvo kulusv. ⁸ Petro léfité mvo əbéə, “Safira, bla mí. Kóba ánfí gyí tóá fúa fú kulu mlilénya bréá mliléfe əsolúv amvo ní?”

Safira léle mó ənó əbéə, “Ee, alí ánlénya ní.”

⁹ Mó sv Petro léfité mvo əbéə, “Ntogyi sv fúa fú kulu mlilabwé ənə-əkvle mlíaa mlósə Aní Wíe Əhé kí? Kí, nyasubi ání bayópulá fú kulu yínkí lawíé obu-ənó mv á. Bósuvá fú é ya.” ¹⁰ Inuvsv ətsi ámv é létín da Petro ayabitə mv wú. Bréá nyasubi ámv bobowie mv á, bowun ání Safira é lawú, sv botsu mvo yópulá mvo mantáa mvo kulu. ¹¹ Ifú lehie wíe əpasua ámv pú ahá ání bonu asón ánfí féétó.

Sumbí Ayəpó Amv Ofúla Pú Osúna Bwə

¹² Bulu lótsən sumbí ayəpó ámvsv bwé ofúla pú osúna tsətsətsə wúlu amvətə. Ahógyipv amv

fée bəbwe kule tsía fia ətineková bəteti inu Salomo Abrándaású. ¹³ Ahá ání bume gyí ahógyipu kóráá beti ahógyipu amu idayilé. Táme əkuku móbwe agywun əbé, mébetsiá ahógyipu amuta. ¹⁴ Igyi ali óó á, atsi múa ayin tsətsəətsə bəhə anı Wíe Yesu gyi. Bulu létsiá pú amú tsía ahógyipu amuta. ¹⁵ Sumbí ayəpú ámu ofúlábwe su wúlu amuta ahá betsiá tsú amú aləpu ba brənuşu, beyai nklan tşwi pú amú tşwi mósú. Fówun ní Petro əbá bətsun inu á, mu yiyi bówólí amósú. ¹⁶ Ədəm ání bətsú awúluá ıbu bomlí Yerusalemta é bəpu amú aləpu pú ahá áni əŋe laláhe dé amú háan ba, sumbí ayəpú ámu bətsa amú ılo.

Sumbí Ayəpú Amu Lu

¹⁷ Sumbí ayəpú ámu ıwi lówa Bulu igyí əhapú dəhen amu mva mu aba ání bubu Saduki əpasuata olu. ¹⁸ Inı su bekitá sumbí ayəpú ámu wá obu. ¹⁹ Táme onyé, Bulu-əbəpu əku léba befinkí obu ámu, kpá sumbí ayəpú ámu dáli. ²⁰ Bulu-əbəpu amu lébláa amú əbé, “Mlyə amliyelí Bulu ətswékpa wunsinésú inu, amlıbla ahá nkpa pəpwe amu ıwi asón fée.” ²¹ Sumbí ayəpú ámu begyi Bulu-əbəpu amu asónsú. Mú su benatı yó wunsinésú inu bəke, bude ahá ató suná.

Əma-əma a, Bulu igyí əhapú dəhen amu léti Yudafə asón agyípú amu fée fia. Mú bəwa abı bəe buyéle sumbí ayəpú ámu ba. ²² Táme bəyə á, sumbí ayəpú ámu buma inu. Inı su beyinkí bebláa ahande amu bəe, ²³ “Anılóyə inu á, anılówun áni aklon amu fin wankláán. Obu adıpósú akıpu amu bulı bude aklon amu ənə gyo. Táme bréá anıléfinkı aklon amu a, anımówun əhaa obu ámuta.” ²⁴ Bulu ətswékpa agyópú əhande mva Bulu igyí əhapú dəhen amu

bonu asón ánfí a, bəbwe yaə, sí bude asón ání íbēba mú əma gywíín. ²⁵ Inu əha əku lébebláa amú əbéé, “Mlíki, ahá amúú mlílówa obu ámu bulí Bulu ətswékpa wunsínésó inu, bude ahá ató suná.” ²⁶ Mú su Bulu ətswékpa agyópu əhande amu muə mu aba bəya yékpa sumbí ayəpú ámu ba. Bekpa amú díín pú amú ba, tsúfé benya ifú ání ní bəpú íbí da amú á, ahá bédá amú abwi.

²⁷ Bəpu amú ba belí Yudafo asón agyípu amu ansító. Mú Bulu igyí əhapú dehen amu léfité amú əbéé, ²⁸ “Animéda mlí əlá aníaa, mlímátrá tí oyin ánfí dá súná ató? Táme mlíki tóá mlílabwé. Mlílahá mlí atosunáhé labóla Yerusalem wúlutə fée. Mlídekléá mlópú mu lowu sórá aní.”

²⁹ Petro muə sumbí ayəpú atráhe amu bele mú ənó beé, “Bulu asónsú lehián ání abégyi, megyí anyánkpusa. ³⁰ Mlíléda Yesu mántá oyikpalíhesu mó mu. Táme aní anáin Bulu lókusúa mu tsú afúlitə. ³¹ Olotsu mu ya əsósú, pú mu yéyaí mu gyəpisu, bwé mu ahá Əkpapú pú Nkpa Əhópú. Fówun əkpa ídì ha Israelfə abudamli kləntə, Bulu osi amú lakpan kie amú. ³² Anígyí alí asón ánfí íwí adansífə ní. Əhe Wankíhé amúú Bulu lópokíé ahá ání butegyí mu asónsú amu é dé mú íwí adánsie gyí.”

³³ Bréá Yudafo ahande amu bonu asón ánfí á, íləwa amú əbló. Mú su bəbwe agywuun beé, bómə sumbí ayəpú ámu. ³⁴ Táme Yudafo ahande amotə əkuá ogyi Farisiyin, mu dá gyí Gamaliel, ogyi Mose mbła osunápú ání ahá fée butobú mu lókusú líí, blí əbéé bukpá sumbí ayəpú ámu dalí kpalobí. ³⁵ Inu əlebláa Yudafo ahande amu əbéé, “Israelfə ayin, mlíki wankláán ító ánfí mlíaa mlópogyi ahá ánfí íwí. ³⁶ Mlíkan ání bré kotə á, oyin əkuá butetí mu

Teuda létsiá. Ɔɔɔbwe mu iwɪ fé ɔha kpɔnkpɔntɪ ɔku. Mú sv ahá bóbwe fé lafana (400) són bobuo mu. Táme bɔmɔ mu, mu abúopu fée bedasáin, mu bwehé é fée lowie ntsu. ³⁷ Mu ɔma a, Yuda ání ogyi Galileayin é léba aháklábi. Mu é ɔlekpa ɔɔm buo iwɪ. Táme bɔmɔ mu, mu abúopu amu fée bedasáin. ³⁸ Mú sv nde mli bláa mbée, mlisi ahá áñfi. Mlumápu ibi da amó. Tsúfé ní itsú anyánkpósa wá á, mú fée íbéba bɔsvn. ³⁹ Táme ní itsú Bulu wá á, mli méetalí ká amó itin. Mú sv mli mábwe amó tɔtɔ, méni imóɔbwe fé mli Bulunyɔ mli dékɔ.”

Yudafɔ ahande amu botsulá dínká Gamaliel asón áñfisv. ⁴⁰ Inu beha beti sumbí ayɔpú ámu ba obuto inu. Beha bɔnwɛn amó ató, beda amó ɔlá beɛ, bɔmátra ti Yesu dá súná ató ekekekeke, besi amó benatí. ⁴¹ Bréá sumbí ayɔpú ámu bedali Yudafɔ asón ogyíkpa inu bɔyó á, ansí de amó gyí. Tsúfé Bulu lahá amó é bawun iwɪɔsin Yesu sv. ⁴² Sumbí ayɔpú ámu betsiá súná ató ekekegyíeke, dá Bulu ason wankláán ámu ɔkan Bulu ɔtswékpa inu pú wóyígyíwóyító beɛ, Yesu gyí Kristo, (ɔhá amóú Bulu ladá mu ofúli amu).

6

Ɔnó Alípó Abasiénó Le

¹ Bréá akasípú amu beba budeklei á, itré leda Yudafɔ Griiki ablípú amóú buteblí Hebrí ɔblí amu nsiné. Griiki ablípú amu beɛ, ekekegyíeke, ní bude ató yée a, butamahá Griikifɔ asvrapu amu. ² Mú sv sumbí ayɔpú dúanyɔ ámu beti ahógyipu amu fée fia, bláa amó beɛ, “Ima aleá abési Bulu asón ɔkanda betsiá ye ató. ³ Inu sv apíó, mliki mli tɔ amlile ahá abasiénó ání obú bu amóú, Ɔhe Wankíhé múa

nyánsa itsə amótó. Fówun apu amó lu atótó yéə ɔnó,
 4 ménɪ anɪ é abéle ansí kɪ mpáibə pú Bulu asón ámu
 ɔkanda.”

5 Ansí legyi ahógyipu amu féé asón ánfɪ iwɪ.
 Mú sv beɛ oyin ɔkuá mu hógyi ɔnó bu ɔnlɪn, Ɔhe
 Wankíhé é itsə mutə, bɔtɛtí mu Stefano mva Fil-
 ipo, Prokoro, Nikanor, Timon, Parmena pú Niko-
 lao, ogyi Griikiyin ɔkuá otsú Antiokia asa alawíé
 Yudafə osúmtó. 6 Bəpu ahá ánfɪ bosuná sumbí
 ayɔpú ámu, sumbí ayɔpú ámu é bəpu ɪbɪ dínká
 amósó, b́ mpái há amó.

7 Inɪ sv Bulu asón ámu lekɛí, akasípú amu bomoní
 Yerusalem. Bulu igyí ahapú ámu óó tsətsətsə bəhə
 Yesu asón ámu.

Stefano Kítá

8 Bulu lówa awítəɛ há Stefano túmi
 kpənkpənkpəntɪ. Mú sv əɔbwe ofúla pú osúna
 akpənkpəntɪ ɔmá ámutə. 9 Táme aku bəkusú
 líi musu. Ahá ánfɪ botsú ofiakpa kuá bɔtɛtí mú
 “Nkpábiá Bahə Iwɪsvtsiá.” Amó aku bɔgyi Yudafəá
 botsú Kirene pú Aleksandria awúlusu. Aku é botsú
 Kilikia pú Asia ɔmátó. 10 Táme Ɔhe Wankíhé léha
 Stefano nyánsa əɔpɔtí. Mú sv bɔmetali gyí mu
 nwéɛn. 11 Inɪ sv beha aku ɔnó beɛ bublí beɛ, bonu
 ání Stefano dətóɪ wə Mose mva Bulu. 12 Inɪ léha
 ahá ání bubu ɪnu pú Yudafə ahandɛ pú Mose mbla
 asunápú amu benya əɔbĺ Stefanosu. Inu benatí
 yótɔ mu, kítá mu, kpá mu ya Yudafə Asón Agyípú
 amu ansító. 13 Belahá aku bəwa afunu dínká musu
 beɛ, “Oyin ánfɪ tətóɪ wə Bulu ɔswékpa wankíhé
 pú Mose mbla ámu ekekegyíɛkɛ. 14 Anɪlónu ání
 əɔɛblí əbɛɛ, ‘Yesu Nasaretyin amu obóbwie Bulu
 ɔswékpa amu, tse amándíé ání Mose lósuná anɪ

féé.’ ” ¹⁵ Yudafɔ Asón Agyípó amu féé besi buɔe Stefano kí díín. Inu beki a, mu ansító de ogyá kpa fé Bulu-ɔbɔpu ansító.

7

Stefano Iwi Ɔnóle

¹ Bulu igyí ɔhapó dehen amu léfité Stefano ɔbéε, “Asón ánfɔ bablí tsú fú iwi ánfɔ féé bu mótó?”

² Stefano léle mú ɔnó ɔbéε, “Mí apíó pú mí así, mliyaa asu amlinu! Bulu Onumnyampu amu léle iwi ɔwan súná anɔ náin Abraham bréá otsie Mesopotamia ɔmátó, Kaldeafɔtɔ asa olotu yétsiá Haran wúluto. ³⁻⁴ Inu Bulu lébláa mu ɔbéε, ‘Tu dah fú ɔmátó si fú abusuan, afuyɔ ɔsolóv kɔvá nósuná fúsú.’ Mú su Abraham lótu tsú Kaldeafɔ ɔsolósv yétsiá Haran wúluto. Mu si lowu ɔma a, Bulu léha mu olotu ba ɔtíné ánfɔ mlitsie nde ánfɔ. ⁵ Bré ámɔtɔ á, Bulu mókúnyá há Abraham ɔsolóv anfi yabi oyíkpa kole kóráá. Táme Bulu léhie mu asɔ yáí ɔbéε, mu a mu abí-aná obégyi ɔsolóv anfi ekekó. Alɔ bré ámɔtɔ á, Abraham mókúkwíí obí. ⁶ Asón ání Bulu lébláa mu gyí, ‘Fú abí-aná bóbwe afɔɔ ɔsolóv kɔsv. Bópu amú bwé nkpábi, wá amú amumuyɔ nfi lafana (400). ⁷ Táme négyi ɔmá ámúú fú abí-aná béyetsiá amú asɔ ámu asún, bíti amú isu. Mú ɔma a, néle amú lé amú ibitɔ, fówun béba bosúm mí nfi.’ ⁸ Bulu léka ntam há Abraham. Ntam amu ɔnó á, Abraham ɔbétɔn mu abí-aná keté. Mú su mu bi Isak lóhɔ nkekúwé á, Abraham létɔn mu keté. Isak é létɔn mu bi Yakob keté. Yakob é létɔn mu abí, bugyi anɔ anáin dúanyɔ ámu keté amú nyebitɔ.

⁹ “Anɔ anáin anfi befe amú gyama Yosef, mu iwi olu su. Mú su ɔlɔyɔ yébwε ɔkpábi Egyipte ɔmátó.

Támε Bulu lélu mu ɔma, ¹⁰ lé mu lé mu asun wunhe féétó. Bulu léha mu nyánsa, há Egypte owie lénya mu iwɪ ansigyí. Mú su ɔlɔbwe Yosef mu ɔmá pú mu wóyí féésú ɔkírɔ. ¹¹ Akón ku lébá Egypte pú Kanaan ɔsulúsu féé. Iɔpɔ ikplán ba ɔmá ámɔtɔ. Anɪ anáin amɔ bɔmenyá ató gyi. ¹² Mú su bréá Yakob lónu ání atogyihe bu Egypte a, ɔlɔwa anɪ anáin anfi sísí. Bɔyɔ inu eke gyankpapɔ yénya atogyihe ba. ¹³ Beyinkí yó otse nyɔɔsi a, Yosef léle iwɪ ɔwan súná amú ɔbéε, mugyí amú gyama Yosef ni. Inɪ su Egypte owie é lébi Yosef abusuan. ¹⁴ Mú ɔma a, Yosef lówa mu apíó sísí ɔbéε, buyékpa mu si Yakob pú mu abusuanfɔ, bóbwe fé ahá aduesienó-nu (75) ba, abubetsiá Egypte ɔmátó. ¹⁵ Inu Yakob lóyɔ Egypte. Inó muɔa anɪ anáin amɔ bowu ní. ¹⁶ Nfi tsɔtsɔtsɔ ɔma a, bɔpɔ amótó aku afúli ya Sekem. Wúlu anfitɔ Abraham légyankpá tsíá ní. Bopolá amú ɔlán kuá Abraham lópɔ kóba hɔ tsu oyin ɔkuá butetí mu Hamor abí wátó.

¹⁷ “Nke amóú Bulu léhie Abraham amɔ lotsutsúa ɔbɔfɔn a, anɪ anáin amɔ bakléi wá Egypte ɔmátó. ¹⁸ ɔma a, Egypte owie ɔkuá ɔmebi Yosef lébetsiá obiá ámusu. ¹⁹ Owie anfi lówa owuntɔlin anɪ anáin amusu. ɔleka amú híé ɔbéε, butswí amú abi bɔbwe tsalɪfwɪ abɔwu. ²⁰ Alɪ bré ámɔtɔ bɔkwí Mose ni. Ogyi obi ání ɔhíé ɔbu akíle, Bulu ansí legyi mu iwɪ. Mu yin léyaí mu tsra asa mu si wóyító. ²¹ Bréá bele mu mu wóyító a, Farao mu bi tsíhé lótsu mu, pú mu bwé mu bi alɪ, ɔledan. ²² Egyptefɔ bosuná Mose amú amándíé kugyíku. ɔlɔbwe ɔha kpɔnkpɔntɪ mu itá pú mu bwehétó.

²³ “Bréá Mose lóhɔ nfi adɔvana (40) á, ɔlɔbwe agywun ɔbéε, móyɔ yéki alíá Egyptefɔ bɔpɔ buɔe mu

apíó Israelfo kpa. ²⁴ Inu á, olowun ání Egypteyin dé mu apíó Israelfo ámuto oku da. Mú su olayo oyóhó mu pio ámúú ide mu dúon amu, ilemli mu Egypteyin amu nyo. Inu oleda Egypteyin ámu mó. ²⁵ Mose mú ki obéé, íbówankí mu apíó Israelfo ání Bulu dépu mu ho amú nkpa, táme imowankí amú. ²⁶ Mú oyi kehe a, olowun Israelfo abanyó budekó. Olayo oyékpata amú, olebláa amú obéé, ‘Mliki, apíó mligyí. Ntogyi só mli wolewole mlidé aba amomuyó wa?’ ²⁷ Táme omvamóú ode mu ba da ámu lówutá Mose sísí, fité mu obéé, ‘Ma lówa fú obéé fubégyi anisu, afogyi aní nsiné asón?’ ²⁸ Fudekléa fómó mí, fé alí ámúú ígye fómó Egypteyin amu lóó?’ ²⁹ Mose lénya nú asón ání alí, olesrí dalí Egypte omátó yó Midiafo osulósu. Oletsiá inu kwíí abi anyo.

³⁰ “Nfi advana oma a, Bulu-obopu léle iwí owan súná Mose dimbísú oyíbi kuá íbu awu, ogyá detsíí mótótó, mantáa Sinaibu. ³¹ Mose lówun mú á, ílwa mu ifú. Bréá olakpokpé oyó yéki mó wankláán á, Bulu lébláa mu obéé, ³² ‘Mígyí fú anáin Abraham, Isak pú Yakob Bulu.’ Mose lénya ifú, odekpinkí kpakpakpakpa. Mú su ometalí ki mó. ³³ Aní Wíe Bulu lébláa mu obéé, ‘Woi fú ntukuta tswi, tsúfé otíné ání fólí ání igyi otine wankíhé. ³⁴ Nawun ání mí ahá bude iwíasin wúun Egypte osulósu. Nanú amú ísú. Mú su nakplí nebá böhó amú. Ba, anwa fú Egypte.’

³⁵ “Mose aní Israelfo bekiná Egypte omátó, fité mu beé, ‘Ma lówa fú obéé fubégyi anisu, afogyi aní nsiné asón?’ ní. Mose aní kén Bulu léha obéé, obwéé aní anáin amúsú ogyípó pú amú olupú ní. Bulu lówa mu sumbí ání tson Bulu-obopu amúú olele iwí súná mu ogya plenplento ámu. ³⁶ Mu

kén gyí ðhá ání ðlekpa amó dali Egyipte, bwé ofúla pú osúna tsòtsòtsò Egyipte ðsolósu, Ɔpu Pɛpɛ amu ðnó pú dimbí ámuṣu nfi aduana (40) kéké ní. ³⁷ Mu kén lébláa Israelfo ámu ðbéé, ‘Bulu ðbéle mu ðnósú ðtáipú ðkúá ogyi fé mí tsú mliṭo há mli’ ní. ³⁸ Bréá muá Israelfo ámu befia dimbí ámuṣu á, Mose anfiṣu Bulu-ðbɔpu amu lótoí tsun Sinaibu ámuṣu há aní anáin amu ni. Mu kénsú Bulu lópu mu nkpa asún ámu tsun, ide aní é to ní.

³⁹ “Támɛ aní anáin bómobu mu. Bekiná mu asún nu. Amó nkole su mú á, teki butráa bubu Egyipte ðmátó. ⁴⁰ Iní su bebláa Aaron beɛ, ɔyáí ikpi ání békpa amó ha amó. Tsúfé bumeýín tóá ilabwé Mose amóú ðlekpa amó tsú Egyipte amu. ⁴¹ Alí bré ámuṭo á, beblí sika pɛpɛ ðnantswiebí póbwé ðkpi, tsíá há mó igyí. Amó ansí legyi amó ibi ðnó ito bwéhé ánfí iwí. ⁴² Bulu lési amó asún, bɔyɔ buɔe owí múa ɔsra pú ntsrakpabi tswéɛ. Fé alíá bɔwanlín wá Bulu ðnósú atáipú amu ɔwolótó beɛ, ‘Israelfo! Megyi mí mliámɔ mbwí bó afɔɔɔ há nfi aduana (40) amóú mlilétsiá dimbí ámuṣu.

⁴³ Mboun ɔkpi Molok tati-obu
pú Refan ntsrakpabi ɔkpi
mlióbwe sóra, náti tswɛ.

Iní su négya mli yówa Babilonfo ɔsolósu ɔma ɔtineku.’

⁴⁴ “Tati-obu amóú itosúná amó ání Bulu bu amó wá ámu é letsiá aní anáin amu wá dimbí ámuṣu. Mose lóbwe mú alíá Bulu lósuná mu ðbéé, ðbwéé mó pépéé. ⁴⁵ Aní anáin amu bowu sí Bulu tati-obu ámu há aní así, Yosua légya amó nkpa bɔpuá ɔsolósu anfiṣu. Amó onutó ansító Bulu légya ɔmá-ɔmá lé ɔsolósu anfiṣu póhá amó. Bulu tati-obu ámu letsiá amó wá alí bɔtu Owíe Dawid brésú. ⁴⁶ Bulu ansí legyi Owíe Dawid iwí. Mó su Dawid lókolí mu

ᄁᄁᄁ, m̄ȳi obu ha m̄, m̄n̄i an̄i Yakob ab̄i-an̄a f̄ᄁᄁ ab̄osum m̄ inu. ⁴⁷ T̄ame Ow̄ie Salomo mboun̄ l̄ebeyi obu am̄.

⁴⁸ “T̄ame Os̄os̄os̄u Bulu tamatsīa nyankp̄usa obu yih̄et̄o. F̄ᄁ alīa Bulu on̄os̄u ot̄aip̄u oku l̄ᄁbl̄i ᄁᄁᄁ,

⁴⁹ ‘An̄i W̄ie Bulu ᄁᄁᄁ, “Os̄os̄u gȳi m̄i ow̄ie ob̄īa, os̄ol̄u ē igyi m̄i ayabi oȳikpa.

Nt̄o obu m̄liaa ml̄eyi ha m̄i?

Nk̄on̄u gȳi m̄i okp̄on̄u odakp̄a?

⁵⁰ Megȳi m̄i l̄obwe ntob̄i an̄fi f̄ᄁᄁ?” ’ ’ ”

⁵¹ Stefano l̄om̄o m̄u as̄on̄ on̄o ᄁᄁᄁ, “As̄ut̄o-on̄lin aw̄ie, kl̄ont̄o bu m̄li odwin. M̄l̄lak̄in̄a Bulu as̄on̄ am̄u nu. M̄li ē m̄lit̄ok̄os̄u l̄ii Ō̄je Wank̄ih̄ᄁ am̄u as̄ons̄u br̄egȳibr̄ᄁ, f̄ᄁ alīa m̄li an̄ain̄ am̄u betsīa bw̄ᄁ. ⁵² Bulu on̄os̄u ot̄aip̄u om̄om̄us̄u m̄li an̄ain̄ b̄um̄ed̄unk̄a? B̄om̄o Bulu on̄os̄u at̄aip̄u am̄u b̄ᄁbl̄i ȳai b̄ᄁᄁ, Yil̄ᄁ Ō̄w̄ep̄u am̄u ᄁᄁᄁba am̄u ē. M̄l̄il̄ᄁ Yil̄ᄁ Ō̄w̄ep̄u am̄u h̄a, b̄om̄o m̄u. ⁵³ M̄l̄l̄oh̄o Mose m̄bla am̄u ts̄u Bulu-ab̄op̄u am̄u w̄a n̄i, t̄ame m̄lum̄egȳi m̄os̄u.”

Stefano Abwi Da M̄o

⁵⁴ Br̄ᄁa Yudaf̄o ahand̄ᄁ am̄u bonu Stefano as̄on̄ bl̄ih̄ᄁ an̄fi ā, ᄁbl̄ᄁ l̄eh̄ie k̄it̄a am̄o, b̄ᄁda ans̄it̄o kp̄on̄.

⁵⁵ T̄ame Ō̄je Wank̄ih̄ᄁ l̄ob̄ul̄a Stefanot̄o, olotsu ans̄i f̄ᄁa, ᄁᄁᄁ os̄os̄u k̄i. Olowun Bulu numnyam, Yesu l̄ii Bulu gȳop̄isu. ⁵⁶ M̄ū ᄁᄁᄁl̄aa am̄o ᄁᄁᄁ, “M̄lik̄i, nawun an̄i os̄os̄u lafink̄i, Nyankp̄usa-M̄u-Bi am̄u l̄ii Bulu gȳop̄isu.”

⁵⁷ Br̄ᄁa bonu in̄i ā, b̄op̄u ib̄i tin as̄u. Inu am̄o f̄ᄁᄁ b̄os̄ur̄a okit̄ik̄iti t̄u bun m̄us̄u, ⁵⁸ b̄ᄁbit̄ia m̄u dal̄i w̄ulu am̄ut̄o b̄eȳᄁda m̄u abwi m̄o. Adans̄if̄o am̄u b̄ow̄ai am̄o awunso atadīᄁ tsw̄i oȳasubi ok̄ua b̄ot̄et̄i m̄u Saulo w̄a. ⁵⁹ B̄ud̄ᄁ m̄u abwi da al̄i, olokpol̄i an̄i

Wíe ðéé, “Mí Wíe Yesu, hə mí ðhé.” ⁶⁰ Inu á, ðleda akpawunu, kplón kòklókúú ðéé, “Mí Wíe, si lakpan ánfí kie amú.” Olenya blí alí pé, olomu ðnó.

8

¹ Saulo é lótsulá dínká Stefano mɔsv.

Saulo Ɔpasua Amɔsv Dínká

Tsú eke amɔsv á, bedínká ɔpasua ámúú ibu Yerusalem amɔsv, wá amú mɔ bi. Mú sv ɔpasua ámu fée bedasáín wá Yudea pú Samaria ɔmátó, sí sumbí ayɔpú ámu nkule pé wá inu. ² Táme Bulu asúmpú aku bosu Stefano, bin mu.

³ Saulo mú léfi ɔpasua ámu bwie así. Oletsíá kí ahá wóyító, bítía ahógyipɔ atsi móa ayin fée yówa obu.

Filipo Bulu Asón Ɔkanda Samaria Wúlutɔ

⁴ Ahógyipɔ amu beda Bulu asun wankláán ámu ɔkan ɔtínegyíɔtíne ání bedasáín yó. ⁵ Mú sv Filipo lóyɔ Samaria wúlu yilé kɔtɔ yébláa amú Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) iwí asun wankláán ámu. ⁶ Afiapu amu fée bonu mu asun blíhé, bowun osúna ání ɔɔbwe é. Mú sv bɔhɔ mu asún ámu. ⁷ Ɔhe laláhe lósvrá okitikítí dáli ahá tsɔtsɔtsɔtɔ. Ahá ání amú ifón lawú pú tsukule asínpu tsɔtsɔtsɔ é benya ɔtsá. ⁸ Mú sv ansí lehiɛ gyi Samariafɔ ámu.

⁹ Alí bré ámɔtɔ á, ɔfápú kpɔnkpɔnti ɔkɔá bɔtetí mu Simon bu wúlu amɔtɔ. Bréá Filipo mókúba inu á, ɔtɔbwé túmila súná mu pi amu, itɔwá amú ifú. Ɔtɔpú ibi sí kántó blí ðéé, otúmípu kpɔnkpɔnti mu gyi. ¹⁰ Nyebí ahande fée bɔtobú mu, blí beɛ, “Oyin ánfí dé Bulu túmi kpɔnkpɔnti ámu.” ¹¹ Iníá ɔdepu mu asuma bwé ofúla suná amú, ɔlawá ɔpá sv á, amú

fée bəhə mu gyi. ¹² Táme bréá Filipo léba bəda Bulu iwígyí pú Yesu Kristo iwí ason wankláán ámu okan a, atsi múa ayin bəhə mu asón ámuṣu gyi, okəbə amó asú. ¹³ Simon onutó é lóhogyi, okəha Filipo lóbə mu asú. Mu asúbə əma a, okəpu iwí mantáa Filipo. Bréá olowun aliá Filipo dé ofúla múa osúna bwé á, onó lobwie mu.

¹⁴ Sumbí ayəpú ámúú bəbu Yerusalem amu bonu ání Samariafə bahə Bulu asón ámu. Mú su bəwa Petro mva Yohane amó wá. ¹⁵ Bréá boyówie inu á, bəbə mpái há Samariafə ahógyipu amu bəe, bonyáa ŋe Wankíhé. ¹⁶ Tsúfé asú keke babó amó aní Wíe Yesu dátó, táme amútó okukə mókónyá ŋe Wankíhé amu. ¹⁷ Inu Petro mva Yohane bəpu ibi dínká amó nwunsu, Bulu léha amó ŋe Wankíhé amu.

¹⁸ Simon lówun ání ibi keke sumbí ayəpú amu bapú dínká ahógyipu amu nwunsu, Bulu lahá amó ŋe Wankíhé. Mú su okəle kóba há Petro mva Yohane, ¹⁹ okəbláa amó okəe, “Mliha mí túmi ánfí ku, méní ní mí é nəpú ibi dínká oku nwunsu á, Bulu okəha mu ŋe Wankíhé.”

²⁰ Táme Petro lébláa mu okəe, “Fúa fú kóba ámu nyə fée mlihi. Tsúfé fuki fəe, fétalí pú kóba hə Bulu itokiehé ánfí. ²¹ Foma ogyíkpá ntée okúkpá aní gyumagyihe anfitə, tsúfé fú klontə metin Bulu ansító. ²² Damli klontə tsu fú lakpan ánfí, afukuli aní Wíe Bulu. Fíali obəsi agywun laláhe anfi fabwé ánfí kíe fú. ²³ Tsúfé nawun ání fuhíe fúbu onsipe, lakpan lagyi fusu.”

²⁴ Simon lébláa Petro mva Yohane okəe, “Nobwíi ipa, mlíkokoli mlí Wíe Bulu ha mi, méní okəéha asón ánfí fablí ánfíto kuku méeba misu.”

²⁵ Bréá Petro mva Yohane begyi adánsie, dá Yesu iwí asón ámu òkan tá á, beyínkí yó Yerusalem. Bréá buna bəyó á, beda asun wankláán ámu òkan Samaria nkuda tsətsətsə asi.

Etiopia Owie Sikasv Okipv Klvntədamli

²⁶ Alí bré ámutə á, Bulu-əbəpu lébláa Filipo əbé, “Kusu pu əsaasí dimbísú əkpa ámúú ida tsu Yerusalem iyó Gasa amv.” ²⁷ Múú Filipo lókusú pú əkpa. Bréá əyó á, ələtv Etiopia əmá əhande əkvá baflo mv. Əhande amv gyí Etiopia owie tsihé Kandake sikasv əkípυ. Oyin ánfí layó Yerusalem yósum Bulu, ²⁸ yínkí əyó wóyí, otsie mv kekétó, mpənkə bvdə mv bití. Əde Bulu ənósú ətəípú Yesaia əwuló ámu kláa. ²⁹ Múú Əhe Wankíhé lébláa Filipo əbé, “Kpυkpe manta keké ánfí.” ³⁰ Filipo lésrí tú keké ámu wun ání Bulu ənósú ətəípú Yesaia əwuló ámu oyin ámu dé kláa. Mú sv ələfité mv əbé, “Əhande, fvdə asón ámúú fvdəkláa amv asi nu?”

³¹ Əhande amv léle mú ənó əbé, “Nkáli íbóbwe nónu mú asi ní əkv méle mú asi súná mí?” Mú sv ələbláa Filipo əbé, “Dv tsia mí wá ayə.” ³² Bulu asón ání ədəkláa əwuló ámutə gyí:

“Ələbwe díín fé kufa ání bapú beya əməkpá.

Əmobwií mv nnonyə.

Ələbwe díín fé alí kufa təbwé

ní bvdə mv iwí imi dínkí.

³³ Bəkpáí mv, bume gyi mv asón ənəkwahsv.

Əhaa méetalí súná mv abí-aná,

tsúfé beka mv nkpa tin əwulóú anfisv.”

³⁴ Múú əmá əhande amv léfité Filipo əbé, “Ma iwí asón Bulu ənósú ətəípú anfi déblí, mv onutó ntée əha bambá?” ³⁵ Inv Filipo lélí Yesaia asun wanlínhé anfisv bláa mv Yesu iwí asun wankláán

ámv. ³⁶⁻³⁷ Bəpυ bəyó á, bətv ntsu kv. Múv əmá əhande amv léfité Filipino əbéε, “Ntsu dá a, ntə létin mí asúbə əkpa?”*

³⁸ Mú sv əmá əhande amv léha mv keké ámv əbtípó lélí. Mva Filipino bekplí wíε ntsu ámvə, Filipino lóbə mv asú. ³⁹ Bréá bədalı ntsu ámvə á, anı Wíε Əhé lotsu Filipino nátı. Əmá əhande amv métrá wun mv, táme ələpυ ansigyí natı əyó wóyí. ⁴⁰ Filipino é léyεdalı Asoto wúlutə. Əlenatı kı ınv awúlusv dá asvı wankláán ámv əkan alı, oloyówie Kaesarea wúlutə.

9

Saulo Kləntədamlı (Gyumagyihe 22:6-16; 26:12-18)

¹⁻² Alı bré ánfıtə fée á, Saulo məkósí Yesu akasípó amv bláa əbéε, mómə amó. Mú sv ələyə Bulu igyí əhapó dehen wá yókulı mv əbéε, əwánlın əwóló pule mv suna Damasko Yudafə ofiakpa ahande, ménı ní mv ıbı da oyın ntée ətsı əkv, əna anı Wíε əkpa ámvsv a, mékıtá mv, kpá mv ba Yerusalem.

³ Saulo lópυ əkpa əyó Damasko. Əleta wie tá á, nsaintə lekpa ogyá wa mv. ⁴ Əledıda əsulótə kpla. ınv olonu əme kv. Əme amv léfité mv əbéε, “Saulo, Saulo, ntogyı só fódın mísú alı?”

⁵ Saulo léfité əbéε, “Fó ma nı, mí Wíé?” Múv əme amv lébláa mv əbéε, “Mı Yesu nı. Mısú fvdın ní. ⁶ Kusv, afvyə wúlutə ınv. Əkv obósuná fó tóá lehián ánı fóbwe.”

---

* **8:36-37** Mótó yée 37 bv nwló dada amv akotə: Filipino lebláa mv əbéε “Nı fahə Kristo gyı tsú fó ıklvı féeıtə a, nétalı bó fı asú.” Əlebláa Filipino əbéε, “Ee, nahogyı mbεε Yesu Kristo gyı Bulu mv Bı.”

⁷ Saulo aba ání muv amónyɔ buvna besi líí d́ín. Bonu ɔme amv, táme buvowun ɔhaa. ⁸ Saulo lókusú líí. Olobwíí ansíbi, táme ɔmedé ató wúun. Mó sv bekítá mv ibi, kpá mv ya Damasko wúlutɔ. ⁹ Oletsiá nkensá owító omowun ató. Omegyi ató, omonu tɔtɔ é alí bré ámutɔ.

¹⁰ Alí bré ámutɔ á, Yesu ɔkasípú ɔkv buv Damasko, butetí mv Anania. Olowun ató. Mótó á, aní Wíe Yesu lókpólí mv ɔbéé, “Anania!”

Olotsulá ɔbéé, “Mí Wíé, mí ní.”

¹¹ Múv aní Wíe lébláa mv ɔbéé, “Kusv, yɔ brɔnv amúv butetí mú ‘Ɔkpa Tswííhé’ amvsv. Wíe Yuda wóyító, afufite oyin amúv otsú Tarso, butetí mv Saulo amvsv. Alaba, ɔbv inu ɔde mpái bɔ. ¹² Alawun ání oyin ɔkvá butetí mv Anania laba bɔpv ibi d́ínká mvsv, mv ansíbi labwíí.”

¹³ Múv Anania lébláa aní Wíe ɔbéé, “Mí Wíé, nanú oyin ánfí iwí asún. Alíá ɔdepv lalahɛ gyi fú ahá ání buvbu Yerusalem. ¹⁴ Igyí ahapú dehen amv é bahá mv túmi bɛɛ, ɔbá Damasko bekítá ahá ání butɔbɔ mpái fú dátó f́éé.”

¹⁵ Aní Wíe lébláa mv ɔbéé, “Yɔ, mílalé mv mbéé, ɔbwéé mí osúmpɔ, ɔha ɔmá bámbátɔfɔ, amú awíe pv Israelfɔ f́éé abvbi mí. ¹⁶ Mí onutó nósuná mv alíá ɔbókukv wun ipian mí sv.”

¹⁷ Mó sv Anania lóyɔ Yuda wóyító, yópv ibi d́ínká Saulosv, bláa mv ɔbéé “Opíó Saulo, aní Wíe Yesu amúv ɔlele iwí ɔwan súná fú bré amúv febá nfí ámv lává mí fú wá. Ɔbéé, mbɛha fú afúlawun ató, Ɔɣɛ Wankíhé ɔbula f́ótó.” ¹⁸ Tɔkvá igyi fé klemetí afwí lémain lé mv ansíbivsv kpádá inu. Mó sv ɔlela ɔde ató wúun. Inu ɔlókusú, bɔbɔ mv asú. ¹⁹ Beha mv ató olegyi, ɔwɔnlín lelawíé mv.

Saulo Bulu Asón Okanda Damasko

Saulo létsiá akasípú amu wá nke kpalobí. ²⁰ Inuonu òlenatí yó amó ofiakpa, yéfi Yesu iwí asón okan da así òbéé, “Yesu gyí Bulu mu bi ámu ní.”

²¹ Ahá ání bonu mu asun blíhé anfi fíéé onó lobwie amó. Mú su befité beé, “Megyí mudé Yesu asúmpó mọ Yerusalem ní? Megyí amó okitákpá òleba nfi, okpa amó ya igyí ahapó dehen amu?”

²² Táme Saulo lélanya túmi blí asón ámu òwonlinsú òbéé, lélé Yesu gyí Kristo, (ohá amúú Bulu ladá mu ofúli amu). Alíá òlehié lé asón amoto leha Yudafó ání bobu Damasko unu bóbwe basaa. Bumowun mọ́á bótso.

²³ Nke tsotsotsó oma a, Yudafó ámu befia kítá agywun beé bómọ Saulo. ²⁴ Mú su betsiá gyo wúlu amu onó opa onyé, méní bénya mu mọ́ mu. Táme aku bowi tsá Saulosu beé, alí Yudafó ámu babwé agywun ní. ²⁵ Mú su eke oku onyé á, Saulo abúopu amoto aku botsu mu wá lakpátó, pú mu tsun ikwító kplí mu yi iban oma, òlesrí náti.

Saulo Yerusalem Yó

²⁶ Bréá Saulo lówie Yerusalem a, òbtsun okpa kugyíkusu ání obówie Yesu akasípú amoto. Táme bumohogyi ání alabwé okasípú. Mú su benya mu ifú. ²⁷ Inu Barnaba lékpa mu ya, yéle mu súná sumbí ayópú amu. Òlebláa amó alíá aní Wíe lélé iwí òwan súná Saulo Damasko okpató, mba Yesunyó batóí; pú alíá Saulo lówa klun dá Bulu asón ámu okan òwonlinsú Yesu dátó Damasko wúluta. ²⁸ Mú su Saulo lówie amótó, beki Yerusalem wúluta. Òlwa klun blí Bulu asón ámu Yesu dátó. ²⁹ Mba Yudafó amúú butéblí Griiki òblí amu betsiá tóí, gyi aba nwéen. Táme alí bré amoto fíéé á, bude agywun bwe

ání bómmo mu. ³⁰ Bréá mó afú ləwulí ahógyipu amu a, bekpa mu yáa Kaesarea, há mu əlenatí yó Tarso.

³¹ Mó su ɪwɪ lolwií əpasua ání bu Yudea, Galilea pú Samaria əmátó. Ɔɥe Wankíhé lékpa amó bekleí, dan hógyitə, betsiá tsiátóá ilegwi anɪ Wíe Yesu ansí.

Aha Aka Ilo Tsa

³² Petro lénatí ki Samaria nkudasí. Eke əku əleyéki Bulu ahá ání bobu Lida wúlutə. ³³ Inu á, oleyéfiə oyin əkwá butetí mu Enea, olesin tsukule nfikwe ní.

³⁴ Petro lébláa mu əbé, “Enea, Yesu Kristo latsá fú ilo. Kusɪ kunta fú əklan.” Inu Enea lókusú. ³⁵ Ahá ání butsiə Lida wúlutə pú Saron nsáintə fée bowun oyin ámu. Mó su bohogyi, bobuo anɪ Wíe.

³⁶ Ɔtsɪ əku bu Yopa wúlutə, ogyi əkasípú. Butetí mu Tabita. Mu dá ámu asɪ Griiki əblítə gyí, “Dorka.” Mó asɪ gyí, “Abre.” Yilé əwɛpú ogyi. Ɔbu awitəle há ahiánfə. ³⁷ Bréá Petro bu Lida a, ilo ləda Tabitasu. Olowu, bebie mu ntsu, sí mu tswɪ abansúrɪ kutə.

³⁸ Yopa móa Lida awúlu imafó aba wá. Mó su bréá akasípú amúú bobu Yopa amu bonu lowu áni á, bəwa abi anyə sísí Petro beə, bobwíi ipa há mu, əwáa əsa tu amú. ³⁹ Inu Petro lówa əsa bwé, móa amónyə benatí. Bréá olobowie inu á, bekpa mu ya abansúrɪ amutə. Wúlu amutə asurapɪ fée bobu fúli amu asɪ. Bekpa pútá Petro budesú, bude atadiəá Dorka lóbwe bréá otsie nkpa posúná mu.

⁴⁰ Petro légya asurapɪ amu fée lé obu ámutə. Múú əleda akpawunu bó mpái, asa əledamlí ki fúli amu blí əbé, “Tabita, kusɪ.” Inu Tabita lóbwií ansíbi. Bréá olowun Petro a, ələkusú tsiá. ⁴¹ Inu Petro lékitá mu bi, ələkusú líi. Petro létɪ asurapɪ amu pú ahógyipu atráhe amu. Múú ələpɪ Tabita súná amú áni alatsínki. ⁴² Asún áni lekleí wá Yopa wúlutə.

Mó su ahá tsətsəətsə bəhə anı Wíe gyi. ⁴³ Petro létsiá Simon ání ətəyó əwəló-kpákpá ɪwɪ agyómá wá Yopa ɪnɔ wá əpá.

10

Konelio Abi Wa Petro Wá

¹ Oyin əku létsiá Kaesarea ɪnɔ, bətətí mɔ Konelio. Ogyi Romafə ɪsá akəpú əpasua kúá bətətí mó Italia əhandε. ² Əbɔ nsi Bulusúm ɪwɪ. Mɔa mɔ wóyítəfə féé bɔtosúm Bulu. Konelio tekíé Yudafə ahiánfə ató. Ətəbó mpái há Bulu brégyíbré. ³ Eke əku Konelio lówun ató ntópwe dəsətə. Mɔ atowunhe amətə á, olowun Bulu-əbəpɔ ansí káín, Bulu-əbəpɔ amɔ lókpólí mɔ əbée, “Konelio!”

⁴ Ifú lekítá mɔ. Mó su olesi əde Bulu-əbəpɔ amɔ kí. Mú əlefíté Bulu-əbəpɔ amɔ əbée, “Mí Wíé, nkálí igyi?”

Bulu-əbəpɔ amɔ lébláa mɔ əbée, “Bulu lahə fú mpái. Fú ahá ató kie é lagyi mɔ ansí. ⁵ Wa abí abuyə Yopa yetí Simon Petro ba. ⁶ Əəyóswí əwəló-kpákpá ɪwɪ agyómá əyəpú Simon wóyítə, mantáa əpɔ ənó.” ⁷ Bréá Bulu-əbəpɔ amɔ lénatí á, Konelio létí mɔ asúmpú abanyó ání bəbɔ mɔ wóyítə pú mɔ əbɪsufε ání ogyi ɪsá əkəpú, otenyá Bulu ifú. ⁸ Əlebláa amú asún ání ɪlaba féé, ələwa amú sísí Yopa.

⁹ Mó əyi kehe bəkəsú bəyó Yopa. Beta ɪnɔ wie tá á, ɪbóbwe fé əpa dódúanyətə. Petro é dédɔ əyó obu awunso mpái əbəkəpá. ¹⁰ Akón ɪhíé de mɔ. Mó su olekle ání obénya təkɔ wá ənó. Bréá bɔde ató ámɔ níná há mɔ a, Petro lówun ató. ¹¹ Atowunhe amətə á, olowun ání əsúsú lafinkí, təkúá igyi fé əhráda téihé, bɔde mɔ nsiebí ana, ɪdekplí ɪbá əwəlósw.

¹² Əyítə mbwɪ ətsan-ətsan, mbwíá bəbɔ ayín, táme

buteká abəno pú əyító mbubwi fée bubu əhráda ámuə. ¹³ Múú olonu əme ku lédalı əbée, “Petro, kusu mə mbwi ánfı afwı.”

¹⁴ Táme Petro léle mú əno əbée, “O-o! Mı Wíé, bəkwı mı əpá á, mməkógyi tóá Yudafo amándié lekısı ntée mú ıwı metın ki.”

¹⁵ Əme amı léla bláa mı əbée, “Mátı tóá Bulu latın mú ıwı atokisíhé.” ¹⁶ Atowunhe amı pú əme amı léba tse sa. Mı ansító ınu á, botsu əhráda amı ya əsósó ətsáwıle pé.

¹⁷ Bréa Petro dé nwuntə bu tsú atowunhe anfi ıwı á, Konelio abı amı é bafíte wun Simon wóyító, ba bulı əkpa əno. ¹⁸ Konelio abı amı bokpolı fíte beə, “Əfoó əku tsie nfi, bəteti mı Simon Petro?”

¹⁹ Petro trá əde nwuntə bu tsú atowunhe amı ıwı, ņhe Wankíhé lébláa mı əbée, “Simon, ahá abasá aku baba buə fı dunká. ²⁰ Kusu bwe, afukpli yefia amú amlınatı. Mágyi nwéen, tsúfé múlawá amú fı wá.” ²¹ ınu Petro lékpli yótu amú, bláa amú əbée, “Mıgyı əhá amúú mlıdédunká amı ni. Ntoгыı só mlıná?”

²² Ahá amı beə mú əno beə, “Anımédé tsitsa. Isá akəpú əhande Konelio anı otenyá Bulu ifú, Yudafo fée bəteti mı ıdayilé lówa anı fı wá. Bulu-əbəpu əku labəbláa mı əbée, əbá beı fı afuba mı wóyító, méni obónu asón anı fıbu blı.” ²³ Múú Petro lékpa amú wá wóyító, əleha amú ədikpa.

Əyi kehe a, Petro mıa amónyə bəkusú pú əkpa bəyó Kaesarea. Bréa bəyó á, ahógyıpu akvá bubu Yopa ınu é bobuo amú yó. ²⁴ Mú əyi kehe a, boyówie Kaesarea wúlutə. Botsutsúa abıwie ınu á, Konelio latı mı wóyító ahá pú mı anyawıe kláklá befia, əde amú əkpa kı. ²⁵ Bréa Petro lówie wóyı amı əno á, Konelio lókusú yéfia mı, dá akpawunu mı

ayabitō sūm mu. ²⁶ Táme Petro léha mu ɔ̀lɔ̀kɔ̀sú. Ɖlebláa Konelio ɔ̀béé, “Kɔ̀sɔ̀, máda akpawunu há mí. Nyankpɔ̀sa mí é ngyi.” ²⁷ Petro muɔ̀ mɔ̀nyɔ̀ bɔ̀na bɔ̀dɛ̀tɔ̀i alu olowie wóyító. Inu olowun ání ahá tsɔ̀tsɔ̀tsɔ̀ bafia. ²⁸ Mú ɔ̀lebláa amú ɔ̀béé, “Mli onutó mliyin ání Yudafo mbla meha ɔ̀kpa ání Yudayin muɔ̀ ɔ̀má bámbátóyin bubwée anyawie ntée ɔ̀bóyɔ̀ mu wá kpán. Táme Bulu lahá mí nabí ání mmáki mbée ɔ̀ku iwɔ̀ metin ntée ɔ̀mɔ̀fon amándíé ɔ̀kpasu. ²⁹ Mú sɔ̀ bréá fɔ̀wa abí fée bɔ̀bétɔ̀ mí á, mmɔ̀kpɔ̀kpɔ̀u nwuntɔ̀ ní. Amansu igyi? Bla mi.”

³⁰ Mú Konelio lébláa mu ɔ̀béé, “Nde eke náásí, ntópwe ɔ̀satɔ̀ mbu wóyító nde mpái bɔ̀. Ɖsáwɔ̀le pé á, nowun oyin ɔ̀ku líí mí ansító. Oyín ámu lówa atadié futútú. ³¹ Oyín ámu lébláa mi ɔ̀béé, ‘Konelio, Bulu lanú fú mpái. Fú ahá ató kie é lagyi mu ansí. ³² Mú sɔ̀ wa abí abɔ̀yɔ̀ Yopa wúlutɔ̀ yeti Simon Petro ba. Ɖwoló-kpákpa iwɔ̀ agyómá ɔ̀ɔ̀pú Simon wóyí ɔ̀lɔ̀swí. Otsie mantáa ɔ̀pu ɔ̀nó.’ ³³ Mú sɔ̀ inɔ̀nu nɔ̀wa abí sísí fú. Iɔ̀ aléá faba. Séi á, anɔ̀ fée anɔ̀lafia Bulu dátó. Anɔ̀gyó anɔ̀ Wíe asún ání alapúhá fú ɔ̀béé, fobláa anɔ̀.”

Petro Asɔ̀n Blíhé

³⁴ Mú Petro lótsu ɔ̀nó blí ɔ̀béé, “Nawun ání lélé Bulu tamaki ɔ̀haa ansító. ³⁵ Mboún ɔ̀há ání otenyá mu ifú, ɔ̀ɔ̀bwé yilé asún otekle ɔ̀mágyíɔ̀mátó. ³⁶ Mliyin asɔ̀n wankláán ání Bulu lópɔ̀há Israelfɔ̀. Asún ámu gyí, Bulu lapó iwilwii ba tsɔ̀n Yesu Kristo, ahá fée Owíe amɔ̀su. ³⁷ Mliyin asún kpɔ̀nkpɔ̀ntɔ̀ ání ɔ̀leba Yudea ɔ̀mátó fée. Ɖlɔ̀tsu asɔ̀ tsú Galilea ɔ̀mátó, bréá Asú Ɖɔ̀pú Yohane léda asúɔ̀ ɔ̀kan ɔ̀ma. ³⁸ Mliyin anɔ̀ Wíe Yesu Nasaretyin amɔ̀. Mliyin ání Bulu lópu mu Ɖɔ̀e Wankíhé pó túmi

wá muto, oleki otínegyíotíné bwé yilé, tsá ahá ání bubu obunsám túmí así ilo, tsúfé Bulu buo mu. ³⁹ Anigyí ahá ání anilówun mu bwehé ání obbwe Yudea pó Yerusalem omátó fée ní. Beda mu mántá oyikpalíhesu mó mu. ⁴⁰ Táme mú eke sáásí a, Bulu lókusúa mu, lé mu owan, ahá bowun mu. ⁴¹ Megyí oytótó ahá fée lówun mu, táme aní ahá ámú Bulu léle yáí obéé, abwée mu adansífo ámu mó anilówun mu. Mu kósú tsú afúlitó oma a, ania monyo légyi, anilówi ní. ⁴² Oleeie aní obéé, adáa mu ason wankláán ámu okan suna ahá, agyi mu iwí adánsie ání mogyí ohá ání Bulu laléá obégyi akiankparu pó awupó fée asón ní. ⁴³ Bulu onósú atáipú amu fée beblí beé lélé, ohagyíoha ání obho Kristo gyi a, Bulu obési mu lakpan fée kíé mu Kristo dátó.”

Omá Bámbsófó Oye Wankíhé Nya

⁴⁴ Bréá Petro dé asón ání blí á, Oye Wankíhé lébá ahá ámú bude mu asón ámu nu ámu féesú. ⁴⁵ Onó lobwie Yudafo ahógyipu amú bobuo Petro ba mu ámu ání Bulu lapó mu Oye Wankíhé amu kíé ahá ání bomegyí Yudafo. ⁴⁶ Tsúfé bowun ání ahá ámu bude oblí bábá blí, bohíé bude Bulu kanfó. Mú su Petro lébláa amú obéé, ⁴⁷ “Bulu lahá ahá ání é Oye Wankíhé fé aní. Oku obétalí tin amú okpa obéé bumábó amú asú?” ⁴⁸ Mú su oblí obéé, bubó amú asú Yesu Kristo dátó. Mú oma a, bokokóli Petro beé, otsía amú wá kpalobí.

11

Petro Iwi Asón Onóle Yerusalem

¹ Yesu sumbí ayopó ámu pó ahógyipu amú bubu Yudea omátó ámu bonu ání omá bábátófó é bahó Bulu asón ámu. ² Mú su bréá Petro lóyo Yerusalem

wúlutò á, mva ahógyipò akvá butekleá ahá butiun keté asa abowie opasua ámutò bebiti asón. Befité mu beε, ³“Ntogyi su fayó ahá ání bometin keté wóyí, fúa amónyò mlilawá ibi gyi ató?” ⁴Mú su Petro léle asón ání lēbatò súná amó ikule-kule obée,

⁵“Mbu Yopa wúlutò nde mpái bə nowun ató. Mótó á, nowun ání təkúá igyi fé óhráda téihé, bude mú nsiebí ana lékplí tsú osósú bá mí wá. ⁶Nowun pututò-mbwi pú wúlutò mbwi, mbwiá bobu ayín, táme buteká abəno pú oyító mbubwi féé óhráda ámutò. ⁷Inu nonu əme ku ledali bláa mi obée, ‘Petro, kusu mə mbwi áñfi afowi.’

⁸“Mú nēblí mbée, ‘Mí Wíe, ekekeεke. Bəkwí mí opá á, mməkógyi tóá Yudafo amándíe lekisi ntée mú iwí metin ki.’

⁹“Mú əme amu lótsu osósú lábláa mi obée, ‘Máti tóá Bulu latin mú iwí atokisihé.’ ¹⁰Tsesa són nowun atowunhe anfi. Mú əma a, lēlayínki yó osósú.

¹¹“Alí bré ámutò kén á, ayin abasá akvá bəwa mí wá tsú Kaesarea baba bulí wóyí ámú ntsie mótó ámu onó. ¹²Ŋhe Wankíhé lébláa mi obée, mbúo amó yə, mmágyi nwéen. Apíó abasíe áñfi botsú Yopa anfi é bobuo mi yó Kaesarea, aní féé anlóyə Konelio wóyító. ¹³Konelio lébláa aní obée, mowun Bulu-əbəpu əku mu wóyító, əlebláa mu obée, ‘Wa abí abuyə Yopa yeti oyin əkvá butetí mu Simon Petro ba. ¹⁴Obébláa fu asón ání fúa fú wóyító ahá féé mlótsun mósú nyá nkpa.’

¹⁵“Nenya tsú onó ndetáí alí, Ŋhe Wankíhé léba amósú fé alíá lēba anisv eke gyankpapu amu. ¹⁶Inu nekain aní Wíe asun blíhésu. Obée, ‘Yohane lópu ntsu bó ahá asú. Táme mli mú á, Bulu obópu Ŋhe

Wankíhé bó mlí asú.’ ¹⁷ Mú su ní Bulu lapó mu atokiehé ámu kíé amó, fé alá òlòpukíé aní ahá ámúú anúlòhò aní Wíe Yesu Kristo gyi amu a, mígyí ma ání nétin Bulu òkpa?”

¹⁸ Bréá sumbí ayòpó ámu bonu asún ánfí á, besi Petro tói wa, bekanfó Bulu beε, “Mómú Bulu lahá ahá ání bomegyí Yudafò òkpa òbéε, amó é budámli klòntò, abunya nkpa.”

Kristo Ɔpasua Aní Ibv Antiokia

¹⁹ Stefano lowu òma a, bedúnká ahógyipu amusu. Mú su bedasáin yó Foinike múa Kipro òsolòsu pú Antiokia wúlutò. Yudafò nkùle bebláa Bulu asun wankláán ámu. ²⁰ Táme amótó aku mú botsu Kipro pú Kirene òmátó ba Antiokia bebláa Griikifò ámu aní Wíe iwí asun wankláán ámu. ²¹ Aní Wíe Bulu lélí amó òma. Mú su amótó ahá tsòtsòtsò bohogyí, dámli klòntò ba aní Wíe Yesu wá.

²² Yerusalem Ɔpasua ámu bonu asún ánfí. Mú su bowa Barnaba sísí Antiokia. ²³⁻²⁴ Barnaba gyí òha wankláán, Ɔhe Wankíhé pú hógyi é itsò mutò. Bréá olowie Antiokia, olowun alá Bulu lagyi amó buale a, ansí legyi mu. Múú òlòtòí kplá amó òbéε, bupúú amó klùn féé ònka aní Wíe Yesusu, abugyi mu mblassu. Iní su ahá tsòtsòtsò bòtsun mu asún ámusu hò aní Wíe gyi. ²⁵ Mú òma a, Barnaba lýò Tarso wúlutò yòdunká Saulo. ²⁶ Bréá olowun mu a, òlekpa mu ba Antiokia. Betsiá inu ofi òkùle, tsíá fia Ɔpasua ámu, súná amó ató. Antiokia begyankpá tí akasípú amu beε “Akristofò” ní.

²⁷ Bulu ònósú atóipú aku botsu Yerusalem ba Antiokia alí bré ámutò kén. ²⁸ Amótó òkùle dá gyí Agabo. Òlòkúsú líí, blí Ɔhe Wankíhé túmitò tswi òbéε, “Akón kpònkpònti ku béba Roma òmátó

fée.” Uleba mótó bréá Roma Owíe Klaudio tsie obíasó. ²⁹ Akasípó amu bəbwe agywun bee, amótó okugyíaku obódunká t́á obénya, abupu yekie apíó ahógyipu ání bubu Yudea əmátó. ³⁰ Begyi dínká mósó, bəpuhá Barnaba muə Saulo bəpuya əpasua ámu ahande.

12

Petro Obudi

¹ Alí bré ámutə á, Owíe Herode lédínká əpasua ámutə akusu, wá amú amumuə. ² Əleha betin Yohane mu pio Yakobo ədayító. ³ Herode lówun ání ibu Yudafə ámu ədwe. Mú su omesi, əleyékítá Petro é. Alí bré ámutə bude Israelfə Bodobodo Mátúhénke gyí. ⁴ Mú su bréá əlekítá Petro a, əlpu mu tswi obu, əlele isá akəpú dúasie əbéə, buťsia gyo mu iwí abaná-abaná. Ələbwe agywun əbéə, begyi Nke ámu tá á, mégyi Petro asún dínsu. ⁵ Bəwa Petro obu, táme əpasua ámu bəbə mpái kínkínkín há mu.

Petro Obule

⁶ Onyé asa əyí əbéke Owíe Herode əbéle Petro ba dínsu begyi mu asún á, bəwa Petro ikan anyə kéké, əda ədedidí isá akəpú abanyó nsiné. Isá akəpú aku é bulí bude obu ámu ənó gyo. ⁷ Əťsáwule pé á, Bulu-əbpu əku lébelí amú wá obuto inu, inu fée lówankí. Bulu-əbpu amu lópu ibi da Petro abintə, oletsinkí. Əlebláa Petro əbéə, “Wa əsa kusu.” Inu ikan amu lówáí lé mu ibi. ⁸ Múú Bulu-əbpu amu lébláa mu əbéə, “Kusu pu əfé klí osíétó, afotsu fú ntukta wa.” Petro lóbwe. Múú əletrá bláa Petro əbéə, “Tsu fú ligá wa afoba ayə.” ⁹ Petro lóbuo Bulu-əbpu amu dáli obu ámutə. Iməwankí Petro ní akíankpatə ntée atowunhetə Bulu-əbpu amu dé mu

asón bláa. ¹⁰ Mva Bulu-ɔ̀ɔ̀pɔ̀v amv bɔ̀tsun obu-ɔ̀nɔ̀ gyankpapv pɔ̀ nyɔ̀ɔ̀si agyópsu. Beba bɔ̀tv dátɔ̀ ɔ̀klɔ̀n ání fɔ̀pɔ̀dáli wie wúlutɔ̀. ɔ̀klɔ̀n amv onutó lefinkí há amú bɔ̀tsun. Bɔ̀pɔ̀tsun brɔ̀nv kɔ̀sv bɔ̀yɔ̀ á, Bulu-ɔ̀ɔ̀pɔ̀v amv lófwɔ̀ sí Petro.

¹¹ Bréá Petro ansító letítí mv a, ɔ̀leblí ɔ̀béε, “Séi mó nawun ání lélé Bulu lawá mv ɔ̀ɔ̀pɔ̀v, alabele mí Owíe Herode ɔ̀bɔ̀ pɔ̀ tɔ̀á Yudafɔ̀ bɔ̀de ɔ̀kpa kítv.”

¹² Iníá Petro lówun mó alɔ̀ sv á, ɔ̀lenatí yó Yohane ání bɔ̀tetráa tí mv Marko mv yin Maria wóyí. Alɔ̀ bré ámvɔ̀tɔ̀ á, ahá tsɔ̀tsɔ̀tsɔ̀ bafia ɔ̀nv bɔ̀de mpáɔ̀ bɔ̀.

¹³ Petro léda amú ɔ̀klɔ̀nsv, osúmbi tsihé ɔ̀kɔ̀á bɔ̀tétí mv Rode lébeki ɔ̀há ání ogyi. ¹⁴ Bréá Rode lébɔ̀ ání Petro ɔ̀me ní á, ansí lehiε gyi mv. Mó sv ɔ̀letan obu ámv finkí. Mboún oleyinkí srí yébláa amú ɔ̀béε, “Petro laba ɔ̀lí obu-ɔ̀nɔ̀.” ¹⁵ Ahá ámv bebláa mv beε, “Fú nwun layíntá.” Táme ɔ̀ɔ̀yɔ̀ mósú, ɔ̀leblí ɔ̀béε, “Lélé a.” Mó sv bebláa mv beε, “Mómú fiali Bulu-ɔ̀ɔ̀pɔ̀vɔ̀ ɔ̀teki Petrosv ní.”

¹⁶ Alɔ̀ bré ámvɔ̀tɔ̀ féé á, Petro trá ɔ̀de ɔ̀klɔ̀n amvsv da. Bréá bɔ̀yɔ̀ yéfinkí mó, bowun Petro a, ɔ̀nɔ̀ lobwie amú. ¹⁷ Petro lóbwε ɔ̀bɔ̀ súná amú ɔ̀béε bɔ̀kásv, ɔ̀lebláa amú alíá anɔ̀ Wíε lalé mv obu. ɔ̀lebláa amú ɔ̀béε, “Mlɔ̀bla Yakobo mva apíó ahógyipv atráhe amv asón ánfɔ̀.” Múú ɔ̀lenatí amú wá yó ɔ̀tine bambá á.

¹⁸ Bréá ɔ̀yí leke a, ɔ̀sá akɔ̀pɔ̀ ámv féé begyigyáa, fité aba beε, “Nkí Petro me?” ¹⁹ Owíe Herode léha bodunká Petro ɔ̀tinegyíɔ̀tíné, támε bɔ̀mowun mv. Mó sv ɔ̀leti obu adípósú akípɔ̀v amv, fité amú asón, ɔ̀leha bɔ̀mɔ̀ amú.

Mó ɔ̀ma a, ɔ̀lenatí Yudea ɔ̀mátó yétsiá Kaesarea wúlutɔ̀ nkensá kv.

Owie Herode Lowu

²⁰ Bré kuto á, obló lehie kítá Owie Herode Tiro móa Sidonfo sv. Mú sv awúlu anyo ánfí bele abí beε buyókokóli mu, iwilwii itsia amó nsiné. Tsúfé Owie Herode omátó butenyá atogyihe tsú. Ahá ámu begyankpá yéle asóntó suná Owie Herode wóyísó okípu okvá butetí mu Blasto, olotsulá gya amó nkpá boyo Owie Herode wá yókokóli mu.

²¹ Owie Herode lehie amó eke. Eke ámu lófon a, alehihie iwí dáli betsiá mu obíasú, bláa amó asón.

²² Ahá ámu bokplón blí beε, “Megyí nyankpusa détoí, mboun okpi détoí o!” ²³ Inuvu Bulu-obopu léda Herode, anyambi bowi mu, olowu. Tsúfé omopu numnyam há Bulu.

²⁴ Bulu asón boyo músú, kléi yó tsútsúútsú.

²⁵ Barnaba muva Saulo boyo amó agyómá tá Yerusalem, bekpa Yohane ání butetráa ti mu Marko buo iwí yínkí yó Antiokia.

13

Barnaba Mva Saulo Sumbi Wa

¹ Bulu onósú atóipú pú ató asunápó aku betsiá Antiokia opasua ámufo. Amógyí: Barnaba, Simeon ání butetí mu Obibi, Lukio ání otsú Kirene omátó, Manaen ání beyai muva Galilea omású ogyípo Herodenyó tsukule pú Saulo. ² Bréá beklí onó, bude aní Wíe súm á, Ohe Wankíhé lébláa amó obéε, “Mile Barnaba muva Saulo ha mi, aboyo agyómá amóú neti amó mbéε bobóyo ámu.”

³ Mú sv bréá beklí onó ámu bó mpái tá á, bopu ibi dínká amó nwunsu, sí amó okpa.

Barnaba Mva Saulo Kipro Osólsv Yo

4 Ɔɛ Wankíhé lówa Barnaba mva Saulo sumbí. Bəyɔ Seleukia wúluto yótsu ntsusu-yibi fá yó ɔsolóu kvá ibu ntsu nsiné, bɔtɛ́tí mó Kiprosu. 5 Bréá bowie wúlu kvá ibu inu, bɔtɛ́tí mó Salamisú á, bəyɔ Yudafo ofiakpa yéda Bulu asón ámu ɔkan. Yohane ámú bɔtɛ́tráa ti mu Marko amu é lóbuo amú yétsa amú agyómá yɔ.

6 Bedalı Salami wúluto, benatí alu bowie ɔsolóu kvá bɔtɛ́tí mó Pafosu. Inu befia ɔfápú kpɔnkpɔnti ɔkvá bɔtɛ́tí mu Bar-Yesu. Ogyi Yudayin, ɔtəwá afunu ɔbée Bulu ɔnósú ɔtə́pó mɔgyi. 7 Mu nyawie gyí inu ɔmású ogyípú Sergio Paulo. Ɔmású ogyípú anfi létin ansí. Ɔlɔwa beyéti Barnaba mva Saulo ba mu wóyító. Tsúfé odekléá mónu Bulu asón. 8 Táme ɔfápú Bar-Yesu anfi mu dá ası gyí, Elima Griiki ɔblítɔ anfi méha amú ɔkpa abobla ɔmású ogyípú amu Bulu asón ámu. Ɔlɔbɔ mbódí ání ɔmású ogyípú amu mánu Yesu iwı asón ámu, fówun ɔmóɔhɔ mósú gyi. 9 Inu Ɔɛ Wankíhé lóbulá Saulo amú bɔde mu ti Paulo amutɔ, olesi ɔlí ɔde ɔfápú amu ansító kí. 10 Mú ɔlebláa ɔfápú amu ɔbée, “Ɔbɔnsám mu bi, fɔtekísı itɔ wankláán kugyíku. Fapú ahámle pú lalahegyí bwé fú agyómá. Mó su foméesi Bulu ɔnɔkwali amu afunutɔ wa? 11 Kí, Bulu ɔbébití fú ısu. Fú ansibi bóbwie. Fuméetrá wun ɔyi kehɛtɔ owı alu yófɔn bré kv.”

Inun Elima ansító loklun mu. Mó su ɔlɔwa tatápu bi, ɔde ɔku dunká ɔkita mu oyító. 12 Bréá ɔmású ogyípú amu lówun t́á ilaba a, ɔlɔhɔ anı Wie gyi. Anı Wie iwı asón ámú bɔde mu suná ámu leha ɔnó lobwie mu.

*Barnaba Mva Paulo Antiokia Anı Ibv Pisidia
Ɔmátó Yɔ*

¹³ Paulo mba mu aba ámu botsu ntsusu-yibi tsú Pafo wúlutɔ yó Perge ání ibu Pamfilia ɔsolósu. Táme Yohane Marko mú léyinkí amó ɔma tsú inu yó Yerusalem. ¹⁴ Bəkusú tsú Perge yó Antiokia ání ibu Pisidia ɔsolósu. Ɔkpónú ɔdaké á, bəyɔ inu Yudafɔ ofiakpa yétsiá asi. ¹⁵ Bekla ató tsú Mose Mbla pú Bulu ɔnósú atóipú nwolótó ta á, ofiakpa amu ahande bəwa abí bəyébláa Paulo aná bεε, “Apíó, ní mlidé asvankuá mléblí púwá ahá ánfí ɔwɔnlín á, ɔkpa da.” ¹⁶ Mú Paulo lókusú líí, ɔləbwe amó ibu ɔbéε bukásu. Mú ɔləbláa amó ɔbéε,

“Apíó Israelfɔ pú ɔmá bámbásúfɔá mɔitenyá Bulu ifú, mɔiyaa asu amlinu. ¹⁷ Israel Bulu léle aní anáin bwé mu ahá. Ɔleha bekleí bréá bugyi afɔó Egypte ɔsolósu. Ɔləpu mu túmi kpɔnkpɔnkpɔnti kpá amó dali ɔmá ámuɔ. ¹⁸ Olenya klun kpá amó nfi advana (40) kéké dimbí ámuɔsu. ¹⁹ Oleyintá ɔmá asienó kéké Kanaan ɔsolósu, oleye amó ɔsolósu amu póbwé siadie há aní anáin. ²⁰ Nfi lafana aduenu (450), ɔləpubwé iní fée há amó.

“Mú ɔma a, ɔleha asún agyípú bekpa amó alu bɔtu Bulu ɔnósú ɔtópú Samuel. ²¹ Bréá bebláa Bulu bεε ɔyái awíe ha amó á, Bulu léyaí Kis mu bi Saulo owíe há amó. Saulo otsú Benyamin abusuantɔ. Olegyi iwíe nfi advana (40). ²² Bréá Bulu lékplí mu a, ɔleha bəyaí Dawid obíasú há amó. Asún ánfí Bulu léblí tsú mu iwí ní. Ɔbéε, ‘Yisai mu bi Dawid gyí ɔhá ání mí klun dín muɔ, tsúfé ɔbɔbwe tógyítá nébláa mu mbée ɔbwée.’

²³ “Dawid anfi abí-anátó Bulu labele Yesu tsú há Israelfɔ ɔbéε, ɔbwée amó Ɔləpú fé alíá ɔlehie yái. ²⁴ Asa Yesu lébá a, Asú Ɔbɔpú Yohane légyankpá dá ɔkan súná Israelfɔ fée ɔbéε, bɔdámli klɔntɔ, abuha

mu ɔbo amú asú. ²⁵ Bréá Yohane ɔbá bɔmɔ mu agyómá ɔnó á, ɔlefíté ahá ámu ɔbéé, ‘Ma mlidésusúu mlíaa ngyi? Megyí mígyí ɔhá ámú mlidé ɔkpa kí amu. Mu mú ɔbéba mí ɔma. Mmɔfun ání nówóí mu ntókuta.’

²⁶ “Mí apió, Abraham abí-aná pú ɔmá bámbásófɔá mlitenyá Bulu ifú, mlíyaa asu amlínu. Anígyí ahá ání Bulu lɔpu nkpahóɔ asún ámu sísí.

²⁷ Yerusalem atsiápó pú amú ahande bumebi ání Yesu gyí ɔlepó. Bumonu Bulu ɔnósú atóipú amu asún ání bɔwanlín tswi asi. Butekla mú ɔkpónú ɔdaké kugyíku. Táme begyi Yesu asún, há mu ipón, mó mu; leha Bulu ɔnósú atóipú amu asún ání leba mótó. ²⁸ Bumenya Yesu iwí asún kuvá béli músú mó mu, táme bebláa Pilato beɛ ɔhá abumɔ mu. ²⁹ Mú su bréá bɔbwe tóá bɔwanlín tsú mu iwí féé tá á, bele mu tsú oyikpalíhe amusu yópulá mu. ³⁰ Táme Bulu lókusúa Yesu tsú afúlito. ³¹ Mú ɔma a, oletsiá le iwí súná ahá ámú mwa amónyo benatí tsú Galilea yó Yerusalem amu bré tsɔtsɔtsɔtɔ. Ahá ání gyí ahá ání bude mu iwí adánsie gyí suná Israelfɔ ní.

³²⁻³³ “Aní mú anidé mli asun wankláán ámu bláa. Mógyí, Bulu labwé tó ámú ɔlehie aní anáin amu há amú abí-aná. Amógyí aní á. Tsúfé alakósúa Yesu tsú afúlito há aní, fé alá bɔwanlín wá Israelfɔ lu nyɔsɔtɔ beɛ,

‘Mí Bí gyí fú.

Nde nabwé fú Sí.’

³⁴ Bulu létrá tóí tsú Yesu kusú tsú afúlito pú mu ɔyulúu amú ɔmóplɔ wá ɔbótó ekekeke ámu iwí ɔbéé,

‘Nɔpu mí oyúla wankíhé amú nehie mbéé, ibwé ahágyíalíá

nópuhá Dawid amu há mli.’

³⁵ Owíe Dawid é létrá lawánlín wá Israelfo Iu bámbátó obéé,

‘Fómééha fó osúmpú wankíhé móopló wá fúli obótó.’

³⁶ Owíe Dawid lósum Bulu mu nkpató, bwé Bulu apé tá á, olowu, bopolá mu mu anáintó, obopló.

³⁷ Táme Yesu anfi Bulu lókusóa tsu afúlitó anfi mó móló. ³⁸⁻³⁹ Mó su apíó, mlinu asón anfi anidé

mli bláa anfi asi. Yesu anfi nkólesu mlótsun nya lakpansikíé. Mose mbla métalí há amligi asu Bulu

ansító. Táme ohagyióha aní alahó Yesu anfi gyi obégyi asu Bulu ansító. ⁴⁰ Mó su mlíkí wankláán,

méni asón ámú Bulu onósú atóipú beblí tswi amu mééba mliwu. ⁴¹ Asón ámu gyí,

‘Asón ámu iwá mli

ahá aní mlitowá Bulu asón nyányáa ifú, amliwu.

Tsúfé ní nde oko obli gyuma aní ndegyí mlitó kóráá á,

mlimóohogyi.’ ”

⁴² Bréá Paulo mu Barnaba budedalí Yudafó ofiakpa iwu á, ahá ámu bókulí amú beé bubá okpónú

odaké ámú ibá ámu, abutra bətóí tsu asón ámu iwí suna amú. ⁴³ Bréá ahá ámu bedalí Yudafó

ofiakpa iwu á, Yudafó tsotsəotsə pú omá bámbátó abí aní bawíé Yudafó osúmtó bekplá buo Paulo mu

Barnaba. Mó su sumbí ayəpú anfi bətóí kplá amú beé, bupúv ansí dinka Bulu awitəlesu.

⁴⁴ Okpónú odaké amú bebláa amú beé bubá amu lófun a, ilesi kpalobí tekí ahá beta wúlu amutó.

Amú féé beba Bulu asón onukpá Yudafó ofiakpa iwu. ⁴⁵ Bréá Yudafó bowun ədəm amu a, Paulo

aná iwí lówa amú olu. Iní su begyi Paulo asun blíhé amu nwéen, síá mu. ⁴⁶ Táme Paulo mu

Barnaba bəwa klun bláa ahá ámu beé, “Tekí mli

lehián ání abégyankpá bláa Bulu asón ání. Táme íniá mlilékiná mú nu, mlidé mli ɪwɪ kú mlíaa, mlíméhián nkpa ání itamatá ámu sɔ á, anɪlayínkí ayó ɔmá bámbásófɔ wá. ⁴⁷ Tsúfé alí Bulu lówa aní ní. Ɔbéɛ,

‘Napó fɔ bwé ɔkandíe há ɔmá bámbásófɔ.

Ɔyító ahá féé bótsɔn fɔsɔ nyá nkpa ání itamatá.’

⁴⁸ Bréá ɔmá bámbásófɔ ámu bonu asón ání á, ansí legyi amó, békánfó aní Wíe asón ámu. Inu ahá ání Bulu lalé ɔbéɛ, bɔnyáa nkpa ání itamatá bɔhɔ asón ámu sɔ gyi.

⁴⁹ Aní Wíe asón ámu ɪlekléí wíé ɔmá ámɔtɔ ɔ́tínegyíɔ́tíne. ⁵⁰ Táme Yudafɔ ámu pú atsíá bɔbɔ Yudafɔ osúmtá, obú bɔ amósó pú wúlu ahande bɔkɔsú líí Paulo mva Barnabasɔ, gya amó lé ɔmá ámɔtɔ. ⁵¹ Sumbí ayɔpó ámu bekpakpáa amó ayabitɔ-ɪsɪ wólí amó nwunsɔ, benatí yó Ikonion wúlutɔ. ⁵² Táme Ɔɣe Wankíhé pú ansigyí lɔbulá Antiokia akasípó amɔtɔ.

14

Paulo Mva Barnaba Bulu Asón Blí Ikonion Wúlutɔ

¹ Ikonion wúlutɔ é á, alí kén Paulo mva Barnaba bɔyɔ Yudafɔ ofiakpa ni. Beblí Bulu asón ɪnu wankláán. Mú sɔ Yudafɔ pú Griikifɔ tsɔtsɔtsɔ bɔhɔ Yesu gyi. ² Táme Yudafɔ amó bɔmohogyi amɔ bɔtɔí wá ɔmátófɔ ámu asɔtɔ, há amó bɔkɔsú líí ahógyipɔ amɔsɔ. ³ Ifú mektá Paulo mva Barnaba. Betsiá ɪnu wá ɔpá blí aní Wíe Yesu asón ámu wankláán. Yesu é lélí amó ɔma, sɔ bɔbwɛ ofúla pú osúna púsúná ání mɔ awítale asón amó bɔdeblí ámu igyi ɔnɔkwali.

⁴ Mú sɔ wúlu amɔtɔ ɔ́bɔ́í anyɔ. Ako bobuo Yudafɔ ámu, ako é bobuo sumbí ayɔpó ámu.

⁵ Mú ɔma a, Yudafɔ, ɔmátɔfɔ pú amó ahande bɔbwe agywɔn beɛ, bówa sumbí ayɔpó ámu iwɔsɔntɔ, dá amó abwi mó. ⁶ Sumbí ayɔpó ámu bonu asón ánti. Mú sɔ besrí yó Likaonia awúlu yilé Litra móa Derbe pú awúluá ɔbu mantáa ɔnɔsɔ. ⁷ Bɛda asɔn wankláán ámu ɔkan ɔn é.

Paulo Mɔa Barnaba Gyumagyihe Litra Móa Derbe

⁸ Oyin ɔko létsiá Litra wúlutɔ, bɔkwí mɔ ɔbɔ. Ɔmɔkókúsú lí mɔ ayabisɔ ki. ⁹ Ɔbɔ ánti tsie ɔde Paulo asɔn blíhé nu. Paulo lési lí ki mɔ alɔ, olowun ánti alahogyiá Bulu ɔbétalí tsá mɔ. ¹⁰ Mú sɔ ɔlɔkplón kɔklókú blí ɔbéɛ, “Kusɔ lu fɔ ayabi anyɔsɔ.” Ɔnɔ oyin ámu lókúsú ɔtsáwɔle pé, wá natí bi. ¹¹ Bréá ɔɔm amɔ bowun tsá Paulo labwé á, bɔkplón blí Likaonia ɔblítɔ beɛ, “Ɔkpi ámu badámlí anyánkɔpúsa kplí ba anɔ wá.” ¹² Mú sɔ bɔpɔ amó ɔkpi kɔnkpɔntɔ dá tí Barnaba beɛ, “Seus.” Bɔpɔ mɔ ɔtsiámɔ dá tí Paulo beɛ, “Hermes,” tsúfé Paulo líí amó ɔnó, ɔdetó ní. ¹³ Ɔkpi Seus ɔtswékpa bu wúlu ɔnó. Seus igyí ɔhapó lóyópɔ nnantswie pú oyí ntswítswí ba wúlu ɔnó ɔnɔ. Tsúfé mɔa ɔɔm amɔ budekléá bótswe sumbí ayɔpó ámu.

¹⁴ Bréá Barnaba mɔa Paulo bonu tsá bebá bɔbwe á, bekítá amó atadiɛ bálí. Ɔlosuná ánti buɔmotsulá dínká ɔtɔ ámúú bebá bɔbwe ámɔsɔ. Besrí wíé ɔɔm amɔtɔ blí beɛ, ¹⁵ “Ntogyi mlidé ɔnɔ bwe? Anɔ é anyánkɔpúsa anigyí fé mli. Bulu asɔn wankláán abá bebláa mli, amlisi atɔkpan ánti ɔmagyáa bobuo anɔ Wíé Bulu Ɔkɔnkpapɔ. Mɔlóbwe ɔsɔ móa asɔ, ɔpɔ pú mútɔ ató féé. ¹⁶ Bímbí ámu a, olesi ɔkpa há

omágyiomá ání bobwée tóá bodeklé. ¹⁷ Táme mú ó á, Bulu mókúsí ató wankláán tsotsótsó bwe, pósúná ání mubv inu. Mutéhá nyankpυ totswie, mli ndoto ató tówá alé. Mutéhá mli atogyihe, otehá ansí tegyi mli.” ¹⁸ Paulo aná ason blíhé anfi fée oma a, lówa onlin asa betalí ká odom amv tin bee, bumátin mbwí wólí amó ayabiasí tswé amó.

¹⁹ Mú oma a, Yudafó aku botsu Antiokia ání ibu Pisidia omátó pó Ikonion wúlutó ba beblí asón pótse odom amv agywun, bókúsó lí Pauloso. Beda Paulo abwi, bítia mv dáli wúlu amvto. Buki bee alawú, sv besi mv tswi. ²⁰ Táme bréá akasípó amv beba bobomlí Paulo a, olókúsó yínkí yó wúlu amvto. Mú oyi kehe a, mua Barnaba benatí yó Derbe wúlutó.

Antiokia Aní Ibu Siria Omátó Yínkí Bá

²¹ Paulo mua Barnaba beda ason wankláán ámv okan Derbe. Ahá tsotsótsó bedamlí kluntó mli Yesu akasípó. Múó belayínkí yó Listra, tsun yó Ikonion alu bebedali Antiokia ání ibu Pisidia omátó.

²² Inu Paulo mua Barnaba bowa akasípó amv ateto-onlin bee, bukíta hógyi amvto. Bebláa amó bee, “Ilehián ání abótsun ipian tsotsótsóto asa abówie Bulu iwíegyí ámvto.” ²³ Botó o pasua kugyíku á, buteklí onó bó mpái, yái ahande há amó, pó amó wá aní Wíe amóú amó ansí din musu ámv ibito.

²⁴ Beki Pisidia omátó o pasua ámvsv tá á, beba Pamfilia omátó. ²⁵ Beda Bulu ason wankláán ámv okan Perge wúlutó. Bókúsó tsú inu yó Atalia wúlutó.

²⁶ Paulo mua Barnaba belatsiá ntsusu-yibito tsú inu bowie Antiokia. Inu gyí otínéá ahógyipv amv begyankpá klí onó bó mpái, ání Bulu ówáa awitole ha amó, méní bóyó agyómá anfi bamó mú onó anfi ní.

²⁷ Bréá bowie Antiokia a, beti ɔpasua ámu fée fia. Bebláa amó alíá Bulu lapó amó gyi gyoma, pú alíá Bulu lahá ahá aní bomegyí Yudafɔ é bahɔ mu gyi.
²⁸ Betsiá akasípú amu wá nke tsɔtsɔɔtsɔ.

15

Sumbí Ayɔpú Pú ɔpasua Amu Ifla Yerusalem

¹ Bréá Paulo muɔa Barnaba bobu Antiokia a, ayin akɔ botsu Yudea ɔmátó ba inu. Bosuná ahógyipu amú bomegyí Yudafɔ ámu ató beɛ, ní bomekótín keté Mose mbla ɔnó á, Bulu móɔhɔ amó nkpa.
² Paulo muɔa Barnaba bɔkɔsú líí asón ánfisu. Mú su amóa ató asunápú amu begyi mú nwéen kínkíínkín. Inu su beblí beɛ, bówa Paulo muɔa Barnaba pú Antiokia ahógyipu amu akɔ Yerusalem, abuyowun Yesu sumbí ayɔpú pú inu ɔpasua ahande amu tsú asón ánfɪ iwɪ.

³ ɔpasua ámu besi ahá ámu ɔkpa benatí. Bréá bɔyó á, buna Foenike pú Samaria ɔmátó. Bebláa inufo ámu beɛ, ahá aní bomegyí Yudafɔ é badámlí kluntɔ ba Bulu wá. Asón ánfɪ lehiɛ wá ahógyipu amu fée ansigyí. ⁴ Bréá bowie Yerusalem a, ɔpasua ámu, amó ahande pú sumbí ayɔpú ámu bɔhɔ amó atúu. Paulo aná bebláa amó tóá Bulu labwé tsun amúsú fée. ⁵ Táme ahógyipu amu akɔá botsú Farisifɔtɔ bɔkɔsú líí blí beɛ, “Ilehián aní ɔmá bámbásúfɔ ámu bétɪn keté, gyi Mose mbla ésó.”

⁶ Sumbí ayɔpú ámu pú ɔpasua ahande amu befia yɔ asón ánfɪtɔ. ⁷ Bebití asón ánfɪ wá ɔpá. Mú ɔma a, Petro lókɔsú líí, bláa amó ɔbéɛ, “Mí apíó, mliyin aní tsú bré kotɔ á, Bulu léle mí tsú mliɔ ɔbéɛ, mbláa ahá aní bomegyí Yudafɔ mu asun wankláán ámu, méni amó é bónu, hɔ músú gyí. ⁸ Bulu yín nyankpɔsa

klontɔ. Ɔɔpɔ Ɔɔɛ Wankíhé amɔ há amó, fɛ alíá ɔɔpɔhá aní pɔsúná aní alahɔ amó. ⁹ Olosuná aní bɔmegyí ɔtsan há aní, tsúfɛ ɔleha amó klontɔ letɩn bréá amó é bohogyi. ¹⁰ Ntogyi sɔ mlidé Bulu sɔɔ ki? Ntogyi sɔ mlidéɔ Mose mbla ánfɩ ania aní anáin anumétalí gyi mósú ánfɩ han akasípó anfi? ¹¹ Ekεkεkε! Anilahogyi aní Bulu ɔbótsɔn aní Wíe Yesu awítɔlesɔ hɔ aní nkpa fɛ amó.”

¹² Bréá Petro lóɔí tá á, afiapɔ amɔ fɛé bɔbɔwɛ díín. Mú Paulo mɔa Barnaba bebláa amó alíá Bulu lótsɔn amósú bwé ofúla pó osúna tsɔtsɔtsɔ ahá ámúú bɔmegyí Yudafo ámɔɔ. ¹³ Bréá Paulo mɔa Barnaba bɔɔí tá á, Yakobo lóɔɔ mósú ɔbéɛ, “Apíó, mliyaa asɔ amlɩnu. ¹⁴ Simon Petro labláa aní ɔbéɛ, Bulu légyankpá lé súná aní otekle ahá ámúú bɔmegyí Yudafo ámɔ asún. Mú sɔ ɔlele amótó akɔ bwé mɔ ahá. ¹⁵ Asún ánfɩ pó Bulu ɔnósú atáíɔpó amɔ asɔn blíhé labwé kɔle. Tsúfɛ bɔwanlín wá Bulu asún ámɔɔ beɛ,

¹⁶ ‘Bulu ɔbéɛ. Iní ɔma a, nélatsú Dawid iwíegyí amóú iladida ámɔ kósú.

Nélayi mó abuntíi fɛé,
há mó bélí wankláán,

¹⁷ ménɩ aha tráhe amɔ pó amóá bɔmegyí Yudafo,
mí dá dɩn amósú fɛé bódunká mía ngyi amó Wíe, wun mɩ.

¹⁸ Alí mí, mli Wíe Buluá
néle ínɩ súná tsú bímbí ndeblí ní.’

¹⁹ “Iní sɔ tóá mí Yakobo ndeblí gyí, mlimáha apɔ asɔansɔ kíkɩ ahá ánfɩ bɔmegyí Yudafo, badámlí klontɔ ba Bulu wá ánfɩ. ²⁰ Mboún mliha awanlɩn ɔwulú bláa amó aniaa, bɔmágyi atogyihéá bapóhá ikpi, tsúfɛ mó iwɩ metɩn. Bɔmáwa atsɩ móa ayin

asón. Bwágyi obwíá bəpəsáa mu mó pú obugya. ²¹ Tsúfě bímbí əpá á, bətədə Mose mbla ámu okan wúlugyíwúlutə, bətəkla mó Yudafə ofiakpa kugyíku əkpónú ədaké é.”

Ɔwóló Pwísí Ahógyipwá Bwəgyi Yudafə

²² Mó su sumbí ayəpú ámu, əpasua ahandə amu pú əpasua ámu bəbwe agywün bεε, bele ayin aku tsú amótə abubuo Paulo muə Barnaba yə Antiokia. Bele Yuda ání bətətí mu Barsaba muə Silas. Amú fěé bəgyi akpapú há ahógyipw amu. ²³ Ɔwóló ání bəpəhá amú bəpəyátə asón gyí:

“Ahógyipwá mlimégyí Yudafə, mlibu Antiokia, Siria pú Kilikia əmátó. Mli apió sumbí ayəpú pú əpasua ahandə dé Ɔwóló ánfí wanlín sísí mli.

“Anidé mli itsiá ha.

²⁴ “Anlónu ání aní apió aku botsu anıtə ba mli wá inu, bəpu aswanku kíkli mli, póyíntá mli agywün. Animókówá amú. ²⁵ Iní su anilafia, tsúlá ání abéle aha aku abukpa aní apió adwepú Barnaba muə Paulo ba mli wá. ²⁶ Ahá ánfí lási amú nkpa há aní Wíe Yesu Kristo agyómá ámu su ní. ²⁷ Mó su anidé Yuda muə Silas wa aníaa, bəpú ənó bebláa mli asón amóú anilawánlín wá Ɔwóló ámútə ámu kén. ²⁸ Ɔyε Wankíhé lalé súná aní, aní é anilahə mó ání uma aléá abópə atə dwindwín kəku sórá mli, dən mbla ánfí mó iwí dehián anfi. ²⁹ Mbla ámu gyí, ‘Mlimágyi atogyihéá bəpəhá ikpi. Mlimágyi obwíá bəpəsáa mu mó pú obugya. Mlimáwa atsi móa ayin asón.’

“Ní mlidé mbla ánfisu gyi a, ibówa alé há mli. Anilafon nfi.”

³⁰ Bəwanlín Ɔwóló ánfí há amú tá á, besi amúa sumbí ayəpú ámu əkpa bəpəya Antiokia. Boyówie

inu tí ahógyipu amu fée fia, pú ɔwɔlɔ ámu wá amú ɪbitɔ. ³¹ Bekla ɔwɔlɔ ámu a, ansí lehie gyi amú, tsúfé mótó asún leha klɔn lédi amú asi. ³² Yuda mɔa Silas, bɔgyi Bulu ɔnɔsú atɔipú amu bɔtɔi kplá amú wankláán pówá amú ɔwɔnlín, wá amú atetɔ-ɔnlín. ³³⁻³⁴ Betsiá amú wá nke kpalobí, ɔpasua ámu lési amú ɔkpa iwilwiitɔ, beyinkí yó ahá ámú bɔwa amú sumbí ámu wá.*

³⁵ Paulo mɔa Barnaba é betsiá Antiokia inu yófun bré ku. Amú inu ahógyipu amu aku betsiá súná ató, tsíá dá aní Wíe asɔn wankláán ámu ɔkan.

Paulo Mɔa Barnaba Abasɔmáin

³⁶ Bré ku ɔma a, Paulo lébláa Barnaba ɔbéε, “Ha ayinkí yɔ awúluá anɪladá aní Wíe asɔn wankláán ámu ɔkan féesú, ayeki alíá bɔtsie.” ³⁷ Barnaba lékléá békpa Yohane aní bɔtetí mu Marko buo iwɪ. ³⁸ Táme Paulo léblí ɔbéε, ɪma alá Marko obóbuo amú, tsúfé ɔmetrá buo amú aboyɔ Bulu agyómá ámu. Oleyinkí amú ɔma tsú Pamfilia wúlutɔ ɔpá. ³⁹ Paulo mɔa Barnaba beprí asún ánfɪ kínkíinkín, ɪleha bemaín abasɔ. Barnaba lékpa Marko buo iwɪ, bɔtsu ntsusɔ-yibi yó Kipro ɔmátó. ⁴⁰ Paulo é lékpa Silas buo iwɪ, Antiokia ahógyipu amu bɔpu amú wá Bulu ɪbitɔ, bɔpu ɔkpa. ⁴¹ Paulo lóyɔtsɔn Siria múa Kilikia ɔmátó; ɔlɔwa ɔpasua ámú ɪbɔbɔ inu ámu ɔwɔnlín.

16

Timoteo Léyétsiá Paulo Mɔa Silastɔ

* **15:33-34** 15:34 Mótó yée 34 bu nɔwɔlɔ dada amu akɔtɔ: Táme Silas mú lóbwe agywɪn aní obésin Antiokia inu.

1 Paulo mva Silas benatí yó Derbe pú Lистра. Ohógyipv ɔkúá butetí mv Timoteo bu Lистра wúlutɔ inu. Mv yin gyí Yudayin ání ɔlɔhɔ Yesu gyi, táme mv sɪ gyí Griikiyin. 2 Apíó ání bɔbɔ Lистра pú Ikonion betɪ Timoteo ɪdayilé. 3 Paulo lékléá ɔbékpa Timoteo náti. Mú sv ɔleha betɪn Timoteo keté, tsúfɛ Yudafɔ ámúú bɔbɔ inu ámv féé buyin ání Griikiyin Timoteo mv sɪ gyí. 4 Bréá bɔyó á, bowié wúlugyíwúlusu bɔtosúná inu ahógyipv mbla oduá Yesu sumbí ayɔpú ámv pú ɔpasua ahande amúú bɔbɔ Yerusalem amv bawá bee bɔgyi mósú. 5 Inu sv ɔpasua ámv benya ɔwɔnlín hógyitɔ, kléi ekek-egyíeke.

Paulo Makedonia ɔmátó Yɔ

6 Paulo mva mv aba ámv bɔtsɔn Frigia pú Galatia ɔmátó. Tsúfɛ ɔɲe Wankíhé méha amú ɔkpa ɔbéé, bɔdáa Bulu asón ámv ɔkan Asia ɔmátó. 7 Bréá bowie Misia ɔsulúv ɔka á, bɔbwe agywun bee béyinkí tsɔn yɔ Bitinia ɔmátó, táme Yesu ɔɲé meha amú ɔkpa. 8 Mú sv bɔtsɔn Misia ɔsulúsv kplí yó Troa wúlutɔ. 9 Mú onyé á, Paulo lówun ató. Olowun ání Makedoniayin ɔkɔ líi mv ansító, ɔde mv kokóli ɔbéé, “Fa ɔpv amv ba Makedonia, afubegyí anɪ bɔvale.” 10 Paulo lénya wun ató ámv ali, ɪɔwankí mv ání Bulu dé anɪ wa ɔbéé, ayó yeda asɔn wankláán ámv ɔkan inu. Mú sv anílɔpv ɔkpa yó Makedonia.

Lidia Klɔntɔdamli Filipi Wúlutɔ

11 Anílówie ntsusu-yibitɔ tsú Troa, fá ɔpv yó Samotrake ɔsulúsv. Mú ɔyi kehe a, anílélatsíá yó Neapoli wúlutɔ. 12 Anílɔpv ayabitɔ tsú Neapoli yó Filipi wúlutɔ. Filipi gyí Makedonia wúlu yilé ní. Romafɔ búb wúlu anfitɔ. Anílétsiá inu nke

kpalobí. ¹³ Ɔkpónú ɔdaké á, anilédalí wúluto yó ɔpu ɔnó ɔtinekúá aníkí aníaa, abówun ɔtínéá Yudafɔ bɔtefia bɔ mpái. Anilétsiá inu bláa atsi akvá bebefia inu Bulu asón. ¹⁴ Atsiá bonu asón ámuto ɔkule gyí Lidia. Tiatirayin ogyi, ɔtefé tatiá mó ntsu lere, ibu bíá. Bulu osúmpó ogyi. Aní Wíe léha mu olonu Paulo ason blíhé amuto. ¹⁵ Mó su bréá anilóbɔ mva mu wóyító ahá asú á, olobwíí ipa há aní, blí ɔbéé, “Ní mlilahogyi ání nahɔ Yesu gyi a, mlibetsiá mí wóyító.” Ɔtsi ánfí bu anisɔ alí anilóbuo mu yó mu wóyító.

Paulo Mva Silas Obudí Filipi

¹⁶ Eke ɔku ayó Yudafɔ mpái ɔbɔkpá inu á, anilótu otsibi ɔkúá ogyi ɔkpábi inu. Atóla ɔhé bu musu, ɔtelá ató, blí asón ání íbéba. Ɔtɔbwé kóba tsatsɔtsɔ há mu awíe tsú mótó. ¹⁷ Otsibi anfi lékplá buo ania Paulonyɔ. Ɔna ɔdekplón blí ɔbéé, “Ahá ánfí gyí Ɔsósúsú Bulu ámu asúmpó ní. Amódé mlí nkpahóɔ ɔkpa suná ní.” ¹⁸ Ɔlɔbwe mó nke tsatsɔtsɔ. Iní lehan Paulo. Mó su ɔledamlí bláa otsibi amu ɔbéé, “Atóla ɔhé, nde mbla wa há fɔ Yesu Kristo dátó, dali muto!” Inu ɔhé ámu lédalí muto.

¹⁹ Ɔkpábi amu awíe bowun ání amó kóba ɔkpa latin. Mó su bekitá Paulo mva Silas, bitía amó ya wúlu ahande ansító. ²⁰ Bɔpu amó ya Romafɔ asón agyípó beé, “Yudafɔ ahá ánfí bɔgyi, bude asón klée wa aní wúlu anfitó. ²¹ Bude amándíé laláhe ání aní mbla meha mó iwí ɔkpa suná. Romafɔ aní mó anígyí. Animéetalí hɔ amó amándíé ámu gyi mósú.” ²² Inu ɔɔm amu botu bun Paulo mva Silas.

Asón agyípó amu beha beé buwóí amó atadié, abunwen amó mpli. ²³ Bepítí Paulo mva Silas ató wankláán tá á, beha bɔpu amó tswí obu. Bebláa

obu adipósú òkípu bεε, ogyóo amú wankláán.
²⁴ Asún amú bεbláa obu adipósú òkípu amu su òlɔpu
 amú yétswi obutótó, wá amú ayabi kplakitsi.

Obu Adipósú Òkípu Yesu Hógyi

²⁵ Mú òyí-nsiné á, Paulo mva Silas bυde mpái bɔ, bυde ilu wa kánfú Bulu. Obu adipó atráhe amu é buda bυdenu. ²⁶ Òtsáwυle pé á, òsulúv lékpinkí òwυnlínsú, ilékpinkí obu ámu ntswiasí. Mú aklun fée lefinkí. Obu adipó ámu ikan pú amú kplakitsi amu fée lɔwóí. ²⁷ Obu adipósú òkípu amu létsinkí, wun ání aklun amu fée lafinkí. Inu òlele òdayí iya anyo òbée amuwɔ iwí, tsúfé òkí òbée obu adipó ámu fée badáli srí. ²⁸ Táme Paulo lóklɔlun kóklókú bláa mu òbée, “Mábwe iwí tɔtɔ. Aní fée aníbu inu.”

²⁹ Obu adipósú òkípu amu léha botsu òkandíe ba mu, òlɔwa òsa wíé obu ámutɔ. Ifú de mu, su òlékpinkí kpakpakpakpa. Òleyéda akpawunu Paulo mva Silas ayabitɔ. ³⁰ Inu òlekpa amú dáli yéfité amú òbée, “Mí awíé, ntɔ mbwée asa Bulu òhɔ mɔ nkpa?”

³¹ Mú Paulo mva Silas bεbláa mu bεε, “Hɔ Yesu gyi, ménɔ Bulu òbóhɔ fúa fú wóyító ahá fée nkpa.”
³² Mú bεbláa mva mu wóyító ahá fée aní Wie Yesu asun wankláán ámu. ³³ Onyé-onyé ámu a, oyin ámu léyíá amú iwí nɔ amú benya bré amú bepítí amú ató ámu. Òleha amú bɔbɔ mva mu wóyító ahá ámu asú inu. ³⁴ Obu adipósú òkípu anfi lópu amú ya mu wóyító, òleyéha beniná ató há amú begyi. Iníá mva mu wóyító ahá fée bahɔ Bulu gyi su á, ansí lehiε gyi amú.

³⁵ Mú ɔyi kehe a, asón agyíró amv bowa ahá akítápó aku beε buyébláa obu adírúsú ɔkírú amv beε, osii ahá ámv abunati.

³⁶ Mú sv oyin ámv lébláa Paulo ɔbéε, “Asón agyíró amv bapó ɔme sísí mí beε, nsii fɔa Silas amlinati. Mú sv mlinati iwilwiitɔ.”

³⁷ Táme Paulo lébláa ahá akítápó amv aku ɔbéε, “Bumegyí aní asón, támε banwén aní ató ɔbuntɔ. Romafɔ anigyí, támε bawá aní obu. Ntogyi sv budekléá bési aní nǎintɔ? Ekekεεεε! Asón agyíró amv onutó bubá beε aní.”

³⁸ Ahá akítápó amv beyinkí yó yébláa asón agyíró amv. Bréá bonu ání Romafɔ Paulo mva Silas bɔgyi á, ifú lehié kítá amó. ³⁹ Mú sv boyóbwií ipa há Paulo aná, bekpa amó dali yókokóli amó beε bɔdáli wúlu amvɔ. ⁴⁰ Inu Paulo mva Silas benatí yó Lidia wóyítɔ. Befia apíó ahógyipv amv inu, tɔí kplá amó, wá amó ɔwunlín asa benatí.

17

Paulo Tesalonika Yɔ

¹ Bréá Paulo mva Silas benatí tsú inu bɔyó á, buna Amfipoli pú Apolonia awúlusu beba Tesalonika. Yudafɔ ofiakpa kv bu inu. ² Fé alíá Paulo tɔbwé brégyíbré á, ɔlɔyɔ ofiakpa inu ɔkpciónú ɔdaké, mva amónyɔ bɔyɔ Bulu asun wanlínhé amvɔ. ɔlɔbwe mó alí tse sa són. ³ ɔleε Bulu asón ámvɔ súná amó, dínká ibwi mósú ɔbéε, “Ilehián ání Kristo, (ɔhá ámvú Bulu ladá mv ofúli amv), obówun iwɔsɔn wú, lákúsú tsú afúlitɔ.” ɔlɔyɔ mv asón ámvsv ɔbéε, “Yesu anfi nde mv iwɔ asón blí anfi gyí Kristo amv ni.” ⁴ Paulo asón anfi lɔwankí Yudafɔ ámvɔ aku. Mú sv bobuo mva Silas. Alí kén Griikifɔ Bulu asúmpó pú atsiá obú bu amúsú tsɔtsɔtsɔ é bobuo amó ní.

⁵ Ini léha Paulo mva Silas iwɪ lówa Yudafɔ ámu olu. Mú sɔ bekpa aha laláhe aku buo iwɪ tsú brɔnɔsu, bɔpu ahá tsɔtsɔtsɔ yéhan agywun wúlu amɔtɔ. Betsíí yó oyin ɔkɔá bɔtɛtí mu Yason wóyító, buɔe Paulo mva Silas dunká abɔbɔtia amó ba ɔɔm amu ansító. ⁶ Táme bɔmowun Paulo mva Silas. Mú sɔ bebitíá Yason mva ahógyipu amu aku ya wúlu ahande ansító, buɔe okitikítí beɛ, “Ahá ánfɪ ná buɔe agywun háan ɔyító fée ní. Bawíé nfi, ⁷ Yason laho amó yáí mu wóyító. Amó fée buɔekusó líí Roma Owíe Dehen mblasu. Tsúfée buɔe ahá bláa beɛ, owíe bambá ɔku bu inu, mu dá gyí Yesu.” ⁸ Bréá wúlu ahande pú ɔɔm amu bonu asón ánfɪ á, lɛhɛ han amó. ⁹ Táme bebití Yason mva mu aba ámu isu, beka ikɔ, ká ntam beɛ bɔmétrá han agywun, besi amó benatí.

Paulo Mva Silas Beroia Yɔ

¹⁰ Besi owí leta, ahógyipu amu beha Paulo mva Silas benatí yó Beroia wúlutɔ. Benya wíé inu alɪ, bɔyɔ Yudafɔ ofiakpa. ¹¹ Yudafɔá bɔbu wúlu anfitɔ bɔsulá ho asón ámu dun amúá bɔbu Tesalonika. Bɔpu ansigyí ho Bulu asón ámu, tsíá yó Bulu ason wanlínhé amɔtɔ ekekegyíeke ki beɛ, ɔnɔkwali Paulo dé amó bláa. ¹² Yudafɔ tsɔtsɔtsɔ pú Griikifo atsi móa ayin ání obú bu amúsú é bɔho asón ámusu gyi. ¹³ Yudafɔ amúú bɔbu Tesalonika amu bonu ání Paulo layó ɔɔe Bulu asón ámu ɔkan da Beroia. Inu sɔ begya ɔkpa yó inu buɔe inufɔ ámu agywun yintá. ¹⁴ Ɔsasɔ, ahógyipu amu beɛ Paulo lé wúlu amɔtɔ ya ɔpu ɔnɔ, táme Silas mva Timoteo mú besi bɔbu inu. ¹⁵ Ahá amúú beyési Paulo ɔkpa ámu bekpa mu alu yówie Atene wúlutɔ. Bréá buɔeyinkí á, Paulo lópu ɔme sísí Silas mva Timoteo ɔbée, buwáa ɔsa bɔtu mu.

Paulo Atene Yɔ

¹⁶ Bréá Paulo lési otsie ogyo Silas mva Timoteo Atene wúlutɔ á, ɛnu tsiá lehiɛ han mu. Tsúfé olowun ání ɛkpi sónn bu wúlu amotɔ. ¹⁷ Mú su ní ɔyó Yudafo ofiakpa ɛnu á, mva Yudafo pú Griikifo ámúú buɔɔ Bulu súm ámu bɔtetsiá lé asóntó há aba. Ali kén mva dɛnsu atsiápó é betsiá tóí tsú mú ɛwi ní. ¹⁸ Mva atiansɛpu akvá bɔtsu Epikuro pú Stoak ɔpasuatɔ* ba ɛnu é betsiá bití asón ání. Amótó aku befité beɛ, “Ntɔ ɔkan ɔnótó ɔkapó ání dɛda?”

Aha aku beɛ mú ɔnó beɛ, “Idɛbwe fé ɛkpi aku ɛwi ɔɔɛtɔí tsú.” Tsúfé Paulo dé Yesu mva afúlikɔsú ɛwi asón ɔkan da. ¹⁹ Múú bekitá Paulo, kpá mu ya Areopago, igyi amó wúlu ahandɛ ofiakpa. Ahandɛ amu bebláa Paulo beɛ, “Anɛdɛklé aniaa, futóí tsu fú atosunáhé pɔpwe amu ɛwi suna anɛ. ²⁰ Anɛmókónú asón ání ki. Mú su anɛdɛklé aniaa, fuléɛ mótó suna anɛ.” ²¹ Tsúfé Atenefɔ pú afɔóá bubu ɛnu féé bɔtamabwé tɔtɔ dɛn asón ání ilaba nu pú mú blí.

²² ɛnu Paulo lókɔsú líí afiapu amu ansító ɔbéɛ, “Atenefɔ, nawun ání mlitehié tswɛ ɛkpi. ²³ Tsúfé íniá ndeki wúlu anfitɔ féé á, nawun ntobí oduá mlitɔtswɛ. Nawun afɔɔɛ-asubwi kvá bɔwanlín dínká mósú beɛ, ‘BULUÁ ANIMÉYÍN MU.’ Mú su Bulu ámúú mlidésun, mlíméyín mu dá ámu ɛwi ɔkan ndɛda súná mli á. ²⁴ Bulu lóbwe ɔyí pú mótó ató féé. Mɔgyí ɔsú móa asi Owíɛ. ɔtamatsiá ɔtswékpa ání anyánkpósa ɛbɛ léyi mótó. ²⁵ ɔtamadúnká tɔtɔ tsú ɔhaa wá, ménɛ ɛbwe fé tɔkɔ tehían mu. Tsúfé mɔtéhá ahá féé nkpa, ɔhé pú tógyítá itehían amó. ²⁶ Mɔléha

* **17:18** Epikuro ɔpasuatɔfo bɔgyi aha akvá bɔteblí beɛ, ilehián ání ansí bégyi anɛ. Fowú á, ɛlatá. Stoak ɔpasuatɔfo é beɛ, mehián ání ansí bégyi anɛ dɔbɛdɔbɛ, awɛɛhɔ é mákitá anɛ dɔbɛ.

su ahá fée belin tsu obakóle pétó, oleha bekleí wá oyító fée. Móléha oma kugyíku otínéá butsie pó bréá bétsiá yófun. ²⁷ Olóbwe mú ali, méni nyankpusa obódunká mu wun mu. Táme teki oma ífó anito okuku wá. ²⁸ Tsúfé oku lébli obée, ‘Bulu su anitsie nkpa. Mu só anitekán iwí, anigyí alíá anigyí.’ Fé alíá mli ilu awapú aku beblí beé, ‘Bulu ahá aní é anigyí.’

²⁹ “Iníá Bulu ahá anigyí su á, anímáki aníaa, Bulu gyí fé tunkuá nyankpusa lapó sika pepe, sika futútú ntée ibwi pwé mú alíá odeklé. ³⁰ Bímbí ámu a, ahá bomebi alíá Bulu gyí. Bulu lóbun ansibi mósú, táme séi mú á, alabláa anyánpósa fée obée, budámli kluntó. ³¹ Bulu lalé eke yáí aní obótsun ohá ámó alalé yáí ámusu gyi oyító ohagyíoha asón onokwalisu. Odeklé obée ahá bobú aní onokwali igyi. Mú só okosóa ohá ámu tsú afúlitó ní.”

³² Iníá Paulo lótoí tsú afúlikusó iwí su á, aku bómási mu. Táme amótó aku beblí beé, “Anidéklé aníaa, fotráa ba afobebláa aní asón ánfí ku é.” ³³ Inu Paulo lókusó dáli ofiakpa inu. ³⁴ Táme ahá kpalobí ku bəhə Paulo asón ámusu gyi, bobuo mu. Amótó okule dá gyí Dionisio, oletsíá wúlu ahande amuto. Mva otí okvá butetí mu Damari pó aha aku é.

18

Paulo Korinto Yə

¹ Iní oma a, Paulo lókusó tsú Atene yó Korinto wúluto. ² Oləyótu Yudayin okvá butetí mu Akwila, bəkwí mu Italia omanti kuá butetí mú Pontoto. Akwila mva mu ka Priskila beba Korinto inu məkówá opá. Tsúfé ali bré ámuto á, Roma Owíe Klaudio lagya Yudafo fée lé Roma wúluto. Paulo lóyo amó wá. ³ Tati-obubí abwepú amó é bgyi. Mú su

Paulo létsiá amó wá, mva mɔnyɔ betsiá bwé tati-obubí ámu fé. ⁴ Ɔkpónú ɔdaké kugyíku á, Paulo tɔyó Yudafo ofiakpa yéle Bulu asón ámutɔ wankláán súná Yudafo pú Griikifo ámu, ménɪ bóhɔ Yesu gyi.

⁵ Bréá Silas mva Timoteo botsu Makedonia bɔtu Paulo a, olesi agyómá ámu yɔ, pú Bulu asón ámu ɔkanda kóún bwé mu gyumagyihe. Oletsíá gyi adánsɪe súná Yudafo ámu ɔbéɛ, Yesu gyí Kristo, (ɔhá ámú Bulu ladá mu ofúli amɔ) nɪ. ⁶ Táme bɔmɔhɔ mu asón ámu. Bɔkɔsó líi mɔsu, síá mu. Mú su Paulo lófwi ibi lé amó asóntó, bláa amó ɔbéɛ, “Tsú nde púya a, nalé ibi mlɪ asóntó. Ní lowu mlidéklé a, íbá mɪsu. Néyébláa ahá ání bɔmegyí Yudafo mboun Bulu asón.” ⁷ Inɪ su Paulo lédalɪ Yudafo ofiakpa inu yétsiá oyin ɔkɔá bɔtɛtí mu Tito Yustus wóyító. Megyí Yudayin oyin ámu gyí, táme ogyi Bulu osúmpú. Mu wóyí íbu mantáa Yudafo ofiakpa inu. ⁸ Táme Krispu ání ogyi Yudafo ofiakpa inu ɔhande mva mu wóyítófé féé mú bóhɔ anɪ Wíe Yesu gyi. Korintofɔ ámu tsɔtsɔtsɔ é bohogyi, bóhɔ amó asú.

⁹ Eke ɔku onyé á, Paulo lówun ató. Mótó á, anɪ Wíe lébláa mu ɔbéɛ, “Mánya ifú. Yɔ mósú afɔda asón ámu ɔkan wɔle. Mákpa ɔnó bun. ¹⁰ Tsúfé mía fɔnyɔ ná. Ɔhaa méetalí bwé fú tɔtɔ. Mí ahá bɔtsɔ wúlu anfitɔ.” ¹¹ Mú su Paulo létsiá Korinto inu súná ahá ámu Bulu asón ofi ɔkɔle móa ífɔn.

¹² Bréá Galio létsiá Roma owíe otsiákpá, ɔde Griikifo ɔsaasí ɔmanti kɔá bɔtɛtí mú Akaiasu kí a, Yudafo ámu bɔbwe ɔnɔ-ɔkɔle, kítá Paulo, pú mu ya mu ansító. ¹³ Bɛɛ, “Oyin ánfɪ dé ahá asɔkpan suná ɔbéɛ bɔsúm Bulu tsɔn ɔkpa ání ðkɔsó líi anɪ mblasɔsu.”

14 Paulo lénya bwíí ɔ́nó ɔ́béε amɔ̀tɔ̀i alí Galio lébláa Yudafɔ́ ámu ɔ́béε, “Ní tsitsa ntée lakpan ku oyin ánfí labwé á, tekí ɪbu aláá néyaa asu nú mli asón. 15 Táme íniá adá pú mli onutó mbla ɪwí asón ɪwí nwéεn mlídégyí su á, mliyɔ́ amliyeblí mó. Mméegyí asón ánfí odu.” 16 Múú ɔ́leha begya amó lé asón ogyíkpa ɪnu á. 17 Ahá ámu fée bowunáa kítá Sostene ání ogyí Yudafɔ́ ofiakpa ɪnu ɔ́hande, dá mu ɪnu. Táme Galio mótsu kɔ̀kɔ̀ lé mó́tɔ̀.

Paulo Yinki Yó Antiokia

18 Paulo létsiá ahógyipu amu wá Korinto yófun bré ku. Múú ɔ́leklá amó, muɔ́ Priskila pú Akwila benatí yó Kenkrea wúlutɔ́. Paulo lékpa mu nwun Kenkrea ɪnu, púsúná ání alamó ntam kɔ́á ɔ́leka ɔ́nó. Múú botsu ntsusu-yibi pú bɔ́yɔ́ Siria ɔ́mátɔ́ á. 19 Bréá bowie Efeso wúlutɔ́ á, Paulo lénatí sí Priskila muɔ́ Akwila, yó Yudafɔ́ ofiakpa, muɔ́ Yudafɔ́ ámu buɔ́de asóntó le há aba. 20 Bokokóli mu beε, ɔ́tráa tsia amó wá kpalobí, omotsulá. 21 Táme bréá ɔ́dedalí ɔ́yɔ́ á, ɔ́lebláa amó ɔ́béε, “Ní Bulu lótsulá á, néyinkí ba mli wá.” ɪnu olowie ntsusu-yibitɔ́ tsú Efeso ɪnu náti.

22 Bréá ɔ́lekplí Kaesarea a, ɔ́lɔ́du yó Yerusalem yéha ɔ́pasua ámu tsiá. Múú oleyinkí kplí yó Antiokia a. 23 Oletsíá Antiokia ɪnu kpalobí. Mó ɔ́ma a, ɔ́lenatí ɪnu beki Galatia pú Frígia ɔ́sulósu, ɔ́de akasípó amu Bulu asón bláa, pówá amó ɔ́wɔ̀nlín.

Apolo Bulu Asón Ɔ́kanda Efeso Múɔ́ Korinto

24 Alí bré ámuɔ́tɔ́ á, Yudayin ɔ́kɔ́á buɔ́tetí mu Apolo laba ɔ́bu Efeso wúlutɔ́. Bɔ̀kwú mu Aleksandria, wúlu ání ɪbu Egipte ɔ́mátɔ́. Oyín tɔ́i, oyín Bulu asun wanlínhé amu é wankláán. 25 Bosuná mu aní Wíε ɔ́kpa ámu. Mú su Yesu ɪwí ɔ́nɔ̀kwali amu blí

tɛhíé wá mu ansigyí. Táme Asú Ɖɔɔpú Yohane asúbo ámu pé oyin. ²⁶ Apolo ménya ifú. Ɖɔwa klɔn súná ató Yudafɔ ofiakpa inu wankláán. Bréá Priskila muva Akwila bonu mu asun blíhé a, bekpa mu yáa wóyító yósuná mu Bulu ɔkpa ámu wankláán dun alá oyin yaí. ²⁷ Bréá Apolo lóbwe agywun ɔbé, ɔbɔyɔ Akaia ɔsolósu á, ahógyipu amu bɔwa mu ateto-onlin. Bɔwanlín ɔwuló sísí inu ahógyipu beɛ, buháɔ mu wankláán. Bréá oloyówie inu á, ɔlehie búa ahá ání ina Bulu awitɔlesu bahɔ Yesu gyi. ²⁸ Apolo muva Yudafɔ ámu begyi Bulu asun wanlínhé amu iwi nwéɛn, ɔlɔtáí lé asúntó túmisu púgyi amósó. Ɖɔpu Bulu asun wanlínhé amu súná amó ání Yesu gyí Kristo, (ɔhá ámúb Bulu ladá mu ofúli amu).

19

Paulo Bulu Asún Ɖkanda Efeso

¹ Bréá Apolo bu Korinto a, Paulo lódu yótsun ɔsúsú awúlusu bedali tíí Efeso. Ɖlɔtu akasípú aku inu. ² Múb ɔlefíté amó ɔbéɛ, “Mlúlenya Ɖhe Wankíhé bréá mlúlohgyi?”

Bele mú ɔnó beɛ, “Animókónú kí ání Ɖhe Wankíhé ku bu inu.”

³ Paulo létrá fité amó ɔbéɛ, “Asú mɔmu bɔbɔ mli?”

Bele mú ɔnó beɛ, “Yohane asú ámu bɔbɔ aní.”

⁴ Paulo lébláa amó ɔbéɛ, “Yohane lóbɔ ahá ání badámli kluntɔ asú. Ɖlebláa amó ɔbéɛ buháɔ ɔhá ámúb obuɔ mu ɔbá ámuɔsu gyi. Mɔgyí Yesu.”

⁵ Bréá ahá ámu bonu asún ánfí á, beha bɔbɔ amó asú aní Wíe Yesu dátó. ⁶ Mú ɔma a, Paulo lópu ibi dínká amó nwunso, Ɖhe Wankíhé leba amósó. Beblí ɔblí bámbá, blí Bulu ɔnó asún é. ⁷ Amó féé bóbwe ayin dúanyɔ.

⁸ Paulo lélatiá yó Yudafə ofiakpa inu. Ɖɔwa klɔn tóí lé asóntó súná amú tsra asa kéké. Omenya ifú, ménɪ bóhə asón amúú ɔdeblí tsú Bulu iwíegyí iwɪ amusu gyi. ⁹ Táme amú aku bəwa klɔntə odwin, bɔməhə mu asónsú gyi. Bətəí wə anɪ Wíe Ɖkpa amúú Paulo dé amú súná amú ahátə inu. Mú su Paulo lékpa akasípó amú náti, oletsíá súná amú ató oyin ɔkúá butetí mu Tirano ató ɔkasíkpá. ¹⁰ Paulo lósuná amú ató nfinyɔ kéké. Mú su Yudafə pú Griikifə ání bɔbɔ Asia ɔmátó fée bonu anɪ Wíe asón amú.

Skewa Abi Asón

¹¹ Bulu lótson Paulosu bwé ofúla akpənkpəntɪ ku. ¹² Ahá bəkɔlá mu adúkubi pú mu iwɪsu ató yédɪnká aləpusu, benya ɪɔtsá, ɔɲe laláhe é ɪɔdali ahátə. ¹³ Yudafə aku é bɔbɔ nsíné inu bɔna budeki gya ɔɲe laláhe lé ahátə. Bəwa klɔn bɛɛ, bəpu anɪ Wíe Yesu dá gya ɔɲe laláhe lé ahátə. Mú su bəkplón wa ɔɲe laláhe bɛɛ, “Dali Yesu amúú Paulo dé mu iwɪ asón ɔkan da amú dátó.” ¹⁴ Igyí ahapú ɔhande ɔkúá butetí mu Skewa abi yinhé abasiénó létsiá bwé ínɪ.

¹⁵ Eke ɔku ɔɲe laláhe léfité amú ɔbéɛ, “Nyin Yesu, nabí Paulo, mli é mé, amɛndɪ mli gyí?” ¹⁶ Ɖhá amúú ɔɲe laláhe bu muɔə amú lótu wíé amótó, dá amó, títi amú atadié fée. Inu amú fée bəpu amú yayá pú amú iwɪ nɔ sɪrí dali wóyí amúɔə. ¹⁷ Yudafə pú Griikifəá bɔbɔ Efeso inu fée bonu asón ánfɪ. Ifú ɪkítá amú. Mú su bəpu obú há anɪ Wíe Yesu. ¹⁸ Ahá amúú bohogyi amúɔə tsətsəɔtsə beɪe amú lakpan blí. ¹⁹ Amótó aku bɔgyi okó aləpú. Botsu okó amú nwołó ba bəwa mú fée ogyá ahá ansító inu. Bobu amú nwołó amú ibiá á, ɪɔbwe sika futútú mpím-aduenu

(50,000)*. ²⁰ Ina anı Wıe Yesu túmısu mu asón ámu lenya okpa kléi wankláán.

Demetrio Mva Mu Aba Iko Le Wa Efeso

²¹ Asón ánfı féé oma a, Bulu Oné ámu léha Paulo lóbwe agywun ání obóyo Makedonia pú Akaia osulósu, fówun oyo Yerusalem. Múo Paulo lébli obéé, “Nı nowıé unu á, ilehián ání néyéki Roma wúluto é.”

²² Mú su olwa mu abúpu abanyó, bugyi Timoteo mu Erasto sísi Makedonia. Mu onutó olesi tsiá Asia omátó kpalobı.

²³ Alı bré ámutó á, anı Wıe Okpa ámúú bude ahá suná ámu su asón kpónkpóntı ku leda Efeso unu. ²⁴ Oyin okuá otóbwé sika futútú ató, butetí mu Demetrio bu unu. Oyin ánfı tópo sika futútú bwé okpi yíle Artemi† otswékpa akusubi ání ilıhan mu otswékpa yíle ámu fé. Mva mu aba agyómá ánfı ayopú butenyá kóba tsotsotsó tsú mótó. ²⁵ Oletı mu aba ámu pú ahá ání butóbwé agyómá ámu odu fia. Múo olebláa amú obéé, “Mı apıó, mliyin ání agyómá ánfı só anı féé anılawá alé ní. ²⁶ Yéé mlıtsie mlıdénu, mlıdéwıun tóá Paulo débwe? Alatá ahá bláa ta Efeso wúluto pú Asia omátó féé fia obéé, ikpi ání ahá bapó ıbi pwé bomegyı tótó. Alatá ahá onó mlé tá, bude mu asónsú hógyı. ²⁷ Megyı anı agyómá wule ibéyintá. Ohaa méetrá bu okpi tsıhé Artemi otswékpa yíle ámu. Okpi ámu dá é bófwi lé oyıtó. Táme tekı mogyı okpiá ahá féé butatswe Asia omátó pú oyıtó féé ní.”

²⁸ Bréá odom amu bonu asón ánfı á, benya obló, sórá okitikıti beé, “Okpi kpónkpóntı anı Efesofó okpi

---

* **19:19** Sika futútú mpım-aduenu (50,000) bóbwe obakóle nfi lafakóle-advasa (130) ikóká. † **19:24** Artemi gyı okpi kpónkpóntı oku dá.

Artemi gyí!” ²⁹ Kpokiti lēda wūlu amṵtṵ fēé. Ahá ámu bekítá Paulo abúopu Gaio mva Aristarko ání botsú Makedonia srí pú amó ya wūlu ofiakpa. ³⁰ Paulo onutó lékléá ṵbýṵ ofiakpa inṵ, ṵyṵtá kpla ṵṵm amṵ, táme akasípú amṵ bṵmeha mṵ ṵkpa. ³¹ Ṵmá ámṵtṵ ahande akpṵnkpṵnti akvá bṵgyi Paulo anyawíe é bṵwa obí lóyóbwií ipa há mṵ bēe, ṵmáyo ofiakpa inṵ. ³² Kpokiti lēda ofiakpa inṵ. Aní bēe alí, aní é bēe alí. Amótó ahá tsṵtsṵtsṵ bṵmebi tṵá svá befia inṵ. ³³ Yudafṵ ámu akṵ bṵyo ofiakpa inṵ. Bowutá Aleksandro sísí ṵbṵntṵ, bṵde mṵ asún ání ṵyēblí bláa. Iní sv Aleksandro lótsu ibi fṵá, ṵbēe amule mṵ ṵnó. ³⁴ Táme bréá bowun ání Yudayin ogyi á, belasórá okitikíti, blí asun kua kule dṵnhwírí anyṵ kéké bēe “Ṵkpi kṵnkṵnti aní Efesofṵ ṵkpi Artemi gyí!”

³⁵ Iní fēé ṵma a, wūlu ató ṵwanlínpu léha ṵṵm amṵ bekpa ṵnó bun. Múú ṵlebláa amó ṵbēe, “Efesofṵ ayin, ma méyín ání Efeso nfi gyí aní ṵkpi kṵnkṵnti Artemi pú mṵ ibwi ámúú ṵlekpa tsú ṵsúsú ámu nwun? ³⁶ Ṵhaa má inṵá ṵbétalí gyí asún ánfí iwí nwéen? Mlɪnya klɪn, méní mlɪmóoko mlí. ³⁷ Ahá ánfí mlɪlakpá ba nfi ánfito ṵkṵkṵ mókúwí tṵtṵ tsú ṵtswékpa inṵ. Bṵmṵkúblí asvansu kúsú líí aní ṵkpi tsíhé Artemisṵ. ³⁸ Táme ní Demetrio mva mṵ aba agyómá ayṵpú amṵ bēe bobu ṵkṵ iwí asún á, asún agyípú bobu inṵ, asún ogyíkpá é bu inṵ. Bétalí pú asún ámu ya inṵ kpéblí mó. ³⁹ Ní mlɪbu asun bambá kṵ tsía ínṵtṵ mú á, bétalí yéblí mó ṵtíné ámúú aní fēé anitefia gyi asún ámu. ⁴⁰ Tsúfē ní anɪmékɪ wankláán á, abénya asún ání anɪlahan wūlu amṵ agywun nde. Ní befíté aní é á, anɪméenya asvansu

pólé mú onó.” ⁴¹ Olenya blí asún ánfí tá alí, òleha amú fée bedasáín.

20

Paulo Yinki Yó Makedonia Múa Griikifɔ

¹ Kpokiti amu ɔma a, Paulo léba beti akasípó amu fée fia, tói kplá amú, wá amú atetɔ-onlun. Ɖleklá amú asa ɔlɔɔ ɔkpa ɔyó Makedonia ɔsolósu. ² Oleki nsuné inu ɔpasua ámusu tói kplá amú asa olobowie Griikifɔ ɔsolósu. ³ Oletsia inu tsra asa. Bréá ɔlɔɔwe agywun ɔbéé, méfa ɔpu yó Siria ɔsolósu á, olowun ání Yudafɔ buɔe mu téé abukita mu. Mú su ɔlɔɔwe agywun ɔbéé mélayótsun Makedonia ɔsolósu. ⁴ Ahá ání bekpa mu ya inu gyí Beroiayin Sopater, ogyi Piro mu bi; Tesalonikafɔ Aristarko mua Sekundo pú Derbeyin Gaió; amúa Timoteo pú Asiafɔ Tihiko mua Trofimo. ⁵ Alí ahá ánfí begyankpá yógyo aní Troa wúlutɔ. ⁶ Israelfɔ begyi amú Bodobodo MátúhéNke ɔma a, anilétsiá ntsusu-yibitɔ tsú Filipi wúlutɔ. Anilénatí nkená owító. Eke núúsí a, anilóɔtu nkpa agyápu amu Troa wúlutɔ. Aní fée anilétsiá inu nkenásiénó.

Eutiko Tsinki Tsú Lowutɔ

⁷ Kwasiéda, igyi ndawótswí ámutɔ eke gyankpapu ntópwesu á, aniléfia abégyi ató abatɔ fé alá aní Wíe lósuná aní. Iníá Paulo dékléá ɔbénatí ɔyi kehe su á, ɔlɔtái kplá amú alí yéha ɔyínsiné. ⁸ Nkandíe tsɔtsɔtsɔ bu ɔsósú obu ámutú aniléfia móttó ámutɔ. ⁹ Oyimbi ɔkúá ɔtétí mu Eutiko lódu bian nfánsrí onó, ɔde asún ámu nu. Iníá Paulo lóttái wá ɔpá su á, didí lowie mu, fóru mu. Ɖlekpa tsú ɔsósú abansóru saasi nfánsrító inu beda ɔsolótɔ. Bréá boyótsu mu a, alawú fée. ¹⁰ Múú Paulo lékplí yó

inu, yémlí bun musu, látá mu pútá, blí òbée, “Opúni mátsíí mli, òhè bu mto.” ¹¹ Paulo léyinkí dó yó òsósú inu, mva mu aba ámu nyò bebiabía bodobodo gyi. Òlòyò mu tó amusu alu yófun òyi kehe, òlenatí. ¹² Múbú ahá ámu békpa kebi ámu ya wóyí á. Ansí lehie gyi amó ání òbu nkpa.

Paulo Troa Tsu Yó Mileto Wúluto

¹³ Anilégyankpá yówie ntsusu-yibi ámutò ayó Aso wúluto yótsu Paulo inu. Tsúfè Paulo léha aní ibi òbée, òbòtsun ayabitò òkpa ká tíí inu. ¹⁴ Bréá ania munyò aniléyéfia aba Aso wúluto inu á, olowie ntsusu-yibi ámutò, aniléfa yó Mitilene wúluto. ¹⁵ Anilénatí inu òyi kehe, anilókusú inu yówie Kio. Eke nyòsú a, anilókusú inu yówie Samo wúluto. Mú eke sáásí é á, anilétrá kusú inu yówie Mileto wúluto. ¹⁶ Paulo mékléá obéyintá bré Asia òmátó. Mú su òmekplí Efeso wúluto, tsúfè òdekòsí ání ní òbétalí á, obóyówie Yerusalem asa abugyi Pentekoste nke ámu.

Paulo Efeso Òpasua Ahandé Klá

¹⁷ Bréá anilóyowie Mileto wúluto á, Paulo lówa abí sísí Efeso òpasua ahandé òbée, bubá bòtu mu. ¹⁸ Bréá ahandé amu bebefia mu a, òlebláa amó òbée, “Mliyin aliá mía mlinyò anilòpùtsiá tsú eke gyankpapu ání neba Asia òmátó. ¹⁹ Mliyin aliá neba iwiasí yó agyómá há mí Wíe, pú aliá Yudafò bókusú líí mísó, nowun ipian, su kóráá. ²⁰ Mliyin ání mmòpu asún ání ibékpa mli òjín mli bréá neda Bulu asún ámu òkan ònsu pú mli wóyító. ²¹ Aliá nòtòí kplá Yudafò pú Griikifò fée mbée, busíi lakpan bwe abòdamli ba Bulu wá, abubòhò aní Wíe Yesu gyi.

22 “Séi áñfi á, n̄oyó Yerusalem, fé alíá Ŋhe Wankíhé labláa mi. Mmeyín tóá íbéba misu inu. 23 Táme móá Ŋhe Wankíhé tebláa mí wúlugyíwúlusu, nyin gyí, asun wunhe pó obudi da gyo mí. 24 Táme mmotsu mó asunbogya. Mboún alíá nóm̄o agyómá ámúú aní Wíe Yesu léha mí ámu onó. Agyómá ámu gyí, nébláa ahá Bulu awitole asun wankláán ámu.

25 “Séi áñfi a, nyin ání mli ahá áñfi nebedda Bulu iwíegyí iwí asún akan mli to áñfito okoku méetrá wun mi ekekeke. 26 Mó su nde mli bláa mbéé, ní mli to oku ménya nkpa ání itamatá á, megyí mí su omenya. 27 Tsúfé nabláa mli tógyítóá Bulu déklé obéé mlibí.

28 “Mó su mliki mli iwí pó ahá ámúú Ŋhe Wankíhé lóp̄wá mli ibito ámusu wankláán. Mlikpa Bulu apasua ámúú aleyai tsun mu onutó mu bí lowusu ámu wankláán. 29 Nyin ání nenátí á, akvá bugyi fé nkpataku, bubu iyn béba bowie mli to, dá apasua ámu sáín. 30 Mli to aku óó bókusú, dámlí onokwali amu póbítia mli to aku buo iwí. 31 Mó su mlida iwísu. Mlikain ání netsiá mli wá nfinsa sóón, pó ansí ntsú yiri iwí súná mli ató opa onyé.

32 “Mó su séi á, ndepu mli wá Bulu muva mu awitole asún ámutó. Mu awitole asún ámu iwá mli awunlín, iha amlidan, tali lu kínkín, amlinya ató ámúú olehie yái há mu ahá ámúú bamli mu kle amu. 33 Bréá mbu mli wá á, mmepu ansí ohaa sika pepe, mu sika futútú ntée mu atósú. 34 Mli onutó mliyin ání mí ibi anfi n̄op̄yó agyómá nyá tóá ide mía mí aba ámu hián féé. 35 Natsun okpagyíokpasu súná mli alíá mlópu ibi yó agyómá, pógyi ahá ání iwí ma amú onlin buale. Mlikain aní Wíe Yesu onutó asun

blíhész. Ǫbée, ‘Bulu toyúlá ǫhá ání otekíé ató dún ǫhá ání butekíé mu.’ ”

³⁶ Bréá Paulo léblí asón ánfí tá á, mva amónyǫ fée beda akpawunu bó mpái. ³⁷ Amó fée bosu bréá belatá aba pútá, klá aba. ³⁸ Tóá ɔlwa amó ahumiti gyí mú ámú ɔleblí ǫbée, mómétrá wun amó ekekeke ámu. Besi mu ǫkpa yówie ǫpu ǫnó, olowie ntsusu-yibito.

21

Paulo Yerusalem Yǫ

¹ Bréá anilégyí nkla tá á, anilówie ntsusu-yibito, náti laa yó Ko wúluto. Eke nyǫǫsi a, anilóyǫ Rodo. Tsú inu á, aniléba Patara osubúnǫ. ² Anilénya ntsusu-yibi kvá iyó Foinike osubúnǫ, anilówie mótó. ³ Bréá ayó á, anilówun ɔsolóv kvá butetí mú Kipro sísi. Anlési mú tswi binasu ifón, tson yǫ Siria ǫmátó. Aniléyekplí Tiro osubúnǫ, tsúfé inó béle ntsusu-yibi ámuto ató ní. ⁴ Anilótu akasípó aku inu, anilétsiá amó wá nkensiénó. Ǫhe Wankíhé léle súná amó ǫbée, Paulo máyǫ Yerusalem wúluto. ⁵ Aní nke ɔlɔn, anilótuá aní ǫkpasu. Bréá anidénatí á, akasípó amu, amó aká pú amó abí fée beyési aní ǫkpa alu yówie ǫpu ǫnó. Inu á, aní fée anléda akpawunu bó mpái. ⁶ Anilégyí nkla, anilówie ntsusu-yibi ámuto pú ayó, amó é beyinkí yó wóyí.

⁷ Aniléɔnká ǫpusu tsú Tiro alu bowie Ptolemai osubúnǫ. Bréá anilówie inu á, aniléyeha ahógyipu ání bobu inu itsiá, anilétsiá amó wá ekewóle. ⁸ Ǫyi kehe a, anilókusú tsú inu ba Kaesarea osubúnǫ. Anilóyǫswí Bulu asón ǫkan ǫdapó Filipo wóyí. Oyín ánfí gyí ahá abasiénó ámú bele Yerusalem beé, butsáa ahande agyómá yǫ ámuto ǫkole. ⁹ Filipo

bu abi tsihé abaná, buməkúyó ayin wá ki. Bulu ɔ́nósú atáíró mu abi tsihé áñfi bugyi. ¹⁰ Anilégyi nke kpalobí inu. Eke ɔku Bulu ɔ́nósú ɔ́táíró Agabo lótsu Yudea ɔ́mátó ba inu. ¹¹ Olenya bowie laa alí olotsu Paulo osiétó ɔ́fé klí mu onutó ibi pú mu ayabi. Múú ɔ́leblí ɔ́béé, “Ŋhe Wankíhé ɔ́béé, ‘Alí Yudafɔ́á bubu Yerusalem béklí ɔ́há ámóú ɔ́bu ɔ́fé áñfi, pú mu wá ahá ání bumegyí Yudafɔ́ ibito ní.’ ”

¹² Bréá anilónu asún áñfi á, ania ahá ámóú bubu inu ámu fée anilókokóli Paulo aniaa ɔ́máyo Yerusalem. ¹³ Inu Paulo léfité aní ɔ́béé, “Ntogyi só mlidésú, mlilahá iwí lawú mí alí? Mí mó á, megyi klí ámóú békiklí mi Yerusalem amu pé nalá iwí yáí há. Mboún nalá iwí yáí ání nówu aní Wíe Yesu su é.”

¹⁴ Paulo ɔ́nó lɔ́ɔn aní. Mú su anilési mu tói wa. Múú aniléblí aniaa, “Tá mótó alíá aní Wíe déklé.”

¹⁵ Iní ɔ́ma a, anilókolá aní ató du yó Yerusalem. ¹⁶ Ania Kaesareafɔ́ akasíró aku lóyo inu. Bekpa aní ya oyin ɔ́kuá butetí mu Mnason wóyító beé, aswí mu wá. Akasíró agyankpapu amuto ɔ́kole gyi, otsú Kipro ɔ́mátó.

Paulo Yerusalem Wie

¹⁷ Bréá anilówie Yerusalem inu á, ahógyipu amu bɔ́hɔ aní atúu. ¹⁸ Ŋyi kehe ania Paulonyɔ́ aniléyeki Yakobo. Ɔ́pasua ahande amu fée beba inu. ¹⁹ Paulo lówa amú ɔ́nó, ɔ́lebláa amú tógyítá Bulu latsun musu bwé ahá ání bumegyí Yudafɔ́tɔ́. ²⁰ Bréá bonu Paulo asún áñfi á, amú fée bekanfó Bulu. Múú bebláa mu beé, “Opíó nu, Yudafɔ́ mpím-mpím ání badámli klɔ́ntɔ́ fée buɔ́de Mose mbla ámuto kínkínkín. ²¹ Táme aku babláa amú beé, fasúná Yudafɔ́ ání bubu ɔ́má bámbású fée fee, bumágyi

Mose mbla ámuṣu. Ɔma é á, fεε bu mátuṅ amó abí keté, bu mágyi aní amándíé éṣú. ²² Iḃwéḃwééḃwé á, ahá bónu aní faba nfi. Nkálí abóbḃwε tsú mó iwí? ²³ Abébláa fṃ tóá fṃḃwéε. Ayin abaná akvá buḃu aníto baká ntam há Bulu. Ilehíán aní bógyṃráa iwí. ²⁴ Kpa amó ya, amlyṃgyṃráa iwí. Ka amó atṃ yintáhé fée ikṃ, méní békpa amó nwun. Iní ḃbéha ahá fée béḃí aní fṃtegyi Mose mbla ámuṣu. Iní ṣṃ fṃ iwí asún amóḃ bonu ámu uma móṣ. ²⁵ Anilawánlín ṃḃlṃ sísí ahógyipṃá bu megyí Yudaḃṃ dodo. Anilṃwanlín aníaa, anílablí aní bu mágyi atogyihéá bapóhá ikpí. Bu mágyi obu-gya pṃ ḃḃwíá bapósa mṃ. Bu máwa atṣí móa ayin asún é.”

²⁶ Mó ṣṃ bréá ṃyí lεεε a, Paulo lékpa ayin abaná ámu ya, mṃa amónyṃ ḃṃyṃgyṃráa iwí. Ɔḃyṃ Bulu ṃṣwékpa inṃ yéblí ekéá amó iwígyṃráa amṃ íbṃmṃ ḃṃṃ, ḃbéba ḃḃḃ afṃḃíε há amóṣ okugyíakṃ.

Paulo Kitá Bulu Ɔṣwékpa

²⁷ Bréá nkensíénṃ ámu íbá ḃḃḃn a, Yudaḃṃ akvá bṃṣú Asia ḃmátṃ bowun Paulo Bulu ṃṣwékpa inṃ. Ɔḃḃm amóḃ buḃu wunṣínésṃ inṃ ámu fée benya ḃblṃ Paulosu, bekítá mṃ. ²⁸ Bṃṣurá okitikítí bεε, “Israelfṃ ayin, mlídalí ba oo! Oyin amóḃ ḃna ḃḃε ahá atṃ suná, yintá amó agywun ámu ní. Mṃḃékṃṣú líí ḃmá ánfi, Mose Mbla pṃ Bulu ṃṣwékpa amṃṣṃ ní. Alakpá Griikifṃ kóráá ba Bulu ṃṣwékpa wunṣínésṃ nfi. Mó ṣṃ alapú ifin da ṃwankíkpa amṃ.” ²⁹ Bεblí mó alí, tsúfε bowun Efesoyin ḃkvá buṣetí mṃ Trofimo mṃa Paulo wúlu amṃṣṃ dodo. Iní ṣṃ buki bεε Paulo lṃpṃ oyin ámu yáa Bulu ṃṣwékpa inṃ.

³⁰ Wúlu amvto fée lēda kpokiti. Ahá bedali tsu amó wóyító srí ba bekítá Paulo, bebitía mu dālí oṣwékpa wunsínésó unv, fin iban ámu. ³¹ Bréá buḍe mu da, buḍekléá bómṓ mu a, oku léyēbláa Romafṓ isá akṓpú oḥande oḅéé, “Kpokiti ladá Yerusalem wúlutṓ.” ³² Inunv oḥande amv lékpa isá akṓpú ámu aku pú amó aḥande aku besrí yó unv. Oḍṓm amv benya wun amó ali besi Paulo dá. ³³ Oḥande amv lénatí yótv Paulo, oḗha mu isá akṓpú ámu bekítá mu, wá mu ikan anyṓ. Mú sv oḗfité ahá ámu oḅéé, “Ma gyí oyin ánfí? Ntṓ alabwé?” ³⁴ Oḍṓm amv buḍe okitikítí, buḍetṓtṓ. Aku beḗ ali, aku é beḗ ali. Okitikítí amv onó lṓwa onlín. Mú sv oḥande amv mébi onṓkwaliá ibv asón ámvto. Iní sv oḗha oḅéé, bukpá Paulo ya isá akṓpú ámu oṣiákpá. ³⁵ Bréá bowie obu-onó oḍvkpá á, oḍṓm amv buḍe iyin wa. Mú sv isá akṓpú ámu botsu Paulo wá nkṓnkṓ. ³⁶ Ahá ámu fée buḅuo Paulo, buḍe okitikítí beḗ, “Mliha awuna mṓ mu! Mliha awuna mṓ mu!”

Paulo Iwi Onóle

³⁷ Bréá bowie obu ámu onó, bóḍv wíé amó oṣiákpá unv á, Paulo lébláa oḥande amv oḅéé, “Nobwíí ipa, mbláa fv asvankv.”

Oḥande amv léfité mu oḅéé, “Fvtonú Griiki oḅlú? ³⁸ Mú sv megyí fógýí Egyipteyin amóv oḗha kpokiti lēda bré kvṓ, oḗkpa ahá amṓpú mpím-na (4,000) buo iwí ya dimbísó ámu ní?”

³⁹ Inv Paulo léle mú onó oḅéé, “Yudayin ngýi mí mú. Tarso ání ibv Kilikia oḡmátṓ bṓkwí mí. Megyí wúlubitṓ nṓtsú. Nobwíí ipa, ha mí ambli ahá ánfí asón.”

⁴⁰ Isá akṓpú oḥande amv léha mu okpa. Mú sv Paulo léyelí obu-onó oḍvkpá unv, bwé ahá ámu ibv

békasu. Inu lóto diin. Múú Paulo lébláa amú asón Hebrí ðblító ðbéε,

22

¹ “Mí así, apíó aba, mliyaa asu mí anle mí ðnó amlnu.” ² Bréá bonu ání Hebrí ðblító Paulo détoí á, inu lóto diin. Múú Paulo lóyo mu asónsú ðbéε,

³ “Yudayin ngyi. Tarso wúluto bəkwí mí Kilikia ðsolósu, táme Yerusalem nfi beyaí mí. Gamaliel lósuná mí aní anáin mbla ámu wankláán. Nəwa nsi Bulusúm iwí fé alíá mlí é mlidé mu súm nde. ⁴ Ahá ání bəna aní Wíε əkpa ánfisú á, nədinká amósú. Nəmə akú kóráá. Nəkitá amótó atsí móa ayin akú, kíkli amú yótwsí obu. ⁵ Bulu igyí əhapú dehen pú Yudafo asón agyípó amu féé bétalí gyi asón ánfí iwí adánsie. Amú wá nəhə əwoló tsú pú nəya apíó ání bəbu Damasko wúluto, mí anyekítá alí ahá ámu wa amú ikan, pu amú ba Yerusalem, abəbití amú isú.

Paulo Klontədamlí Iwí Asón Blí (Gyumagyihe 9:1-19; 26:12-18)

⁶ “Ekéá nəpu əkpa nəyó, nəta Damasko wúluto wíε tá, ɪbóbwe fé əpa dóduanyəto á, ətsáwule pé, wankí kúá mú ðnó ihíé bu ənlín, itsú əsósú ləwankí wólí mísú. ⁷ Múá nówun a, nda əsolóto. Inu nonu əme ku. Əme amu léfité mí ðbéε, ‘Saulo, Saulo, ntogyi sú fədin mísú alí?’ ⁸ Inu nəfité mbéε, ‘Fú ma ní, Owíé?’ Múú əme amu lébláa mí ðbéε, ‘Mí Yesu, Nasaretyin ámuú fədin mísú amu ní.’ ⁹ Mí aba ámuú mía amónyo aniná ámu bowun wankí amu, táme bəmonu asón ání əme amu dé mí bláa. ¹⁰ Nəfité mbéε, ‘Owíé, ntə mbwéε?’ Aní Wíε lébláa mí ðbéε, ‘Kusu, afuyə Damasko wúluto. Bébláa fə tógyítóá Bulu lahá fú ðbéε fəbwéε.’ ¹¹ Wankí amu ðnó bu ənlín. Mó su

mmetrá wun tətə. Inı sʉ mí aba ámv lékitá mí ıbı, kpa mí ya Damasko wúlutə.

¹² “Oyin əkvá bʉtətı mv Anania, otenyá Bulu ifú bʉ wúlu amʉtə. Otegyi Mose mbla ámvsv wan-kláán. Mú sʉ Yudafo ání bʉbʉ wúlu amʉtə féé bʉtətı mv ıdayilé. ¹³ Oyin ánfı léba belı́ mí ansıtó, bláa mı əbée, ‘Opıó Saulo, bwii ansıbi afʉkı ató.’ Inʉnv mí ansıbi lobwıı, nowun mv. ¹⁴ Əlebláa mı əbée, ‘Anı anáın Bulu ámv léle fú yáı əbée, fʉbėbı mv apé, afʉbı mv Bi Yilé Əbwepú ámv, afʉnu mv əme. ¹⁵ Tsúfé féba begyi mv ıwı adánsıe, bláa ahá féé asún ání fonu pú mʉá fowun. ¹⁶ Ntə fʉtráa fʉgyo? Kʉsv kokoli anı Wıe, afʉha abʉbə fú asú, əfwı fú lakpan féé le.’

Paulo Bulu Asón Əkanda Əmátəfətə

¹⁷ “Bréá neyinkı́ yó Yerusalem wúlutə nde mpáı bə Bulu ətswékpa ınv á, nowun ató. ¹⁸ Mútó á, nowun anı Wıe Yesu, əlebláa mı əbée, ‘Wa əsa bwe, afʉdali Yerusalem nfi. Tsúfé bʉmʉəhə fú adánsıe ání fégyi tsu mı ıwı.’ ¹⁹ Inʉ nebláa mv mbée, ‘Mı Wıe, amó onutó bʉyin ání netsıá yó Yudafo ofiakpa yékıtá ahá ání bəhə fʉ gyı, dá amó, wá amó obu. ²⁰ Bʉyin ání bréá bəmə fú ədansiıyin Stefano a, mbʉ ınv. Nelí amó əma mbée bʉmʉə mv, nəhə ámv atadie kúráá kıtá.’ ²¹ Táme anı Wıe lébláa mı əbée, ‘Nati, nówa fú fýə tsútsúútsú, ahá ání bʉmegyı́ Yudafo wá.’ ”

²² Ahá tsətsəətsə amv bəya asv nú Paulo asvı blıhé alı bətv bréá əleblı́ əbée, Bulu lówa mv ahá ání bʉmegyı́ Yudafo wá. Inʉ bəsvrá okitikı́ti kúklókú, blı bεε, “Mıle mv ınv! İma aleá obétsıá əsvlʉv anfisv!” ²³ Inʉ bəsvrá okitikı́ti, nyá əbló wı́ amó atadie tswı tsalıfwı́, kpa ısv tswı wá afútó. ²⁴ Múú ıá akəpú əhande amv lébláa mv ahá əbée, “Mıkpa

Paulo, amlipv mu ya mli otsiákpá. Mlipiti mu ató obli onokwali, abi tóá sá ahá ámu buđe okitikiti sorá mu nwunso ali.”²⁵ Bréá beklí Paulo tá, bee abuda mu a, olefté isá okopú ohande okvá olí mu wá obéé, “Mbla leha okpa ání mlipíti Romayin oduá bumakógyi mu asón, há mu ipón ató?”

²⁶ Bréá isá akopú ohande amu lónu asón ánti á, oleyébláa mu ohande amu obéé, “Fakle afuse wulu manta iwí. Sáa Romayin oyin ámu gyí oo!”

²⁷ Múú ohande amu léba Paulo wá, befité mu obéé, “Bla mi, lélé Romayin fógyi?”

Paulo lébláa mu obéé, “Romayin ngyi.”

²⁸ Múú ohande amu lébláa mu obéé, “Mí mú á, ikó kpankpani neka asa nemlí Romayin.”

Táme Paulo lébláa mu obéé, “Mí mú á, Romayin onutónutó ngyi.”

²⁹ Inonu ahá ámúú bee abufite Paulo asón ámu fée badásáín. Ifú lekítá ohande amu onutó ó, bréá oledi ání Romayin Paulo gyí asa alahá bawá mu ikan.

Paulo Yudafó Asón Agyípó Ansító Lí

³⁰ Oyi kehe a, ohande amu lékléá obébi tóá Paulo lóbwe, sú Yudafó buđe asón kláa dinká musu. Mú su oleha bawóí Paulo lé ikan amotó, oleha beti Bulu igyí ahapú dehen pú Yudafó asón agyípó amu befia. Múú oleha bekpá Paulo belí amú ansító.

23

¹ Paulo lótsu ansí ki Yudafó asón agyípó amu díín. Múú olediáa amú obéé, “Mí apíó Israelfó, nyin mí klontó ání mmakótsiá nkpa laláhe Bulu ansító botu nde.”² Múú igyí ohapú dehen Anania lébláa ahá ámúú bulí mantáa mu amu obéé, budáa mu onósó.
³ Inu Paulo lébláa mu obéé, “Fú Bulu obéda. Fabwé

iwɪ fɛ buntíiá bakpá mó afá futútú, fabetsiá asɪ fɛɛ fópɔ Mose Mbla gyi mí asón. Fɔdɛ ahá bláa fɛɛ budá mí ansító. Fó mó megyí mbla ámu fatón a?”

⁴ Aha akvá bɔlú mantáa Paulo befité mu bɛɛ, “Bulu igyí ɔhapú dehen fɔdesia alɪ á?”

⁵ Paulo lébláa amó ɔbéɛ, “Mí apió, mmeyín mbéɛ, mogyí Bulu igyí ɔhapú dehen. Tsúfé bɔwanlín wá Bulu asón ámutɔ bɛɛ, ‘Máblí ɔhá ání ɔde fú ɔmású gyí iwɪ asɔn laláhe.’ ”

⁶ Bréá Paulo lówun ání Yudafo asón agyíró amotɔ akɔ bɔgyi Sadukifo, akɔ é bɔgyi Farisifo á, ɔɔsɔrá okitikíti asón ogyíkpa inɔ ɔbéɛ, “Mí apió, mí ánfɪ nlí á, Farisiyin ngyi. Mí anáin é á, Farisifo bɔgyi. Mí é nohogyi ání awupú bélakósó. Mó ndeblí sɔ bakpá mí ba asón ogyíkpa nfi ní.”

⁷ Olenya blí alɪ pé, ahá tsɔtsɔtsɔ amotɔ leye anyɔ. Farisifo ámu pú Sadukifo ámu bɔwa aba nwéengyi bi. ⁸ Tsúfé Sadukifo bɔteblí bɛɛ, kvsú tsú afúlitɔ kɔkɔ má inɔ. Bulu-abɔpɔ pú ɔhe laláhe kɔkɔ é ma inɔ. Táme Farisifo mó bohogyi ání inɪ fɛé bu inɔ. ⁹ Inɪ léha nwéɛn amɔ ɔnó lehiɛ wá ɔnlɪn. Mbla asunápúá bɔgyi Farisifo bɔkvsú lí blí bɛɛ, “Anımókówun tsitsa kɔkɔ oyin ánfɪ iwɪ. Fíalɪ ɔhé kɔ ntée Bulu-ɔbɔpɔ ɔkɔ lébláa mu.”

¹⁰ Nwéɛn amɔ ɔnó lehiɛ wa ɔnlɪn, ideklé imli ikó. Inɔ isá akɔpú ɔhandɛ amɔ lénya ifú ání bóbwe títi Paulo. Mó sɔ ɔlebláa isá akɔpú ámu ɔbéɛ, “Mlɔwa ɔsa kpa Paulo ya mlɪ otsiákpá inɔ.”

¹¹ Mó onyé á, anɪ Wíe lébelú Paulo wá, bláa mu ɔbéɛ, “Wa klɔn! Alɪ ánfɪ fagyi mí iwɪ adánsɪɛ Yerusalem nfi á, alɪ kén foyégyi mó Roma wúlutɔ é ní.”

Paulo Mɔ Iwɪ Agywun Kitá

¹² Mú ɔyi kehe a, Yudafɔ ámu aku befia, kítá Paulo iwɔ agywun. Beke ntam beɛ ní bumɔkómó Paulo buméegyí ató, bumóonu ntsu. ¹³ Ahá amóú beka ntam amu budun advana (40). ¹⁴ Bɔyɔ Bulu igyí ahapú dehen pú Yudafɔ ahande wá, yébláa amó beɛ, “Anilahíé ká ntam aniaa, ní animókómó Paulo animéeda tɔtɔ ɔnó. ¹⁵ Mú su tsá anidéklé aniaa fúa Yudafɔ asón agyíró amu mlɔbwée ha anɔ gyí, mlɔki ansí wa abí sisi isá akɔpú ɔhande amu mlɔaa, ɔpú Paulo ba, amlɔlanu mu asóntó. Anɔladá iwɔsu aniaa, obótsutsúa obowie nfi anɔlamó mu.”

¹⁶ Paulo mu bitepu ɔku lónu asón ánti féé. Mú su ɔlesrí yó isá akɔpú otsiákpá mu yówi tsá Paulosu. ¹⁷ Inu Paulo létɔ isá akɔpú ɔhande ɔku, bláa mu ɔbéɛ, “Kpa ɔyasubi ánti ya mlɔ ɔhande wá. ɔde asvanku, ɔbébláa mu.” ¹⁸ Isá akɔpú ɔhande amu lékpa ɔyasubi ámu ya amó ɔhande wá, yébláa mu ɔbéɛ, “Obu ɔdɔpú Paulo ɔbéɛ, nkpa ɔyasubi ánti ba fu. ɔde asvanku, ɔbébláa fu.”

¹⁹ ɔhande amu lékitá ɔyasubi ámu ibi, kpá mu yáa itsétó yéfité mu ɔbéɛ, “Amansu fubv ánti fébláa mi?”

²⁰ ɔyasubi ámu lébláa mu ɔbéɛ, “Yudafɔ ahande babwé agywun beɛ bépina wa abí fú wá beɛ, fɔkpá Paulo ba obowun amó ɔke, abɔlanu mu asón ámɔtɔ wankláán. ²¹ Táme máhɔ mósú gyi, tsúfé amó ayin ánti budun advana (40) beɛ bɛnɔáin ɔkpatɔ gyo Paulo, mó mu. Amó féé baká ntam beɛ, tɔtɔ méeda amó ɔnó, kpéfɔn bréá bamó mu. Fú nkɔle bugyo séi ánti fótɔsulá kpá mu ba.”

²² Múú ɔhande amu léda ɔyasubi ámu ɔlá ɔbéɛ, “Máyébláa ɔhaa fɛɛ fawí asón ánti tsá mísú.” Olesi mu ɔkpa.

Paulo Le Ya Kaesarea

²³ Inu ðhande amu léti isá akəpú ahande abanyó, ðlebláa amú ðbéε, “Mlile isá akəpú lafanyo (200), mpənkəsu adinkápú aduesienó (70) pú pía atswípu lafanyo (200) abukusu onyeni dokwebátó yə Kaesarea. ²⁴ Mliha Paulo mpənkə, odinká amúsú yə. Mlikpa mu, amliha mu oyowie əmású ogyípú Felike wá pisii.” ²⁵ ðhande amu lówanlín əwuló mántá musu ðbéε,

²⁶ “Mí Klaudio Lisia dé əwuló ánfɪ wanlín sísí fú, əmású ogyípú onumnyampɔ Felike. Nde fú itsiá ha. ²⁷ Nde fú ɪbi ha ání Yudafə lékitá oyin ánfɪ, bɔdekléá bómə mu, táme mía isá akəpú tsətsətsə anulóyóhə mu lé amú ɪbi. Tsúfé nonu ání Romayin ogyi. ²⁸ Ndeklé mbéε, nébi t́á əlɔbwε. Mú su nəpu mu ya amú Yudafə asón agyípú ansító. ²⁹ Inu nowun ání amú mbla ɪwi nwéen bɔdegyí. Mú su əməkúbwé lakpan kúkúá bómə mu, ntée b́owa mu obu. ³⁰ Táme əku laba bowi tsá mísú ðbéε, Yudafə ámu aku babwé agywun beε b́ómə mu. Inú nəbwe agywun mbéε, nópu mu sísí fú. Nabláa mu anyabá ámu é mbéε bɔpú amú asón ba fu. Nafun nfi. Nehá fú itsiá gyágyáágyá.”

³¹ Isá akəpú ámu bəbwe dinká amú ðhande asun blíhésu. Onyé-onyé ámu bekpa Paulo kənkənkən alu yówie Antipatri wúlutə. ³² Bréá əyí leke a, beha mpənkəsu adinkápú amu bekpa mu yáa Kaesarea, ayabitə anatípú amu beyinkí yó amú ot-sukpá. ³³ Bréá mpənkəsu adinkápú amu boyówie inu a, bəpu Paulo pú əwuló ámu wá əmású ogyípú amu ɪbitə. ³⁴ Əmású ogyípú amu lékla əwuló ámu, əlɛfité Paulo ðbéε, “Nkónu yin fɔgyi?” Bréá əlɛbi ání Kilikia əmátó Paulo otsú á, ³⁵ əlebláa Paulo ðbéε, “Ní fú anyabá ámu bebá á, nónu fú ənó asón.” Inu

ἄλεβλάα ἀμὸ ἄβέε, βυρὺ Paulo γῶα Owíe Herode wóyító, abugyo mu iwí.

24

Paulo Onótin

¹ Nkenú ᾧμα α, igyí ᾧhapó dehen Anania muᾧ Yudafo ahande aku pú Mose mbala ᾧβipú ᾧkuá butetí mu Tertulo beba Kaesarea. Beba bekla asún ání bubu tsu Paulo iwí súná ᾧmású ogyípó Felike. ² Beti Paulo belí. Mú Tetulo lékla mu asún ᾧβέε,

“Onumnyampú Felike, fahá iwilwii laba ᾧmá ánfito. Fú nyánsa lalá ató tsotsᾧotsᾧ bwé aní ᾧmá ánfito. ³ Fú bwéhé legyi aní ansí ᾧtínegyíᾧtíné. Fúdé ató bwé. ⁴ Mmedéklé mbéé néyintá fú bré tsotsᾧ. Mú su nokókóli fu, nya klón ha aní, afunu aní asún tinbí ánfi. ⁵ Anilawun ání ató oyintápó oyin ánfi gyí. ᾧtéhá kpokiti tedá Yudafoᾧ ᾧyító ᾧtínegyíᾧtínéá ᾧᾧyó. ᾧtráa ogyi Nasaret ᾧpasua ámu Bulu igyí ᾧhapó. ⁶⁻⁷ Alakle ᾧpu ifin da Bulu ᾧtswékpa mu, asa ᾧkláa ogyá anilékitá mu. * ⁸ Ní fú onutó fefíté mu α, fówun ání asún ánfi anidéblí tsú mu iwí ánfi fée bu mótó ntée ima mótó.” ⁹ Inu ámu fée botsulá mósú beé, asún ámú alablí ámu bu mótó.

Paulo Oné Felike Ansító

¹⁰ ᾧmású ogyípó Felike lóbwe Paulo ibí ᾧβέε, ᾧlé mu ᾧnó. Inu Paulo léblí ᾧβέε,

“Nyin ání fude asún gyí ᾧmá ánfito ilawá ᾧpá. Inu su ibu mí ᾧdwe ání néle mí ᾧnó fú ansító. ¹¹ Nobwíí ipa, fétalí fité nú ání ibu mótóá nayo Yerusalem

* **24:6-7** Inu bu nwóló dada amu akoto: Anilóbwe agywun ání abópú aní onutó mbala gyi mu asún. Táme isá akópó ᾧhande Lisia lópú mu túmi bᾧhᾧ mu lé aní ibito. Mú ᾧμα α, ᾧλεβλάα aní ᾧβέε, apó mu asún ba fu.

yosum Bulu, iməkóðvɔn nke dúanyo. ¹² Mí anyabá ánfɪ bɔmowun mía əhaa agyi nwéɛn Bulu ətswékpa ɪnv. Bɔmowun mí anha kpokiti ɪda Yudafə ofiakpa kɔkɔ ntéɛ ətɪnetɪne wúlu amɔtə. ¹³ Bɔma asvansvá bəpɔgyi adánsɪe ání amó asón ánfɪ bɔ mót. ¹⁴ Táme natsúlá ání ntosúm anɪ anáɪn Bulu tsɔn anɪ Wíe Əkpa ámúb bɔde mú tɪ əpasua laláhe amɔsv. Nəhə Mose Mbla ámv pó múá Bulu ənósú atəípú amv bəwanlɪn tsɔwɪ é féesú gyi. ¹⁵ Nde əkpa kí fé alá amó é bɔde əkpa kí ání Bulu əbókvsúa aha yilé pú aha laláhe fée tsú afúlitə eké kó. ¹⁶ ɪnɪ sv ntəbó mbódí ání mí klɔn méetsiá há mí pón Bulu mva anyánkpsúa fée ansító brégyibré.

¹⁷ “ɪnɪá nedali Yerusalem ɪlawá əpá á, nayínkí ba ɪnv, napó atokiehé nebə mí ahá abɔpɔha ahíánfə, mí anha Bulu igyí. ¹⁸ Mú əbwɛkpá mbv Bulu ətswékpa ɪnv. Bréá nəgyvráa ɪwɪ tá amándíe ámv ənó á, beba bətv mí ɪnv. Megyí mía ədəm kɔkɔ lýə ɪnv. Kpokiti kɔkɔ é mɛda ɪnv. ¹⁹ Yudafə akv botsu Asia əmátə ba bɔbv ɪnv. Ní nəbwe ɪtə laláhe kv á, tekɪ amó kúráá əbéba bebláa fv, mía amónyə abéblí mú. ²⁰ Ní ɪbówa alá kúráá á, ha ahá ánfɪ onutó abɔvblɪ tsitsa oduá Yudafə asón agyípú amv bowun mí ɪwɪ, bréá bəpv mí ya amó ansító. ²¹ Asvɔn kua kɔle péá nəkplón blí bréá nlí Yudafə asón agyípú amv ansító gyí, ‘Mɪdɛ mí asón gyí nde, tsúfé nohogyi ání awupú bɛlakósú tsú afúlitə.’ ”

²² ɪnɪá onumnyampv Felike yin anɪ Wíe əkpa ámv wankláán sv á, olotu asón ámv híe. Əleblí əbéɛ, “Ní ɪsá akəpú əhande Lisia əbá nfi á, nówun alá nómə asón ámv ənó.” ²³ Əlebláa ɪsá akəpú əhande ámv əbéɛ, ogyóo Paulo ɪwɪ wankláán, əha mv otsia iwɪlwiitə. Əhá mv aba əkpa abɔkɪ msv.

Paulo Felike Mva Mu Ka Drusila Ansító Lú

²⁴ Nke kpalobí ku oma a, Felike mva mu ka Drusila ání ogyi Yudayintse beba. Felike léha beyékpa Paulo ba, olobotáí tsú mu hógyi ání obu Kristo Yesuto iwí súná amú. ²⁵ Táme bréá odetáí tsú yilébwe, iwisugyí pú Bulu asón ogyíké amúú íbá ámu iwí á, ifú lekítá Felike. Mú su olebláa Paulo obéé, “Ku yinki asa. Nenyá bré wankláán ku á, nélatí fú.” ²⁶ Bré ámutá fée Felike léki okpa ání Paulo obódunká taku beha mu onó. Mú su ibu nu bu inu á, alapina wa abí bayéti Paulo, mva monyá batáí.

²⁷ Nfinyá oma a, Felike lénatí. Porkio Festo lébetsiá mu obiású. Iníá Felike déklé obéé, mu asón iwá Yudafá ámu odwe su á, olesi Paulo wá obu náti.

25*Paulo Roma Owie Okpa Wá Yá*

¹ Omású ogyípú Porkio Festo lébetsiá obiású Kaesarea. Mú eke sáásí a, olodu yó Yerusalem. ² Inu Bulu igyí ahapú dehen pú Yudafá ahande aku bopu Paulo iwí asón yótswi mu ansító. ³ Bóbwe agywun ání bógwa obúun okpatá, mó Paulo. Mú su bógkvlí Festo bée, opú Paulo ba Yerusalem. ⁴ Táme Festo lébláa amú obéé, “Paulo da obu Kaesarea wúluta dodo. Imówa opá mí é néyinkí yó inu. ⁵ Mliha mli ahande amu aku abubuó mi yá inu, abuyebli tsitsa oduá alabwé.”

⁶ Festo létrá tsiá Yerusalem nkekwe ntée nke dú asa oleyinkí yó Kaesarea. Olowie inu á, olwa bógpú Paulo ba, oletsíá asón ámu su oyi kehe. ⁷ Paulo lénya wíé inu alí, ahande amúú botsu Yerusalem ba amu bekafia mu, kla asón tsatsátsá dínká mu su. Táme bumetalí nyá tótá púsúná ání

asón ámu ibu mótó. ⁸ Múú Paulo léle mu onó obéé, “Mmækótún Yudafó mbla kuku, ntée bwé tuku pú ifin da Bulu otswékpa amu ntée pú lalahé kuku é gyi Roma owíe dehen.”

⁹ Festo déklé obéé mu asón iwá Yudafó ámu odwe. Mú su defité Paulo obéé, “Fudeklé fee fýyo Yerusalem, mí anyegyí fú asón inu?”

¹⁰ Paulo léle mú onó obéé, “Roma Owíe Dehen asón ogyíkpa ní. Nfí ilehián ání bégyi mí asón. Fú onutó foyin ání mmækóbwé Yudafó tótó. ¹¹ Ní natún mbla, ilehián lowu á, mmækótin okpa mbée bumámá mí. Táme ní asón ánfí Yudafó bablí dínká mísú anfi ma mótó á, ohaa má okpa ání obópu mí wá amú ibitá. Mú su mó bupú mí asón ya Roma Owíe Dehen onutó ogyi mú.”

¹² Inu Festo mu mu ahande boyo abriwa wá. Múú debebláa Paulo obéé, “Fú onutó fee, Roma Owíe Dehen ogyíi fú asón. Mú su abópu fú ya mu wá.”

Festo Agripa Paulo Iwi Asón Bláa

¹³ Nke ku oma a, Owíe Agripa mu Berenike beba Kaesarea. Beba beba Festo nwunkpa. ¹⁴ Betsiá inu wá opa. Mú su Festo lébláa amú Paulo iwí asón. Obéé, “Felike lówa oyin oku obu nfi, olesi mu wá náti. ¹⁵ Bréá boyo Yerusalem a, Bulu igyí ahapú dehen pú Yudafó ahande beba beblí asón tsotsotsó dínká musu, bláa mi beé nháa mu ipón, abuma mu. ¹⁶ Táme nebláa amú mbéé, ‘Uma aní Romafó amándiétó ání béha oku ipón, nkéti mu anyabá bafia gyi asón.’ ¹⁷ Mú su ekeá mía Yudafó ámu anilóbowie Kaesarea nfi á, mmesi wá obiátó. Oyi kehe kótóó neha boyópu oyin ámu ba, netsiá asón ámusu. ¹⁸ Nki mbéé mu anyabá ámu bénya tsitsa ku tsú mu iwí, táme bumenya. ¹⁹ Mboún amú Bulusúm

pó Yesu okwá alawú tson, táme Paulo obéé, otráa otsie nkpa iwí asón budebití. ²⁰ Mú su mmowun alíá nýyo asón ámutò. Nefité Paulo mbéé, obótsulá abuyo Yerusalem, yégyi asón ámu inu. ²¹ Táme olebli obéé, mudekléá mu asón iyó Roma Owíe Dehen ansító. Mú su neha bowa mu obu yófun bréá nópó mu sísí Roma Owíe Dehen.”

²² Mú Agripa lébláa Festo obéé, “Mí é ndeklé mbéé nónu asón áñfi tsú mu onutó onótó.” Festo lébláa mu obéé, “Oké néha bópó mu ba, obele asón ámutò suna fú.”

Paulo Agripa Ansító Lí

²³ Oyi kehe a, Agripa mu Berenike behíhie iwí, isá akópó pó wúlu ahande bobuo amú ba. Festo léha bekpa Paulo ba inu. ²⁴ Mú olebli obéé, “Owíe Agripa mu ahá áñfi bafia nfi féé, mlilawun oyin áñfi olí? Yudafò áñfi bobu nfi pó Yerusalem féé bopu mu asón ba mi. Beé, mehián áñfi obétrá tsiá nkpa. ²⁵ Bréá nýyo asón ámutò á, mmowun tóá alabwé su bómò mu. Táme mu onutó obéé, mpúu mu asón ya Roma Owíe Dehen. Mú su nabwé agywun mbéé, néha bópó mu ya. ²⁶ Táme mmowun tsitsa kuku mu iwí áñfi nówanlín mántá musu bópó mu ya. Mú só nakpá mu ba mi ansító ní, títriu fú Owíe Agripa. Ndekkléá atéte asón ámutò, ótínéá ileyéyi a, mí anya aswanku wanlín sísí mu. ²⁷ Tsufé nawun áñfi ima alá bópó obu odipó sísí, bumòwanlín tóá alabwé mántá musu.”

26

Paulo Iwi Onóle Agripa Ansító

1 Múú Owíe Agripa lébláa Paulo ɔbéε, “Nahá fú ɔkpa, kusɔ le fú ɔnó.” Paulo lótsu ibi fúá, lé mu ɔnó ɔbéε,

2 “Owíe Agripa, nawun ání ɔkláa lawá mí ogyá nli fú ansító, nde mí ɔnó le tsú asún ánfí Yudafɔ bakla dínká mísú anfi iwí. 3 Múá ibu ansigyí kóráá gyí, foyin Yudafɔ amándíε pú tóá butegyí mú iwí nwéεn féé. Iní sɔ kókoli, nya klɔn afɔnu mí ɔnó.

4 “Yudafɔ féé buyin mí tsiátó. Buyin alíá nɔpɔtsiá mí ɔmátó tsú mí nyebitɔ pú alíá nɔpɔtsiá Yerusalem wúlutɔ. 5 Amú féé buyin mi dodoodo. Ní budeklé a, amú onutó bétalí bláa fu ání Farisiyin ngyi wan-kláán. Farisifɔ é butegyí Yudafɔ Bulusúm mbla ámɔsɔ wankláán dɔn ɔpasua kugyíkɔ. 6 Tóá suá nde nli nfi, fɔde mí asún gyí gyí, nde ɔkpa kí ání Bulu ɔbɔbwe dínká mu asún ámóú ɔleka mú iwí ntam há aní anáin amɔsɔ. 7 Aní abusuan dúanyɔ ámu féé bɔpɔ ansí dínká ntam anfisɔ ání íbéba mótó há amú. Mú sɔ bude Bulu súm ekekegyíεke ní. Nanáin, ntam anfi sɔ Yudafɔ bude asún kláa dínká mísú ni. 8 Ntogyi sɔ mli Yudafɔ ánfí mú mlimétalí hógyi ání Bulu ɔbétalí kósúá ahá tsú afúlitɔ?

9 “Teki mí óó nohogyiá nóbwe tógyítóá nétalí pútín Yesu Nasaretyin amɔ gyumagyihe ɔkpa. 10 Iní gyí tóá nɔbwe Yerusalem ni. Bulu igyí ahapú dehen amɔ beha mí túmi beε, nkíta Bulu ahá ámu tswi obu. Ní bómɔ amú é á, mí é ntotsúlá mbéε bɔmóú amú. 11 Netsiá yó Yudafɔ ofiakpa kugyíkɔtɔ, ntehá butekítá amú, bití amú ísɔ, híε amú buteblí Yesu iwí abusúsɔ. Amú iwí ɔbló sɔ nte dínká amósú yó ɔmá bámbású yékítá amú, bití amú ísɔ.

*Paulo Iklɔntɔdamlí Iwí Asún
(Gyumagyihe 9:1-19; 22:6-16)*

12 “Mó ɔkpa eke ɔku Bulu igyí ahapó dehen amu beha mí nɔyó Damasko wúlutɔ yóbwe ní. 13 Bréá nna ɔkpatɔ nɔyó á, Nanáin, ɔbwe fé ɔpa dódíanyɔtɔ, wanki ku lówankí tsú ɔsúsú wólí mísú. Ułowankí dun owí. Ułowankí wólí mía mí aba ámúú aniná ámúú. 14 Inu aní féé aniléɔɔda. Nonu ɔme ku Hebri ɔblítɔ ɔbéé, ‘Saulo, Saulo, ntogyi só fúɔɔn mísú alí? Iwi tói fɔɔɔwa.’ 15 Múú nefité mbéé, ‘Owíé, fú ma ní?’ Múú aní Wíe lébláa mi ɔbéé, ‘Mí Yesu ní. Mísú fúɔɔn ní. 16 Nabele iwi ɔwan súná fú, méní fóbwe mí osúmpú. Kusú, afɔyebláa ahá tɔá fawun tsu mí iwi nde, pú múá néle súná fú. 17 Nókɔ hɔ fú tsú ahá ámúú nde fú wa sísí, bɔgyi fú onutó ahá Yudafo pú amúá bume gyí Yudafo ɔbítɔ. 18 Fóbwií amú ansí, bédali tsu oklúntɔ ba wankítɔ. Féle amú tsú Satan túmi así ba Bulu wá, méní obési amú lakpan kíé amú, fówun bénya otsiákpá ahá ámúú Bulu latsun amú hógýisú bwé amú mu ahá amúú.’

Paulo Gyumagyihe Iwi Asón

19 “Nanáin Agrípa, íni su nɔbwe dínká ató ámúú nowun itsú ɔsúsú ámúú. 20 Gyankpapu a, nɔyɔ Damasko wúlutɔ. Mó ɔma a, nɔyɔ Yerusalem pú Yudea ɔmátó féé. Nɔyɔ ahá ámúú bume gyí Yudafo ámu é wá. Neyébláa amú mbéé, busíi lakpan bwe, abɔdamli ba Bulu wá, abɔtsia tsiátó aní ilosuná aní badámli klúntɔ. 21 Iní só Yudafo ámu bekítá mí bréá mbu Bulu ɔtswékpa inu beé bómɔ mí ní. 22 Táme Bulu dé mí kpa alu bɔfɔn nde. Mú só nli nfi nde, nde mli nyebí-ahande féé tɔá nawun bláa ní. Asón aní Mose muɔa Bulu ɔnɔsú atɔípu amu beblí beé ɔbéba mútɔ kén ndeblí. 23 Beé, ‘Ilehián aní Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) obówun iwiasin wú, méní ɔbóbwe ɔha gyankpapu aní ɔbókúsú tsú

afúlitɔ. Ɖɔ́pɔ wanki ba Yudafɔ pɔ ahá ání bomegyí Yudafɔ é.' ”

²⁴ Bréá Paulo léblí íni á, ɔ́máso ogyípú Festo lókplɔn wa Paulo ɔ́béé, “Paulo, fú nwun layíntá! Fú ɔ́wɔlɔ́bɔ dɔ́bɔdɔ́bɔ amɔ lahá fɔde gbedé lɔ.”

²⁵ Mú Paulo lébláa mɔ ɔ́béé, “Onumnyampɔ Festo, mmédé gbedé lɔ. Ɖnɔkwali onutónutó nde mli bláa.

²⁶ Nanáin Agripa yin asón ánfɔ fée íwɔ. Nétalí bláa mɔ faan. Nahogyi ání megyí asɔn ñáinhé igyi há mɔ, tsúfé bɔmɔbwe mó ñáín.

²⁷ Nanáin Agripa, fɔhɔ Bulu ɔ́nású atáípo asɔn wanlínhé amɔsu gyi? Nyin ání fɔhɔ mósú gyí.”

²⁸ Inɔ Owíe Agripa lébláa Paulo ɔ́béé, “Fahogyi fée fétalí dámlí mí bwé Okristoyin bré tinbí ánfɔ?”

²⁹ Paulo lébláa mɔ ɔ́béé, “Bré tinbí o, bré tsɔtsɔtsɔ o, mí mpái ání ndeɔ há Bulu gyí, fɔa ahá ánfɔ mlídé mí asɔn blíhé nu nde ánfɔ fée mléba bɔbwe fé mí. Táme bɔmáwa mli íkan anfi mó.”

³⁰ Inɔ á, Owíe Agripa mɔa ɔ́máso ogyípú Festo pɔ Berenike mɔa ahá ámú bɔtsie inɔ ámɔ fée bákusú dáli.

³¹ Beyélí itsétó, amú wɔlewɔle budéblí beé,

“Oyin ánfɔ mókóbwé tɔtɔá ilehián ha mɔ lowu ntée mɔ obuwa.”

³² Mú Owíe Agripa lébláa Festo ɔ́béé, “Teki ní oyin ánfɔ méblí ɔ́béé, Roma owíe dehen kóun ogyíi mɔ asón á, teki fétalí sí mɔ.”

27

Paulo Pɔya Roma Wúluto

¹ Bréá beblí alɔ tá á, bekitá agywun beé, abótsɔn ɔ́pɔsu yó Italia ɔ́mátó. Bɔpɔ Paulo mɔa obu adípó aku é wá Romafɔ isá akɔpó ɔ́hande ɔ́kwá bɔtetí mɔ Yulio íbɔtɔ. Ɖ́hande anfi bɔ Roma Owíe Dehen Augusto isá akɔpó ɔ́pasuatɔ. ² Anulówie ntsusu-yibi

kuá itsú Adramitio fón, iyó ɔpu ɔnó awúluá ɔbu Asia ɔmátó. Makedoniayin Aristarko, otsú Tesalonika amv é bu anito. ³ Ɔyi kehe a, anilélí Sidon ɔpu ɔnó. Isá akɔpú ɔhande Yulio lówun Paulo nwe, ɔleha mu ɔɔyɔ mu aba wá, méni béha mu atóá ibéhián mu. ⁴ Anilókusú tsú inu, afú lefia aní ɔpu amosu. Múú anilóyɔtsun Kipro ɔsulóv awunso fón, tsúfé afú ámu medétsúun inu mú. ⁵ Anilótsun ɔpusu yótsun Kilikia pú Pamfilia fónsú yówie Likia ɔsulósu, Mira wúluto. ⁶ Isá akɔpú ɔhande amv lówun ntsusu-yibi kuá itsú Aleksandria wúluto iyó Italia ɔmátó, ɔlele aní wá mótó.

⁷ Anidín ɔpu amosu putɔɔ. Mú su anilégyí nke tsɔtsɔtsɔ ɔkpatɔ. Ilepian aní asa anilówie Knido. Afú ámu méha aní ɔkpa. Mú su anilópu yótsun mantáa Kreta ɔmá. Inu á, anilópukplí tsun Salmone wúlu ɔsaasí fón. Tsúfé afú medétsúun inu mú. ⁸ Iníá anilótsun ɔpu ɔnó-ɔnó kúráá ó á, ilepian aní asa anilóbowie ɔtinekuá butetí inu “Otsubúnɔ Wan-kláán,” ɔbu mantáa Lasea wúluto.

⁹ Nke tsɔtsɔtsɔ lóɔtsun, nkeá butɔpúkí ɔnó kúlí lakpansikíé é ɔtsun. Nke ámutɔ é á, ɔpu amv ɔdeda. Mú su mósú tsun lɔwa ifú. Iní su Paulo lótsí kplá amú ɔbéé, ¹⁰ “Mí awíé, nawun ání ní anumékí wan-kláán aní ɔkpa ání natító a, abóhulí ató tsɔtsɔtsɔ. Megyí ató pú ntsusu-yibi ámu wule, aní onutónutó é abésin mótó.” ¹¹ Táme isá akɔpú ɔhande amv lóhɔ ntsusu-yibi ámutɔ ɔhande pú mu wie asón sí Paulo. ¹² Iníá otsubúnɔ inu ima aleá abétsiá inu nyankputswíebi su á, amótó ahá tsɔtsɔtsɔ beblí beé abénatí inu. Amú ansí dín ání abóyówie Foinike, igyi Kreta otsubúnɔ, ɔbu owí ɔkplíwíékpá fón, tsíá inu nyankputswíebi amv.

Atsufú Kpənkpənti Ɔpυsv Tsóvn

13 Inu afú kvá itsú gyəpɪsv lówa tsóvn brɛvυ bi. Inɪ sv ahá ámvɔ akv bosusúu ání amó agywɪn ámv békanáa. Mv sv belatsú símpiá itehá ntsusv-yibi telí tsukvle wá ntsusv-yibi ámvɔ, bəpυtsv Kreta ɔpυ ɔnó-ɔnó. 14 Táme iməwa ɔpá kvkv afú kpənkpənti kv lókvsv tsú Kreta ífónsú. Afú ámv dá gyí “Bɪnasv-owí-ɔdalikpa-afú.” 15 Afú ámv lébefia anɪ. Inɪá anɪmɛtalí sánkía ntsusv-yibi ámv sv á, anɪlési ɪwɪ há afú ámv, ɪɔpυ ntsusv-yibi ámv náti. 16 ɪɔpυ mó srí yótsv mantáa ɔpυ nsɪné ɔsvlɔv kvá bυtɛtí mó Kauda asɪ. ɪlɔwa ɔnlɪn asa bɛtalí tsú ɔklɔnbɪ ámvú bυtəpólé ahá ání bυdɛ ntsu wie, isian ntsusv-yibi ámv ɔma amv wá yibi ámvɔ. 17 Inu ntsusv-yibi ámvɔ agyómá ayəpú bɛbitía ɔklɔnbɪ ámv wá ntsusv-yibi ámvɔ. Bəpυ ɔfé klí ntsusv-yibi ámv kínkíínkín, ménɪ iméemáín. Benya ifú bɛɛ afú ámv ɪbótsvan ntsusv-yibi ámv yówie Libia osubúnə osvublúv. Mó sv bɛɛ tati ání isian ntsusv-yibi ámvsv, ménɪ ntsusv-yibi ámv bɛnatí pυvɔv. Mó óó á, afú ámv lótsvan ntsusv-yibi ámv náti ɔvɔnlínsú. 18 Mó ɔyɪ kvkv a, afú ámv ɔnó kvkv wá ɔnlɪn. Mó sv bəwa amó atə svráhé kv wá ɔpυv bi. 19 Ɔkv sáásí a, bɛɛ ntsusv-yibi ámv ɪwɪ ntóbí kvgyíkúv amó ɪbɪ léda wá ɔpυ amvɔ. 20 Anɪtráa anɪmɛdé oví móa ntsrakpabɪ wúv nkv tsətsəvtsə, afú ámv ɔnó é ɪtráa bυ ɔnlɪn. Mó sv anɪ ansí mɛtrá dɪnká tətəsv dvn lowu.

21 Nkv tsətsəvtsə lətsv, ahá ámv bυtráa bυmɛdé atə gyí. Inu Paulo lókvsv líí amó fɛé ansító, bláa amó ɔbɛɛ, “Mí awíé, kvkv ní mlɪlónu mí ɔmɛ, anɪmɛnatí Kreta osubúnə a, kvkv anɪmókú befia ɪpian, hólɪ anɪ atə alɪ. 22 Táme séi á, mbláa mlɪ amɪnv. Mlɪwa

klon, tsúfé anito okoko móowu, ntsusu-yibi áñfi wole obéyintá. ²³ Igye onyé á, mí Buluá ntosúm lówa mu obapu mí wá. ²⁴ Oebláa mi obéé, ‘Paulo, mánya ifú. Ibwébwéébwé á, félí Roma Owíe Dehen ansító. Bulu lawá awitale há fú. Mú su alahó ahá áñfi fúa amónyó mliná áñfi féé nkpa.’ ²⁵ Mú su mí awié, mlinya klon, tsúfé mí ansí dín áñi Bulu obéha íbéba mótó fé alá mu obapu labeláa mi. ²⁶ Táme ibwébwéébwé á, afú ámu íbéda aní ya opu nsiné osulú kusú.”

²⁷ Eke dúanasi onyé á, afú ámu bu mósú ide anida yáa nsiné inu opuá bótetí mú Adriasu. Mú oyínsiné á, ntsusu-yibi ámotó agyómá ayapó bosusúu áñi anulatá osulú tu tá. ²⁸ Mú su opu ofé kápú opu amu oklú ki. Benya ayabi lafakole aduanyó (120). Bré kpalobí oma betrá kapó mú ki a, benya ayabi adukwebá (90). ²⁹ Ifú lekítá ntsusu-yibitó agyómá ayapó ámu áñi abódu abutású. Mú su beda asímpi áñi butópókítá ntsusu-yibi líi ana kéké síán mú oma, sí mú wá opu amotó. Bokokóli Bulu bee oyí ikée amó. ³⁰ Agyómá ayapó amu aku bekleá bésrí dali ntsusu-yibi ámotó. Mú su beki ansí lé oklon kusubi ámu dínká opu amusu híéé, fé símpi ámu budepusíán oklon ámu onósú. ³¹ Táme Paulo lébláa ísá akapó ámu pú amó ohande obéé, “Ní ntsusu-yibi ámotó agyómá ayapó bumetsiá mótó á, mliméenya nkpa.” ³² Mú su ísá akapó amu beka oklon kusubi ámu ofé tun, há afú latsuan mú náti.

³³ Oyí íbá beke a, Paulo lóbwií ipa há amó féé obéé, bogyi ató. Oeblí obéé, “Kwasieda anyó sóón ní, atogyihe medínká mli owóli. Mlimókógyi tótóto. ³⁴ Nobwíí ipa há mli, mligyi ató ngya, méni mlimóowu. Mlito okoko nwunsu-imi kole kóráá

móofwi.” ³⁵ Paulo lótoí tá á, òlèlè bodobodo ipín, dá Bulu ipán amó fée ansító, òlèmaín ku wá gyí bi. ³⁶ Inu anító okugyíòku lówa klun gyi ató. ³⁷ Aní ahá lafanyò aduesienó-sie (276) bu ntsusu-yibi ámutò. ³⁸ Bréá amó fée begyi ató alíá bétalí á, bèlè ayó ámúú ibu ntsusu-yibi ámutò ámu fée wá òputò, há ntsusu-yibi ámu leta odwin.

Ntsusu-yibi Amu Bwiebwie

³⁹ Bréá òyí deké a, agyómá ayòpó ámu bowun aní òpu amu bámbi lowie òsulúu kusu, táme bómèbi osubúnò oduá igyi. Inu bóbwe agywun bèe békan ntsusu-yibi ámu ya inu. ⁴⁰ Mú su bekakáa símpi ámu tintin wa òputò. Besankí ntsusu-yibi ámu mpai é. Múú botsu tati yílè ámúú isian ntsusu-yibi ámu ansító ámu fúá, fia afú ámu, bəpu bəyó òpu ònó. ⁴¹ Táme ntsusu-yibi ámu ləyódu nəsısu, sin inu, òpu amu ləda wólí òklun amu òma máin-máin mú.

⁴² Isá akòpó ámu bóbwe agywun bèe bómò obu adípú ámu fée, ménì òkukò méeṗití dali, srí. ⁴³ Táme amó òhande léklé aní òbóhò Paulo nkpa. Mú su òmeha amó òkpa aní bómò obu adípú ámu. Táme òlèbláa amó òbée, òhagyíòha aní òbétalí á, otúu wie òpu ámutò, òṗití dali. ⁴⁴ Òma a, òlèha atráhe amu é bədu dínká ntsusu-yibi ámu afonsu yówie ogbémgbesu. Amó fée begyi mbla ámuṣu, bəyò ogbémgbesu inu.

28

Malta Wúlutò Asón

¹ Aní fée anilédinká ogbémgbe amuṣu. Òma asa anilébi aní òpu nsiné òsulúu kuá butetí mú Malta ni. ² Nyankpu détswíe, su atsalì bu inu. Táme

inu atsiápo amu begyi anı buale dódá ogyá opu onó inu há anı, anı fée anilétsiá mú ası. ³ Paulo lékpa ngyayibi obée amupowa ogyá ámutó. Saa ibe bu mótó. Ogyá ámu okunkúu su ibe ámu lótswi yi Paulo obiweto. ⁴ Bréá inu atsiápo amu bowun áni iwó ámu yí mu a, bebláa aba beε, “Ahá omápo oyin ánfi gyí. Ibu mótó áni aladáli opu amoto, táme anı okpi ámú otébitı isu ámu médékle obée otsia nkpa.” ⁵ Inu Paulo lówónáa ibi, iwó ámu lékpa wíé ogyá, táme tótó móbwe Paulo. ⁶ Amó fée besi bulı budekı. Buki beε Paulo obópunyá, ntée obétin wu. Táme bréá belı wá opa tótó méba a, beladámlı amó agywın blı beε, “Okpi oku ohá ánfi gyí.”

⁷ Ohande oku bu osólóv ku opu nsiné inu. Mu dá gyı Publio. Olóhó anı atúu, kpá anı ya mu wóyıtó, anilétsiá mu wá nkensá kéké. ⁸ Alı bré ámutó á, owısó lakıtá ohande amu mu si, mu iwıtó latú; oda. Paulo léyekı mu, olópu ibi dínká musu bó mpáı há mu, iwı lówa mu onlın. ⁹ Mú oma a, bopu alópúá bubu osólóv amusu fée ba, Paulo létsa amó ilo. ¹⁰ Anilétsiá inu tsra asa, inufo ámu bowa anı numnyam, kíé anı ató tsotsóotsó. Bréá anidénatı á, bopu atóá ibéhián anı okpató fée sí anı okpa.

Roma Wúlutó Yó

¹¹ Anilóyo opu onó yótsu ntsusu-yibi kvá ilatsiá inu nyankpótswíebi amu fée. Itsú Aleksandria wúlutó. Besré atabı akvá bogyi ikpi yi ntsusu-yibi ámu ansıtó. ¹² Aniléyelı opu nsiné osólóv ku otsubúnó, butetí mú Sirakus, anilétsiá inu nkensá. ¹³ Tsú inu á, anilóbomlı tsón bowie wúlu yíle kvá butetí mú Regiosu. Mú oyı kehe a, afú ku lówa tsóon bı tsu ayası fón. Nkenyó oma a, anilóyowie otsubúnó kvá butetí mú Puteoli. ¹⁴ Aniléfia ahógyipo aku inu. Bokokóli

anɪ bɛɛ, atsiá amó wá nken síénó. Anulókusó tsú inu á, anulóyɔ Roma wúlutɔ. ¹⁵ Apíó aní bɔbɔ Roma wúlutɔ bonu aní abá. Mú sɔ amótó aku beba ibiá ogyíkpa, butetí inu Apia. Aku é beba otinɛkɔá butetí inu Afóó ɔswíkpa Asa, ɪbɔ ɔkpatɔ befia anɪ. Bréá Paulo lówun amó á, mɔ ansí legyi, ɔleda Bulu ɪpán.

Bulu Asón ɔkanda Roma Wúlutɔ

¹⁶ Bréá anulóyowɪe Roma wúlutɔ á, Roma aban léha Paulo ɔkpa aní ɔbétalí yétsiá otinéá odeklé, támɛ isá ɔkɔpú ɔku obógyo mɔ ɪwɪ brégyíbré.

¹⁷ Eke sáási a, Paulo létɪ Yudafo ahandeá bɔbɔ inu fée fia. Mú ɔlebláa amó ɔbée, “Mí apíó, ɪbɔ mótóá mmɔpɔ lalahɛ kɔkɔkɔ gyi mí ɔmátófo, mmeyintá anɪ anáin amándíe kɔkɔ é. Támɛ anɪ ahande aní bɔbɔ Yerusalem bekítá mí ya Romafɔ. ¹⁸ Bɔyɔ mí asóntó á, tekɪ bekleá bési mí, tsúfé bomowun tsitsa kɔkɔ mí ɪwɪ asa bɛɛ bɔmóó mí. ¹⁹ Támɛ Yudafo ámɔ bɔmotsulá aní bɔsíi mɪ. Amó bwehé sɔ nɔkɔlí ɔkpa mbée, Roma Owíe Dehen onutó ogyii mí asón. Megyí bɛɛ mbɔ mí ɔmá ɪwɪ asɔansɔ. ²⁰ Mú sɔ natí mɪ fia nɪ. Tsúfé ɔhá ámóó Israelfɔ bɔde mɔ ɔkpa kí amɔ sú nda ɪkan anfitɔ.”

²¹ Amó é bebláa Paulo bɛɛ, “Anumókúhɔ ɔwulú kɔkɔ tsú Yudea ɔmátó tsú fú ɪwɪ. Anɪ apíó Yudafo ámɔtɔ ɔkɔkɔ é mókótsú inu bebláa anɪ asɔn laláhe kɔkɔ tsú fú ɪwɪ. ²² Támɛ ha anɪ abɪ fú agywun. Tsúfé anɪyin aní ahá buteblí asɔn laláhe tsú Bulusúm ɔpasua ánfɪ fóbɔ mótó ánfɪ ɪwɪ otinɛgyíotíné.”

²³ Mú sɔ mɔa Yudafo ámɔ behɪe ekeá bífia. Eke ámɔ lófɔn a, Yudafo tsɔtsɔtsɔ beba befia Paulo wóyí inu. Paulo létɔí kplá amó. ɔɔpɔ Mose Mbla pú Bulu ɔnósú atóipú amɔ asɔn wanlínhé lé Bulu iwíegyí ámɔ ɪwɪ asóntó súná amó tsú nyankɪ pɔn owí. ɔɔbɔ mbódí aní ɔbédamlí amó abɔhɔ Yesu

Kristo ɪwɪ asón ámuɓu gyi. ²⁴ Amótó aku bohogyi, táme aku bumohogyi. ²⁵ Amó wolewole amu onó mɔbwe kule, bɔwa asón ámu prí bi. Táme Paulo létrá bláa amó ason kua kule asa bedasáin. Ɔlebláa amó ɔbéé, “Ɔhe Wankíhé lébláa mli anáin ɔnɔkwali amu tɓn Bulu ɔnósú ɔtáipú Yesaiasu. Ɔbéé,

²⁶ ‘Yɔ ahá ánfɪ wá afuyébláa amó fɛɛ,
Bónu lánú, táme bumóonu mú asi.

Béki láki, táme buméebi mú.

²⁷ Tsúfé klɔntɔ bu amó odwin.

Batílá asu, bun ansíbi é.

Ní megyí aɪ á, teki bówun ató

bónu asón,

amó agywɪn bóbwíí.

Bédamlí ba mí wá,

nétsa amó ɪɔ.’ ”

²⁸⁻²⁹ Paulo lómɔ mu asón ɔnó ɔbéé, “Mú su ndekléa mlibú ání Bulu nkpahóo asón ámu lawíé ahá ání bumegyí Yudafɔ é wá dodo. Amó mú bóhɔ asón ámu.”* ³⁰ Paulo létsiá mu nfinyɔ kéké. Oletsiá mu onutó obu háihɛtɔ. Oletsiá hɔ afɔ́ ání beba besɪnáa mu fée. ³¹ Ɔlɔwa klɔn dá Bulu iwíegyi ámu ɪwɪ asón ɔkan, olosuná anɪ Wíe Yesu Kristo ɪwɪ asón é ahá fée ansító. Ɔhaa métin mu ɔkpa.

---

* **28:28-29** Mótó yée 29 bu nwóló dada amu akotó: Bréá Paulo lébli asón ánfɪ tá á, Yudafɔ ámu bəkusó náti, amó wolewole bona buɔe asón ámu nwéɛn gyí.

Bulu ntam pɔpwɛ; Nkonya
New Testament in Nkonya (GH:nko:Nkonya)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Nkonya)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nkonya

nko

Ghana

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nkonya

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

2014-05-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

2c5882f1-9b2d-5f5e-bf4f-7030fc58727b